

TÜRKİYE DİYANET VAKFI YAYINLARI: 366

Anadolu Halk Klasikleri Serisi: 1

Alevî-Bektâşî Klasikleri Dizisi: 1

Proje Koordinatörü

Doç. Dr. OSMAN EĞRİ

Grafik Tasarım ve Uygulama

YUSUF KOT

HATİCE KOT

Teknik Hazırlık

YAZİEVİ İLETİŞİM HİZMETLERİ

(0212) 518 30 06

Baskı ve Cilt

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

Yayın, Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi

OSTİM Örnek Sanayi Sitesi, 1. Cadde, 358. Sokak, No: 11, Yenimahalle, 06370 Ankara

Baskı Yeri ve Yılı

Ankara, Şubat 2007

Birinci Baskı

5.000 adet

ISBN

978-975-389-489-0

07.06.Y.0005.366

©

Bütün Yayın Hakları

Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Kurulu'nun 15.08.2006/31-2 sayılı kararıyla uygun görülmüş,

Mütevelli Heyeti'nin 15.08.2006/1217-13 sayılı kararıyla basılmıştır.

Besmele Tefsiri

(Serh-i Besmele)

Hünkâr Hacı Bektâs-ı Velî

Hazırlayan
Yrd. Doç. Dr. Hamiye Duran

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi

Tel.: 0312. 354 91 31 (pbx) Faks: 354 91 32

e-posta: tdvyayin@diyanetvakfi.org.tr

Takdim

Yüce Yaratıcının insanlık tarihiyle başlayan evrensel mesajının yeni ve kapsamlı bir tezahürü olan İslâm, ortaya çıktığı VII. yüzyıldan bugüne kadar çeşitli dönem ve coğrafyalarda ulaştığı fert ve toplumların zihin ve gönül dünyasını aydınlatmış; huzur, barış ve esenliğe kaynaklık etmiştir.

Temelde Allah'ın varlığı ve birliği ile insanın hem yaratıcısına hem de diğer insan ve varlıklara karşı saygı, ilgi ve sevgisini içeren bu mesaj, tarihî süreçte farklı sosyo-kültürel geçmişe sahip birçok topluluk tarafından kendi özelliklerine paralel olarak algılanıp yorumlanmış, böylece aynı zamanda zengin bir kültürel miras oluşmuştur.

IX ve X. yüzyıllarda bu ilâhî mesajla daha yakından temasa geçip İslâm'ı kabul etmeye başlayan Türkler, öteki topluluklar gibi bu dini kendi sosyal gerçeklikleriyle ilişkili biçimde idrak edip hayatlarına taşımışlardır. Bu süreçte İslâm'ın hem ilmî, hem de ahlâkî ve tasavvufî birikimi Türklerin dinî hayatına rehberlik etmiş, İmam Mâtürîdî, Hakîm Semerkandî, Ahmed Yesevî, Hacı Bektaş Velî gibi mümtaz ve öncü şahsiyetler ve çevreleri ortaya çıkmış, neticede on asır gibi uzun bir tarihî dönem sonunda insanlık sadece Türk kültürü için değil, aynı zamanda İslâm kültürü için de oldukça zengin bir kültürel hazineye kavuşmuştur.

Orta Asya'dan, Anadolu'ya, oradan Balkanlara kadar ulaşan Ahmed Yesevî, Hacı Bektaş Velî çizgisine mensup âlim, pir, ozan ve yol bükükleri her dönem ve bölgede son ilâhî mesaj olan İslâm'ı kendi anlayış ve duyushlarıyla yansıtan farklı türlerde çok sayıda kitap, risale, şiir kaleme almış ve çok değerli koleksiyon bırakmışlardır.

Özgün bir karaktere sahip olan bu eserler başta ilâhî aşk, Hz. Muhammed ve Ehl-i Beyt sevgisi, Hz. Ali ve onun soyundan gelen temiz insanlara övgü, Yaratıcı ve yaratıklara karşı dostluk, hoşgörü, adalet, haksızlıkla mücadele olmak üzere inançtan ahlâk ilkelerine

kadar değişik birçok hayatî konuyu ele almıştır. Bu konular bazen doğrudan anlatımla, bazen bir yol ulusunun etrafında gelişen menkabelerle, bazen âdâb-erkân kalıpları içinde, bazen da şairin dizele-riyle dile getirilmiştir.

Söz konusu eserler tabiî olarak dil, üslûp ve kurgusu itibarıyla kale-me alındığı dönem ve coğrafyanın özelliklerini taşımakla birlikte, verdikleri mesaj itibarıyla çağlar üstü bir niteliğe sahiptir. Onların yüzyıllar boyu korunarak günümüze ulaşmış olması, bazılarının çe-şitli devirlerde yer yer ezberlenerek kuşaktan kuşağa aktarılması bu-nun açık delilidir.

Kütüphanelerde yahut bazı ailelerin özel sandıklarında kendi hâline bırakılmış olan bu eserlerin bugünün insanına da çok güzel mesaj-lar vereceği muhakkaktır. Ne var ki bazı istisnalar dışında bu eserle-rin neşredilerek günümüz insanıyla buluşması sağlanamamıştır. Kül-tür tarihçilerinden din görevlilerine kadar toplumumuzun her kes-i-minin yararlanacağı bu eserlerin neşri âdeta bir zorunluluk arz et-miştir. Bu zorunluluğu gören Türkiye Diyanet Vakfı, "milletimizden aldığı imkân ve desteği, milletimize hizmet olarak sunma" mantığı içinde, hiçbir ayırım yapmadan gerçekleştirdiği sosyal ve kültürel fa-liyetlerin yanına bu eserlerin neşrini de katmıştır.

Özgünlükleri muhafaza edilerek tamamen bilimsel metotlar çerçe-vesinde hazırlanıp yayımlanan bu eserlerin herkes için yararlı olma-sını umuyor ve diliyorum.

Prof. Dr. Ali BARDAKOĞLU
Diyanet İşleri Başkanı ve
TDV Mütevelli Heyeti Başkanı

Alevî-Bektâşî Klasikleri'ni Yayınlarken

Türkiye Diyanet Vakfı, kuruluşundan bu yana gerçekleştirdiği yayınlar ve etkinliklerle toplumu din konusunda aydınlatmakla görevli bulunan Diyanet İşleri Başkanlığı'na destek veren bir kuruluştur. Yüzyıllardır Anadolu'da çok farklı kültür, inanış biçimleri ve değerler yaşama imkânı bulmuştur. Ülkemizin zengin dinî, fikrî, ahlâkî, felsefî, bedîî kültür mirası herkesi hayran bırakacak bir çeşitliliğe ve renkliliğe sahiptir. Ancak bu mirasın ülkemiz insanları tarafından yeterince tanındığı ve entelektüel olarak özümsemiştiği kolaylıkla söylenemez. İslâm kültürünün Anadolu birikiminin bilimsel ve objektif olarak gün yüzüne çıkarılması, araştırma kurumlarının olduğu kadar sosyal ve kültürel hizmet veren sivil teşekküllerin de önde gelen ödevidir.

İşte bu bilinçten hareketle Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Kurulumuz "Anadolu Halk Klasikleri" üst başlıklı bir yayın serisi plânlamıştır. Bu seri içerisinde, farklı kültür gruplarının klasikleri başta olmak üzere dinî-ahlâkî düşünce eserleri, sanat ve edebiyat eserleri ile neşredilecektir. Vakfımız bu kabil yayınları aracılığıyla toplumumuzun dinî kültürünü tanıtmayı ve bu alandaki bilgi eksikliğinin giderilmesine katkı yapmayı amaçlamaktadır. Bu suretle toplumun muhtelif katmanları arasındaki kaynaşma ve dayanışmayı güçlendireceğine inanmaktadır.

Serimizin bir kategorisini Alevî-Bektâşî Klasikleri oluşturmaktadır. Alevîlik son zamanlarda üzerinde çok durulan dinî-sosyal bir fenomen olmasına karşın, bu konuda ciddi bilgi eksikliği olduğu aşikârdır. Özgün ve otantik bilgi kaynaklarının neşredilmesiyle bu bilgi eksikliği bir nebze olsun giderilebilecektir. Yayınlarımızın halkımızın ilgisine mazhar olacağını umuyoruz.

Prof. Dr. M. Saim YEPREM
DİB Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi
ve TDV Yayın Kurulu Başkanı

Alevî-Bektâşî Klâsikleri Hakkında

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 31 Ekim-02 Kasım 2003 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen I. Dinî Yayınlar Kongresinin sonuç bildirgesinde ifade edildiği gibi, toplum katmanları arasında birbirini anlama sorununun giderilebilmesi, barış ve kaynaşmanın, millî birlik ve bütünlüğün sağlanması, doğru ve bilimsel bilgiyle bu konudaki bilgi boşluğunun doldurulması ve küreselleşen dünyamızda birlikte yaşama kültürünün geliştirilmesi açısından Alevî-Bektâşî Klâsiklerinin, sahasında uzman ilim adamlarınca ilmî neşirlerinin yapılarak dînî-kültürel hayatımıza kazandırılması, izaha gerek duyulmayacak kadar önemlidir.

Söz konusu kongreden sonra Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Bardakoğlu'nun başkanlığında alanın uzmanı akademisyenlerin ve bir grup Alevî-Bektâşî inanç önderinin katıldığı bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda Alevî-Bektâşî Klâsikleri projesinin toplumsal uzlaşma ve hoşgörü kültürünün geliştirilmesine, Alevî-Bektâşî toplumunun, Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde görev yapan din görevlilerinin ve ilgi duyan insanların bilgi ve kaynak ihtiyaçlarının karşılanmasına önemli katkılarının olacağı sonucuna varılmıştır. Projenin ilke ve esasları, hangi kitapların nasıl bir formatta basılacağı ve proje çalışma grubunun kimlerden oluşacağı belirlenmiştir. Milletimizin birlik ve beraberliği açısından önem taşıyan bu tarihî görevin şahsımın koordinatörlüğünde yürütülmesine karar verilmiş olmasından dolayı mutlu olduğumu belirtmek isterim.

Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi Çorum Şubesi vasıtasıyla el yazması eserlere ulaşılmasına yardımcı olan Hacıbektaş evlâdı merhum (Çelebi) Ali Nâkî Ulusoy'a, (Çelebi) Veliyettin Ulusoy ve (Çelebi) Doğan Ulusoy'a, Hacı Bektaş Velî Anadolu Kültür Vakfı Çorum Şubesi Başkanı (Baba) Durmuş Aslan'a, Çorum-Dodurga-Mehmet Dede Tekkeköy'de ikâmet eden

(Dede) Eyüp Öztürk ve (Dede) Hasan Uysal'a, Amasya-Gümüşhacıköy'de ikâmet eden merhum (Baba) Durmuş Topal'ın oğlu Hasan Topal'a ve Hasan Akdeniz'e, ilmî neşirleri yapan değerli bilim insanlarımız Yard. Doç. Dr. Hamiye Duran'a, Dr. Ali Öztürk'e, Prof. Dr. Abdurrahman Güzel'e, Doç. Dr. Muhit Mert'e, Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman Özdemir'e, Dr. Nurgül Özcan'a, Doç. Dr. M. Mahfuz Söylemez'e, Araştırma Görevlisi Doğan Kaplan'a, Uzman Ceyhun Ünlüer'e ve çevirisi yapılan her eseri büyük bir dikkatle okuyarak çeviri metnindeki gerekli düzeltmeleri yapan Prof. Dr. Ali Yılmaz ve Prof. Dr. Mehmet Akkuş'a, eserlerin tasarımını yapan Yazıvi İletişim Hizmetleri'ne ve yayımını gerçekleştiren Türkiye Diyanet Vakfı'na teşekkür etmeyi tarihî bir görev addediyorum.

Doç. Dr. Osman EĞRİ
Proje Koordinatörü

İçindekiler

ÖNSÖZ / 10

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ / 12

GİRİŞ

1. Besmele Kavramı ve Önemi / 15
2. Besmele Yazma Geleneği / 17
 - A. Süsleme Sanatında Besmele / 17
 - B. Türk Edebiyatında Besmele / 17
 1. Eski Türk Edebiyatında Besmele / 17
 2. Yenileşme Devri Türk Edebiyatında Besmele / 19
 3. Türk Halk Edebiyatında Besmele / 21
 4. Dinî ve Tasavvufî Türk Edebiyatında Besmele / 23
 - C. Türk Folklorunda Besmele / 27
3. Besmele Tefsiri / 29

BİBLİYOGRAFYA / 36

TEFSİR-İ BESMELE

Orijinal Metin, Transkripsiyon ve Sadeleştirme / 39

SÖZLÜK / 155

İNDEKS / 164

Önsöz

Milletlerin manevî kültür mirasları içinde yer alan ferdî ve anonim eserler, zaman içinde onları meydana getiren toplulukların inanç, düşünce, duygu, hayal ve değerleriyle birlikte, onların maddî hayatları hakkındaki bir takım verileri de günümüze taşırlar.

Fikir hayatımızın ve duygu dünyamızın edebî eserlere yansıdığı ve etrafımızı kuşattığı şüphesizdir. Klâsik edebiyat da anonim edebiyat da –özellikle âşık ve tekke edebiyatı- Allah sevgisi ve O’nun habibi ve üsve-i hasene olan Hz. Muhammed’in hayatının işlendiği eserlerle doludur.

İslâm felsefesini iman hâline getirmiş, hayata taşımış erenlerin başında Yesevî, Mevlânâ, Yûnus, Hacı Bektâş Velî gibi şahsiyetler gelmektedir. Allah dostlarının bizâtihî te’lif ettikleri veya onların hayatları ve fikirleri etrafında teşekkül etmiş olan birtakım eserler, dönemlerinde ve daha sonraları insanlara umut ve ışık saçmışlardır. Bu mânâ âleminin erenleri, insanların düşünce ve duygularına tercüman olmuş, rehberlik vazifelerini tevazu ile birleştirip insanlara bu dünyada ve öbür dünyada mutlu olmanın yollarını benimsetmişlerdir. Onlar, İslâm dinini, manzum ve mensur eserler yoluyla en güzel şekilde halka anlatmışlardır.

Geçmişin derinliklerinden günümüze ulaşan ve geleceğe taşınacak olan evrensel fikirler, bu eserler (münâcât, na’t, siyer, hilye, mîrâç vs.) yoluyla zaman içinde seyahat etmektedir. Dolayısıyla bu tür eserlerin günümüz insanının okuyup anlayabileceği hâle getirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir.

Bu mâ’nâda söz konusu eserlerden biri de Hacı Bektâş Velî’ye atfedilen *Besmele Tefsiri*’dir. Aidiyeti konusunda başka birtakım

delillere ihtiyaç olsa bile bu eser, Türk-İslâm hayatı için önemlidir. Besmele çekmenin ve öneminin anlatıldığı eser, aynı zamanda Peygamber Efendimiz'in Mîrâç'ta Rabb'i ile buluşup görüşmesinin bir safhası olarak ruh dünyamızda hoş bir tat bırakmaktadır.

Besmele çekmenin insana sağlayacağı faydalar ve Allah'ın kulu- na olan cömertliğinin ve bağışlayıcılığının sonsuzluğu, bu sohbet sırasında en güzel şekilde ifade edilmektedir. İslâm ahlâkına ilişkin çeşitli konular, terimler, Kur'an'dan çeşitli âyetlerle ve İslâm büyüklerinin hayatlarından alınmış örneklerle açıklanmaktadır.

Eserin Türkçe ile kaleme alınmış olması da eserin kıymetini bir kat daha artırmaktadır.

Çalışma, giriş, metin, sözlük ve kaynakçadan oluşmaktadır.

Girişte, "besmele" kavramı ve *Besmele*'nin Türk edebiyatı ve Türk folklorundaki kullanılışları ve önemi üzerinde durulmuş ve eserin muhtevası hakkında bilgi verilmiştir.

Metinlerin yer aldığı bölümde eser, önce transkripsiyonlu metin hâline getirilmiş; âyet, hadis ve açıklanması gereken hususlar dipnotlarda gösterilmiştir. Daha sonra eser, daha kolay anlaşılması için günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Çalışmaya bir de sözlük eklenmiştir.

Okuyucuların ve araştırmacıların türlü türlü faydalar bulacağına inandığım bu eserin hazırlanması sürecinde, özellikle günümüz Türkçesine aktarımında yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. İsmet Cemiloğlu'na ve yayımlanmasında katkıda bulunanlara teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Hamiye Duran

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Arap harfli alfabede bulunup da bugünkü alfabede bulunmayan işaretler için tenkitli basımı yapılan ilmî eserlerde de görülen aşağıdaki transkripsiyon sistemi kullanılmıştır:

أ	ʾ
ث	ṯ, Ṭ
ح	ḥ, Ḥ
خ	ḫ, Ḫ
ذ	ẓ, Ẓ
ص	ṣ, Ṣ
ض	ḍ, Ḍ/ẓ, Ẓ
ط	ṭ, Ṭ
ظ	ẓ, Ẓ
ع	ʿ
غ	ġ, Ġ
ق	q, Q
	k, K/ ħ, Ĥ/g, G

Arapça ve Farsça kelimelerdeki med harfleri de şöyle gösterilmiştir:

ا	ā, Ā
و	ū, Ū
ى	ī, Ī

Farsça vāv-ı ma'düleler uzun a'dan önce üst konumda (ˆ) işareti ile gösterilmiştir:

ḥˆān, ḥˆāb gibi.

"Babam Halil İbrahim Şibil
ve annem Name Şibil'e
sevgi ve minnetle"

Giriş

1. Besmele Kavramı ve Önemi

Besmele, kainatı yaratan ve idare eden yüce varlığın adının ve en çok kullanılan doksan dokuz isim içinde başta söylenen Rahmân ve Rahîm sıfatlarının yer aldığı bir âyettir. Esirgeyen, bağışlayan, lütuf, merhamet ve ihsanını eksiltmeyen anlamındaki Rahmân ve Rahîm sıfatları İlâhî rahmet ve koruyuculuğun bütün âlemi kucakladığını ifade etmektedir.

Türkçede “besmele çekmek, bismillâh demek” deyimleri Bismillâhirrahmânirrahîm’i okumak demektir. “Eüzü besmele” ise “kovulmuş şeytanın şerrinden Allâh’a sığınırım” anlamındaki “Eüzü billâhimineşşeytânirracîm” cümlesiyle bismelenin ortak adıdır (İA: 530). Neml suresindeki besmele âyeti (27/30) nazil olduktan sonra son şeklini almış, Hz. Muhammed, hayatının sonuna kadar hep bu ibareyi kullanmış, bismelenin yazıldığı ilk satıra da başka hiçbir şeyin yazılmamasını emretmiştir.

İslâmiyet’te gerek dünya gerek ahiretle ilgili olsun her önemli ve meşru işe Besmele ile başlamak tavsiye edilmiştir. Hz. Peygamber’in (Acluni II. 174) “Besmeleyle başlamayan her iş bereketsiz ve güdüktür” hadisiyle onun bir çok iş münasebetiyle besmele çekmesi ve besmele çekmeyi ve yazmayı tavsiye etmesi bismelenin hem inanç, hem ibadet, hem de müslümanların günlük hayatlarında önemli bir yer tutmasına sebep olmuştur (Gözübüyük, 1977: 31). Ayrıca her işe besmele ile başlamak, uluhiyyet ve ubuhiyyet arasında sevgiye dayalı bir münasebetin sembolü hâline gelmiştir. Çünkü besmele, hakikate ulaşmak için bir vesiledir.

Bismelenin başındaki “ba” edatı Arapça’da yapışma, sığınma,

yardım isteme, bir şeyi araç ve sebep edinme anlamlarını vermektedir. Dolayısıyla besmele "Allâh'ın adına yapışarak O'ndan yardım dileyerek, O'na sığınarak, O'nu araç kılarak işe başlıyorum" demektir (Öztürk, 1996: 30). Bu bilinçle mümin, her işin başında besmeleyi okur. Besmele Allâh'ın insanlara en büyük ihsanıdır. Çünkü besmelede Allâh adıyla birlikte O'nun acımak, esirgemek, bağışlamak, korumak, merhamet etmek anlamlarına gelen Rahmân ve Rahîm sıfatları yer almaktadır. Ba, isim, Allâh, Rahmân ve Rahîm kelimelerinden oluşan besmeleyi Kuşeyri, Letâîf adlı eserindeki "Besmele" tefsirinde her surenin başındaki besmeleyi -Tevbe suresinde niçin bulunmadığını da dikkate alarak- farklı mânâlara gelecek şekilde açıklamıştır. Kuşeyrî, besmele kelimesini hem yazım ve harf hem kavram hem de mânâları ile tefsir etmiştir (Akpınar, 2002: 53). Seyyid Muhammed Nûrû'l-Arabî de Fatiha Suresi Tefsirinde şöyle demektedir. Malum ola ki Besmele-i Şerîf'te üç isim vardır. Biri ism-i Celâl ki Allâh, ism-i zât. İkincisi ism-i kemâldir ki er-Rahmân, ism-i sıfat. Üçüncü, ism-i Cemâl'dir ki er-Rahîm, ism-i ef'âl'dir. Bundan malûm oldu ki, besmele; ism-i zât ve sıfat ve ef'âl'dir. Yani tecelli-i ilâhî, zâtı, sıfatı ve ef'âliyle âlem, vücûda gelip mevcûd oldu. Zât, sıfat ve ef'âl olmayınca bir şey vücûda gelmez (Kumanlıoğlu, 1995: 130). Kur'an'da 113 kere tekrarlanan bu âyet (114 sûreden Be-raat sûresi hariç), Allâh'ın merhamet ve bağışlamayı esas alan bir kudret olduğuna dikkat çekmektedir. Bu görüş Kur'an'da tanıtılan insan, evren ve hayat anlayışının merhamet, hoşgörü ve bağışlama üzerine oturduğunu da göstermektedir.

Ayrıca hem Fatiha sûresinin ilk âyeti olması, hem de "Bütün ilimler besmelenin 'bâ'sında derc olunmuştur." fikriyle Hz. Ali'den rivayet edilen "Eğer yazmak isteseydim besmelenin 'bâ'sı hakkında bir deve yükü kitap yazardım" sözüyle besmelenin ihtiva etti-

ği kutsal ve mühim mânâ, toplum hayatında önemli bir yer tutmasını sağlamıştır (Ramazanoğlu, 1984: 17).

2. Besmele Yazma Geleneği

A. Süsleme Sanatında Besmele

Besmele, özellikle süsleme sanatında en fazla yazılan âyetlerin başında gelir. Bismelenin yazımına özen gösterilmesiyle ilgili Hz. Enes'ten gelen bir rivayette "Bismillâhirrahmânirrahîm'i özenecek güzel yazan kişiyi Allâh affeder." buyurulması ve Hz. Ali'nin "Besmeleyi güzel yazan kişi affedilmiştir." sözü hattatların bu konuda gereken itinaı göstermelerinin başlıca sebebi olduğu gibi bismelenin çokça yazılmasının da esas âmili olmuştur (DİA, V, 534).

En güzel örneklerini Osmanlı hattatları elinde bulan besmele, çeşitli süslü hatlarla Kur'an dışında bazen tek başına levha olarak, bazen de hilye levhalarının üst kısmına yazılmıştır. Oklu besmele en güzel örneklerden biridir.

Besmeleyle oluşan çeşitli tabir ve deyimler ve "Bismillâhirrahmânirrahîm", çeşitli mimarî eserler ve hat sanatından başka, edebiyatta ve folklorda önemli bir malzeme olarak kullanılmıştır.

B. Türk Edebiyatında Besmele

1. Eski Türk Edebiyatında Besmele

Eski Türk Edebiyatında, her eserin besmeleyle başlaması kaidesine uyulduktan başka, çeşitli tür ve beyitlerde; halk edebiyatında türkû, ninni, destan gibi eserlerde; az olmakla birlikte yeni Türk edebiyatında; çeşme alınlıkları, mezar taşları, dükkanlardaki levhalar gibi folklor ürünlerinde çokça kullanılmıştır (Duran, 2003).

Türk Edebiyatında besmele daha çok mısra ve beyitlerde telmih

ve iktibas yoluyla kullanılmıştır. Her eserin besmeleyle başlaması kaidesine hemen hemen bütün edebî eserlerde uyulmuştur. Eski Türk Edebiyatında divan mukaddimleri, tevhid, münacaat ve na'tlardan önce besmeleyle başlamaktadır.

Gül-i gül-zâr-ı kelâm-ı kadîm
Bismillâhirrahmânirrahîm (Kasidenin başında yer almaktadır.)
Eyledim yâ Rab senin hamdinle buna ibtidâ
Bilmeyince tâ senânı kimse bulmaz çün bekâ
(Çelikoğlu, 1985: 113)

Sûretünün safhasında gör ne yazmış ol Kadîm
Ohıdum ol hattı Bismilâhirrahmânirrahîm

.....
Merhamet kıl sen Nesîmî'ye eyâ bedr-i Münîr
Ger hatâ kıldum ise estağfiru'llahe'l-azîm
(Kürkçüoğlu, 1985: XXVL)

Eyledim yâ Rab senin hamdinle buna ibtidâ
Bilmeyince tâ senânı kimse bulmaz çün bekâ
(Şahver, 1969: 113)

Zikr-i Bismillahirrahmanirrahim
Aşikâre gizliye Sensin alîm

.....
Son nefesde sakla imânım benim
Bulmaya yol ana şeytânî'r-racîm

.....
Rûz-i mahşerde Muhibbî bendeni
Irma anı rahmetinden yâ Rahîm
Muhibbî (Kanunî Sultan Süleyman 1494-1566) (Ak, 1987: 41)

Her eserin besmeleyle başlaması geleneğinin yanı sıra aşağıdaki örneklerde de görüldüğü gibi sevgilinin güzelliğine yine aynı sebeple telmihen kullanılmıştır.

Hat yazılsa tan mîdur yâkût-ı la'l-i yârda
Besmele yazarlar evvel mahzenü'l-esrârda
(Kılıç, 1998: 214)

Mushâf-ı hüsnünde ebrû medd-i Bismillâh'dır
Vâkıf-ı sırr-ı cemâlin 'ârif-i bi'llâhdır
(Çelebioğlu, 1998: 93-97)

"Güzellik kitabında veya yüz mushafında kaş, besmeledeki Cenâb-ı Hakk'ın Rahmân sıfatının imlasındaki med gibidir." mânâsındadır.

2. Yenileşme Devri Türk Edebiyatında Besmele

Yenileşme Devri Türk Edebiyatında, genel özellik olarak gelenekten kopma söz konusu olduğu için şairlerin çoğu divan tertip etmeyerek, çeşitli şiirlerinin toplandığı şiir kitapları neşretmişlerdir. Dolayısıyla yazmaya besmeleyle başlama geleneği de yok olmuştur. Buna rağmen çeşitli sebeplerle kaleme alınan şiir kitaplarında besmele kelimesine oldukça çok yer verilmiştir.

Arif Nihat Asya'nın Süleymaniye şiirinde;

Gün batıp doğdukça dünya durdukça
Üzerinde kalacaktır başların
Öpülüp alından besmelelerle

Yerlerine konmuş kilit taşların
(Asya, 1990: 25) şeklinde besmele geçmektedir.

Besmele münâcât tarzında yazılmış eserlerde de sık sık karşımıza
çıkılmaktadır.

Yakarış
ey hiç yoktan varlığını
bir balçıktan var edenim
nimetine şükürlerle
binlerce kez hamd ederim.

ey başıma bir taç gibi
Muhammed'i yar edenim
huzurunda günahımdan
utanırım ar ederim
evvel Allâh âhir Allâh
bismillâh
kimsenin önünde eğilmez başım
senden başka
yar olmaz kimse bize
senden başka
ey dünün ve bu vaktin sahibi
ey sahibi bir hesap gününün
bir tek sana eğilir secde ederiz
kulluklar bilmeyiz başkaca
bâtın Allâh, zâhir Allâh
bismillâh
sabit kadem kıl bizi müstakim yolda
kaybolmamış insanlar grubunda
bir olsun eylemimiz sözümüz

dostlarla arkadaşlarla
bir olsun yüreğimiz gönlümüz
mağfiret eyle bağışla bizi
sensin bizim tek sahibimiz
ey merhameti bol
ikramı sonsuz
şanı yüce Rabbimiz
Rahîm Allâh, Rahmân Allâh bismillâh
(Kurnaz, 1992: 96).

3. Türk Halk Edebiyatında Besmele

Türk Halk Edebiyatında da besmelenin iktibas edildiği pek çok örneği görmek mümkündür. Aşık Edebiyatında tevhid tarzı eserlerde, aşık tarzı destan ve şiirlerde karşımıza sıkça çıkmaktadır. Bayburtlu Zihni'den:

Tevhid
Müstecâb eyle duamı yâ Rahîm
Sırr-ı Bismillâhi'r-rahmânî'r-rahîm
Hamd sad el-hamdü li'llâhi'l-mu'în
Sad hezâr şükr-i Rabbü'l-âlemîn

Sen ki Rahmân-ı Rahîmsin yâ İlâh
Yevm-i dînin mâliki bî- iştibâh
(Sakaoğlu, 1988: 138).

Seyrânî kuluna rahmeyle Rahîm
Bin bir ismin dilde hatmoldu Rahîm
Çağırınca seni yâ Gafûru'r-rahîm
Kerem eyle medet yâremiz anda
(Yüksel, 1987: 31).

Bayburtlu Celâlî'den:
Biri safi "sad" îmlâsı
Biri besmele'nin "bâ"sı
Biri "elif-lâm"ın "râ"sı
Gamz-ı müjgânım merhaba

.....
Habâsetler gibi pistir her işi
Kör olsun gözleri dökülsün dişi
Besmelede seksen sekiz yanışı
Gidip fetvâneye mânâ beğenmez

.....
Ârifler dilinde harf-i Bismillâh
Seng-i hâre değse gül-anber eyler
Her kime yetişse "nârun mina'llâh"
"Lentebur" sırrına ol mahzar eyler

.....
Öyle bir Leylâ'ya Mecnûn'um billâh
İsminde okunur harf-i Bismillâh
Tutuştı her yanım hasbeten li'llâh
Mevlâ'yı zikr eden kul kınanır mı

.....
Yemek Destanı
Bismillâh okundu ince taâma
Zağbal kuru kaymak durdu selâma
Baklava bal börek koz içi helvâ
Döktük orta yere harmân eyledik
(Kurnaz, Tatçı, 2000: 177, 203, 139, 172, 251).

Sümmanî'den:
Der Sümmanî kırklar ile görüştüm
Bûs edip destin ummâna düştüm

Hakk'ın lutfu ile ben de yetiştim
Her işin başında Bismillâh dedim

.....

Maşallâh yakışmış o kadd ü kâmet
Öğmüş halk eylemiş Cenâb-ı Kudret
Besmelesiz hâsıl olsa bir velet
Eremez kemâle şargadan olur

.....

Senin bildiğin esrâra çeken var bir Bismillâh
Sana kimler hüccet verdi bana mülk ettin günâhı
Yirmi dokuz harf içre cem etmiş ilm-i Kur'ân'ı
Hem bir sen mi öğrendin hocam şeriat-ı garrâyı
Bizi halk eyleyen Hâlık bilir âlâyı ednâyı
(Rayman, 1997: 232, 305).

4. Dinî ve Tasavvufî Türk Edebiyatında Besmele

Yine Tekke Edebiyatında Yûnus'ta, Yesevî'de Hâcî Bektaş'ta her hayırlı işe besmele ile başlama geleneğine uygun kullanımların yanında bismelenin mânâ ve öneminden bahseden şiirler de vardır. Bunlardan bir tanesi 1865-1928 yılları arasında Prizren'de yaşamış, Melâmî tarikatına mensup, aynı zaman da Prizren'de Melâmî halifesi ve şeyhi olan Abdulmâlik Hilmi'dir.

Bismelenin bütün ilimlerin toplamı olduğu; bâ-i Besmele'nin Hz. Muhammed Mustafa, bâ'nın noktasının Hz. Ali ve mimin ise Cenab-ı Kibriyâ'yı gizleyen bir örtü (Hz. Peygamber ve kâmil insanların sureti) olduğundan bahsedilmektedir.

Şurû ettim besmeleyle evvelâ
İsm-i zâtıyla edipdir ibtidâ
Kâinatın fâtihidir besmele
Hem sıfât u zât u fi'ldir zâhire

Besmeledir câmi'-i cümle 'ulûm
Nokta-i vahdet rumûz-ı mübtedâ

Lüb içinde sırr olunmuş sır durur
Bunda bilindi nedir sırr-ı 'amâ

Sırr-ı zât mestûr durur âdem ile
Hep Celâlu'llâh cemâldir bu nümâ

Bâ-i besmeledir Muhammed Mustafâ
Nokta-i bâ'dır Ali'yyü'l-Murtazâ

Her kişiye lâzım olur bilmeğe
Mebde' ile hem meâdı canıma

Cennet-i ma'nâ içinde yazılı
Mîm-i besmeledir ridâ-ı kibriyâ

On sekiz bin âlemin sırrı budur
Âlemi halk etmede hubb-ı Hudâ

Aşk ile yanmak gerekdir ey ahî
Aşk içinde bulunur zevk u safâ

Tad-ı aşkı bilmeyen hayvân durur
Ot ile yem yimeğe anlar sezâ

Üç hurûfun sırrı oldu besmele
Biri hırka biri tâc u bu ridâ

Hırkada var üç 'alem bil ey dedem
Biri sarı biri ahmer bir kara

Tâcının dört terki dahi bilesin
Terk-i dünyâ biridir terk-i ukbâ

Terk-i hestî birisine dediler
Terk-i terk oldu biri hem mahviyâ

Yediye oldu bu sırlar müştemil
Bu durur cümle cihâz-ı evliyâ

Hem ridânın otuz iki rengi var
Anın ile zâhir oldu **Hilmiyâ**
(Özcan, 1994: 28).

Yûnus Emre' den,
Sensin Kerîm sensin Rahîm Allâh sana sundum elim
Senden artık yoktur umum Allâh sana sundum elim
(Tatçı, 2005: 181).

Ahmed-i Yesevî'den,
Bismillâh dip beyan eyley hikmet aytıp
Tâliplerge dürr ü güher saçtım muna
Riyâzetni katıp tartıp kanlar yutup
Min defter-i sâni sözün açtım muna
(Erarslan, 1983: 48-49).

Hâcî Bektâş-ı Velî'den,
Pes zâhidlerün tâ'atı dün ü gün Tanrıyı zikretmektür ve hem Bis-
millâhirrahmanirrahimi cümle işde yâd kılmakdur
(Esad Coşan, tarihsiz: 7).

Şah Hatayî'den:
Alnımızda yazılı böyle bir yazı
Mümin Müslim Hakk'a eyler niyâzı

Besmeleyle okunur Elham suresi
Okudum da geldim yolun üstüne

Şah **Hatâyim** eydür şem'i çırası
er-Rahmân'dır iki kaşın arası
Besmeleyle okunur Elham suresi
Okudum da geldim ölün üstüne

Türkülerimizde:
Can özümnden besmeleyi çekince
Dil yanmazsa ben yanarım sultânım
Ekrem Çelebi

Kaşların bismillâh yüzün Beytu'llâh
Seni öz nurundan yaratmış Allâh

Mani ve ninnilerimizde de:
Besmeleyle çıktım yola
Selam verdim sağa sola
A devletli benim beyim
Ramazanın mübârek ola
(Üçok, 2002: 305).

Ninni der uyuturum
Besmeleyle büyütürüm
Ne yapalım böyle durum
Ninni yavrum ninni
(Çelebioğlu, 1987: 20, 41).

C. Türk Folklorunda Besmele

Besmelenin Türk folkloru, eğitim ve kültür tarihinde de önemli bir yeri vardır. Çeşme alınlıklarında, dükkanlardaki levhalarda, mezar taşlarında besmeleyle ilgili beyit ve mısraları görmek mümkündür. Evlerin en yüksek ve en güzel yerlerini ağaç oyma, sedef kakma, gümüş ve genç kızların çeşitli şekillerde işledikleri besmeleler süslemektedir.

Okula başlama törenlerinden biri olan, halk arasında “Âmin Alayı”, yüksek tabaka arasında da “Bed’-i Besmele şeklinde anılan “Mahalle mektebine başlama merasimi” okuma yaşına gelmiş çocukların, hoca önünde merasimle besmele çekerek, okumaya başlamalarını ifade etmektedir. Dua alayı ya da Besmele cemiyesi olarak da bilinmektedir (DİA, V, 540).

İnsan hayatında yeni bir dönemin başlangıcı sayılan okula başlama; hem çocukluktan çıkma yolunda atılan ilk adım hem de çocuğa yeni bir statü kazandırmada ilk adım sayılmaktadır.

Bed’-i Besmele törenine bağlı olarak okul ilâhileri de ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında besmele ilâhileri de vardır.

İlâhilerden birisi;
Yâ İlâhi başlayalım ism-i bismillâh ile
Bu duâya el açalım ism-i bismillâh ile
Sen kabûl eyle duâmız besmele hürmetine
İlmini eyle müyesser yâ İlâhe’l-âlemin
şeklinde devam etmektedir (Birinci, 1982: 37-57).

Çeşme Alınlıkları

Allâh’ın (c.c.) Hayy sıfatının gizlendiği suya, İslâmiyet büyük önem vermiş ve insanlara su sağlamanın en hayırlı ve sevap işlerden ol-

duğunu kabul etmiştir. Hz. Muhammed'in "Sadakanın en faziletlisi su teminidir." şeklindeki hadisi, maddî durumu iyi olanların su ihtiyacını karşılamak üzere kuyular vakfetmesine sebep olmuştur.

Bu sebeple özellikle Türk topluluklarında çeşme yapımı ve çeşme vakfı önemli bir hayır sayılmıştır.

Hayrat olarak yapılan çeşmelerin, yalnız şehir, kasaba gibi yerleşim yerlerinde değil, yol kenarlarında, kırık yerlerde de yapılmıştır. Yollardaki çeşmelere "menzil çeşmeleri", açık arazideki çeşmelere de "çoban çeşmeleri" denir.

Bu çeşmelerin, özellikle de şehirlerdeki çeşmelerin kitabeleri yapıldığı dönemin üslûbuna uygun olarak yazılmıştır. Genellikle besmele ile başlar, hayır sahibine dua isteğiyle biter. En meşhurlarından birisi, III. Ahmed'in çeşmesi için yazdığı beyittir.

Çek Besmeleyi iç suyu
Hân Ahmed'e eyle duâ

Dükkanlardaki Levhalar:

Osmanlı İmparatorluğunun her yerinde esnaf, sanatkâr ve meslek sahiplerinin, ahîlik geleneğine uygun olarak pîre bağlılıkları son zamanlara kadar sürmüş, her sanat, meslek ve iş yerinde o sanat, meslek ve işini belirten levhalar asılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Muhallebici dükkanı:

Bu seherde besmeleyle açılır dükkanımız
Hazret-i Şeyh Şâzelî'dir pîrimiz üstâdımız

Berber Dükkanı:

Her seherde besmeleyle açılır dükkânımız
Hazret-i Selmân Pâk'tır pirimiz üstâdımız

Kiremitçilerde:

Her seherde besmeleyle açılır dükkânımız
Hazret-i Abdullah Mekkî'dir pirimiz üstâdımız

Edirne'de Selimiye Kapalı Çarşısı'nda:

Her seherde besmeleyle açılır dükkânımız
Hazret-i İbrâhîm peygamberdir pirimiz üstâdımız
(Çağatay, 1989: 167-168).

Buraya kadar besmelenin kullanımı ile ilgili verdiğimiz çeşitli örnekler toplum hayatındaki kutsal ve mühim manayı vurgulamaktadır.

3. Besmele Tefsiri

Besmele yalnızca tefsir, kıraat, fıkıh kitaplarının mukaddimelelerinde değil, müstakil eserlerde de özenle ele alınmış, şerhedilmiştir. Fatiha suresinin ilk âyeti olması hasebiyle bütün Fatiha tefsirlerinde ele alınmıştır. Müstakil olarak ele alındığı eserlerin başında "Besmele Tefsirleri" yer almaktadır. Hemen hemen bütün mutasavvıflar besmeleyi şerh etme yoluna gitmişler ve çeşitli eserler vücuda getirmişlerdir. Bu eserlerden birisi de Hâcî Bektâş Velî'ye atfedilen 'Besmele Tefsiri'dir.

Kitâb-ı Tefsîr-i Besmele Ma'a Makâlât-ı Hâcî Bektâş adı ile Manisa Kütüphanesi'nde 3536 numara ile kayıtlı olan bu eser, 827 / 1423 tarihinde Cafer bin Hasan tarafından istinsah edilmiş 30 varaklık tek nüshadır. Hacı Bektâş'ın Makâlât'ı ile birlikte istinsah

edilmiş olması ve Makâlât üslûbuna benzemesi, bu şerhin Hâcî Bektâş'a ait olduğu fikrini kuvvetlendirmektedir.

Eser, Rüştü Şardağ tarafından 1985 yılında tercüme edilmek suretiyle yayınlanmıştır. Ancak okumada yapılan yanlışlıklar ve atlamaların çok olması; tam bir çeviri değil tercümeyle dayanması ve dipnotlardaki karışıklıklar sebebiyle eserden faydalanmak mümkün görünmemektedir. Bu sebepten söz konusu risaleyi ilmî usullere uygun olarak günümüz Türkçesine çevirme gereği duyduk. Eser, tarafımızdan transkripsiyon sistemine uygun bir şekilde yeni yazıya çevrilerek, ilgililerin faydalanabileceği bir eser olarak yayına hazırlanmıştır (Duran, 2005: 459). Varakların birinci sayfası "a", ikinci sayfası "b" şeklinde gösterilmiştir. Metin içinde geçen âyet, hadis ve kelâm-ı kibar gibi alıntılar Latin harflerine çevrildikten sonra, dipnotta açıklanmıştır. Ayrıca günümüz Türkçesine çevrilerek bir de küçük bir sözlük eklenmiştir.

Eserin muhtevası hakkında bilgi olması sebebiyle de bazı alıntılar yapılmıştır.

Biliyoruz ki insanı konu alan bütün dinlerin ve felsefî sistemlerin bir ruhanî ve manevî boyutu vardır. İnsandaki ruh adı verilen manevî yapı, tıpkı vücut (ceset) gibi doyum arayışı içindedir. Manevî haz diye ifade edilen bu yapı, İslâmî hayatta tasavvuf adıyla ifade edilmektedir. Ruhanî hayatın ilk esaslarını Hz. Peygamber'in hayatında görmekteyiz. Hz. Peygamber biri vahiy biri mîrâç sırasında olmak üzere iki ruhanî hayat yaşamıştır (Yılmaz, 1997). Mîrâçta Hz. Muhammed, Rabbi ile perdesiz olarak görüşmüş, bu gecede namaz farz kılınmış, Allâh'ın Resûl'ü, Allâh'ın cemâlini, cennet ve cehennemi görmüş, ruhen hazların en güzelini yaşamıştır. O'nun hediye olarak getirdiği namaz da mü'minlerin mîracı olmuştur.

Besmele okumanın faziletlerinin anlatıldığı Besmele Tefsiri'nde Hz. Peygamber'in mîrâçta yaşadığı ruhanî hayattan bölümler vardır. İşlediği konular gereği konuşmalar, Hz. Peygamber ile Tanrı arasında geçmektedir. Allâh'ın lütfu, ihsanı, bağışlayıcılığı, cömertliği gibi konuların işlendiği bu eser, insanlar arasındaki ilişkileri de aynı temalar üzerine oturtmaktadır. Söz konusu fikir ve diğerleri Hasan-ı Basrî, Cüneyd-i Bağdâdî, Seriyî-i Sakatî, Kaffâl Şâşî, Tâî gibi tarikat ulularının yaşam ve sözleriyle daha müşahhas hâle getirilmiştir.

Mesela, besmele çekmenin kula sağlayacağı fayda eserde şöyle açıklanmaktadır (v/15 b).

Tanrı Te'âlâ Resûl'e hitâbetti. "Ey Ahmet, gökten inen dört kitabın tamamını topladım, Fâtîha'nın içine koydum. Fâtîha'da ne varsa hepsini –Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm'in içine koydum. Senin ümmetinden kim bir kez iman ile doğru –Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm –derse; Tevrat'ı, İncil'i, Zebûr'u, Kur'ân'ı okumuşçasına ve bunlarla ibadet etmişçesine sevap vereyim. Bu ne güzel kerem, bu ne güzel lütuf.....Benim gibi bir padişahın dergahı dururken, göz göre göre rast gele bir âcizin dergahına giden (kulun) toprak başına olsun. Kitabımın dergahını, rahmetimle, şefkatimle, iyiliklerle bezedim. Elbette ki hediyem dergahıma lâyük olacaktır" demektedir.

Yine: "Şimdi ey müminler, görünmeyen bir düşmanınız vardır. Adı Şeytânî'r-racîm'dir. Bir de galip dostunuz vardır. Adı er-Rahmani'r-Rahîm'dir. er-Rahmani'r-Rahîm'i oku ki şeytani'r-racîm'i kahreylesin, kovsun. Çünkü dünyada âdettir ki bir kişinin çok fazla düşmanı olsa, ona gücü yetmese, o da gider büyük bir kişinin eteğini tutar. Düşmanından daha kuvvetli olmak için onun yanında haseki (hizmetli) olur, düşmanını kahreder." diyerek besmele çekmenin gereği açıklanır.

Besmelenin faziletleri anlatılırken Hz. Peygamber'in "İlâhî bu lütuf ve kerem yalnız bana mı yoksa âsilere de bu sofrada nasip var mı?" sorusuna karşılık şu şekildedir:

"Ey cömert Peygamber, ben senin ümmetini senden bin kat fazla severim. Çünkü, Lâilâhe illallâh Muhammeden Rasulullâh, derken önce benim adımla sonra senin adını söylerler. Her ibâdette önce farzı, sonra senin sünnetini yaparlar. Senin ümmetin benim kullarımdır. Sen onlara şefaate edersen ben lütufta bulunurum, şimdi onlar benim kudretim ve büyüklüğümün hakkı için Bismî'lâhî'r-rahmânî'r-rahîm derlerse; ben her işlerinde onlara kendilerinden daha yakın olayım. Allâh'lığımla onların dünyâda ayıplarını örteyim. Er-rahmân'lığımla âhirette kullar arasında (insanlar) rezil etmeyeyim. Er-rahîm'liğimle işledikleri günahları, sevaplarla (iyiliklere) değiştireyim" diyerek de (Furkan, 70) "Allâh onların kötülüklerini iyiye çevirir" ayetini delil göstermektedir.

Eserde cömertliğin, hoşgörünün, bağışlayıcılığın ifade edildiği pek çok bölümden biri olan aşağıdaki alıntı insanlar arasındaki ilişkiyi göstermesi bakımından da önemlidir (v/4b). Hârûn er-Reşîd zamanında bir bedevî Arap vardı. Hiç hıyar yetiştirdiğini görmemişti. Bir yerde birkaç tane hıyar tohumu buldu, onu bir yere dikti. Kuyu suyu ile suladı. Birkaç acı hıyar oldu. Akıllıları topladı (onlara) danıştı. Onlar "Bu görülmedik bir yemistir. Bunu halife-ye götür. Bunun değerini ancak o verir." dediler.

Miskin Arap, hıyarı halifeye getirdi. (Arap) halifenin yüzünü görünce o buruşmuş acı hıyarları halifenin dizine koydu. Halife hıyarlara baktı. Sonra heybetle (öfkeyle) hizmetlilerine baktı. Onun bu bakışıyla hepsi sessizce yerlerinde durdular.

Halife Arap'a "Bize ne kadar garip (bilinmedik) yemiş getirdin. Bunun şükranesini bir defada sana veremeyiz. Birkaç kez gel ve değerini al." dedi. Dört acı hıyar için yüz bin akçe verdi. Arap gitti.

Halife vezirlerine “Benim işime hayret ettiniz, değil mi?” dedi.

Onlar “Evet hayret ettik.” dediler.

Halife “O miskin Arap’ın hayatı kırdı geçmiş, hiç hıyar görme-
miş. Hıyarı görünce bizim de kendisi gibi, hıyarı görmediğimizi
sandı. O kıymetli nesneyi bize layık gördü.” dedi. “Size heybet-
le bakmamın sebebi onu utandırmamanız içindi. Biz kendi bil-
gilerimizi bıraktık, onun bilgisiyle bir olduk. İnşallâh herkesin
iyiliklerinin yazıldığı defterden biz de mahrum olmayız.” der.

İşte ömürlerini boşa geçirmiş insanlarla Hazret-i Allâh arasındaki
ilişki bu hikâyeye benzer. Onlar da ömürlerini nerde geçirdilerse
sonunda tövbe hıyarının tohumu ellerine geçti. Onları pişmanlık
yerine ektiler. Gözyaşıyla suladılar. Utanmadan o işe yaramaz
tövbelerini iyi bir meta’ sanıp o emsalsiz Tanrı’ya getirdiler.

Tanrı meleklerine “Bu masum tesbih ve tehlil bostanlarının bizim
katımızda kıymeti yoktur. Bunca hırs arasında çıkan acı hıyarın
ne kıymeti vardır. Ancak sakın kullarımı utandırıp ibadetlerinin
kıymetsizliğini bildirmeyesiniz. Çünkü benim adım Rahmân’dır.
O asi onu bize layık sanıp getirdi. Rahmânlığımızla o asiye rahmet
kadehiyle öyle kandıralım ki bütün âlem bizim rahman Tanrı’lığı-
mızı bilsin” der.

Ayrıca bu dünyada Allâh rızasını murad ederek ibadet edenlerin
Allâh’tan korkanların, ümit içinde ve gayesi Allâh olanların iba-
det ve zikirlerinin Allâh’ın katında hiçbir kıymeti olmadığı ifade
edilmektedir. Çünkü Allâh’ın kulların ibadetine aslâ ihtiyacı yok-
tur. Bunlar geldikleri makamda kendi ibadet ve kulluklarının
O’nun gücü karşısında hiçbir şey olmadığını anlar, buradan teva-
zu makamına dönerler” diyerek çeşitli tasavvufî makam ve tev-
be, nefis, vesvese, kulluk etme, tevazu, zikir gibi tasavvufî istilah-
lar da işlenmiştir (v/4b).

Sabır kavramının neredeyse Hz. Eyüp ile özdeşleştiğini hepimiz biliriz. Kur'an'da da Hz. Eyüp "sabır" sembolüdür.

Eserde Eyüp Peygamber'in sabrı ile tevazuluk, müflislik, mukarreblik gibi bir takım tasavvufî makamlar şu şekilde ifade edilmektedir: "Eyüp Peygamber (AS) sabır makamına çıktığında sabredenlerin sabrının O'nun yüceliği karşısında hiçbir kıymeti olmadığını gördü ve şikayet ateşini sabır ormanına salıverdi. Sabır evini yıktı. Müflislik makamına geldi. "Başıma bu dert geldi, sen merhametlilerin en merhametlisisin." (Enbiyâ, 83) diyerek müflisliğini kabul etti. Pes sabıklar Allâh adını zikrederek kendilerine hiçbir şey olmayacağını zannederlerdi. Bu da onların kibrini artırdı. Oysa bu makam mukarreblerin temizlediği yok ettiği bir makamdır. Tevâzûluk makamı eminlik ve rahatlık makamıdır." Burada aynı zamanda sabır, takdire rıza gösterme ve şikayet etme gibi özelliklerin hem salıkların hem de doğru yolda giden insanların en büyük destekçisi ve sığınağı olduğu ifade edilmektedir.

Allâh'ın kullukta devam edenlere, ortak koşmayanlara her an rıza ve teslimiyet içinde bulunanlara rahmetinin her zaman ulaşacağı

Hoştur bana senden gelen
Ya gonca gül yahut diken
Ya hil'at u yahut kefen
Lütfun da hoş, kahrın da hoş
diye bilme anlayışı içinde makamların en yücesi sayılmıştır (Yılmaz, 1997: 34).

Bundan başka "Ey dünyada Rahman Tanrı, hem mü'min hem kafir hem canlı canavara her türlü iyilik ve başlıkların erişir." Kafir gece gündüz küfreder. Tanrı ona rızık, sağlık, uyku verir. Onu

uyutur, kendi uyumaz bekler. Ama kıyamet günü olduğunda sonsuz rahmet denizlerini müminlere has kılar kafirlere haram kılar” ifadesinde Allâh’ın Rahmân sıfatının bütün canlıları kapsadığını ancak Rahîm sıfatını yalnız müminlere ait olduğu ve kıyamet günü merhametinin yalnız müminlerin üzerine olacağı belirtilmektedir.

“Allâh kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz, bundan başkasını da dilediği kimse için bağışlar” (Nisâ, 48 ve 116) âyet-i kerimesini açıklayan şu hikâye de fevkaledede önemlidir (v/10b).

“Hasan-ı Basri’ye sordular: Ey ulular ulusu, dünyada hiç gönlün hoş oldu mu? dedi. Seksen yaşındayım. Bütün ömrüm boyunca hatırım bir kez hoş oldu. Bir gün oturmuş, ibadet için ibretle yıldızlara bakıyordum. Kulağıma ince bir ses geldi, dinledim. Bir kadın eşiyile tartışıyordu. (Kadın); ‘Üzerime bir başkasını seçmeye-sin diye dövdün yüz döndürmedim, ne belâ eyledinse çektim. Eğer benim üzerime birini getirirsen ben seni ne yapayım?’ di-yordu. Gönlümde kendimi aradım. Allâh’ın birliğini sağlamlaş-mış buldum. Gönlüm hoş oldu. O Rahmân ve Rahîm, kendisinin birliğine ve arılığına şahâdet edenleri nasıl hoş tutacağını kendi-si bilir ve O’nun peygamberi bilir.”

Risalede iman eden insanları ve Bismillahirrahmanirrahim diyen kulları cennetle ve cennet nimetleriyle müjdeleyen 22 tane de âyet vardır.

Bu risale diğer bütün tasavvufi eserlerde de olduğu gibi insanlara bu dünyada ve diğer dünyada mutlu olmanın yollarını çeşitli kavram ve küçük hikâyelerle anlatan kıymetli bir eserdir. Okuyucuların çeşit çeşit faydalar bulacağına inancımız sonsuzdur.

Bibliyografya

- Ak, Çoşkun, **Muhibbî Dîvânı**, Ankara, 1987.
- Akpınar, Ali, "İşârî Tefsir ve Kuşeyrî'nin Besmele Tefsiri", **Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi**, Sayı:9, Ankara 2002.
- Asya, Arif Nihat, **Dualar ve Aminler**, İstanbul 1990.
- Birinci, Ali, "Mahalle Mektebine Başlama Merasimi ve Mektep İlâhileri", **Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri**, II C. IV, Ankara 1982.
- Buhârî, Muhammed bin İsmâil, **Sahîhü'l-Buhârî**, C. I. VI, Kahire (tarihsiz)
- Çağatay, Neşet, **Bir Türk Kurumu Olan Ahilik**, Ankara 1989.
- Çelebioğlu, Amil, "Kültür ve Edebiyatımızda Allâh CC", **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları**, İstanbul 1998.
- Çelikoğlu, Şahver, **Divan, Sezayi-i Gülşenî**, İstanbul 1985.
- Coşan, Esad, **Makâlât**, Sehâ Neşriyat, tarihsiz, İstanbul.
- Duran, Hamiye, "Hâcî Bektaş Veli'nin Besmele Şerhi Üzerine Bir İnceleme", **Türk Kültüründe Alevilik –Bektaşilik Sempozyumu**, Çorum 2003.
- Duran, Hamiye, "Besmele Tefsiri", **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, S.33, Bahar 2005.
- Eraslan, Kemal, **Dîvân-ı Hikmetten Seçmeler**, Ankara 1983.
- Gözübüyük-zade İbrahim Efendi, **Risâletün fî Hakk-il Besmele (Besmele Risalesi)**, Ankara 1977.
- Hacı Bektâş Veli, **Kitâb-ı Tefsîr-i Besmele Ma'a Makâlât-ı Hacı Bektâş Velî**, Manisa Kütüphanesi, No:3536.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)**, Cilt:V, İstanbul, 1992.
- Kılıç, Filiz, "Osmanlı Hanedanından Bir Şair, Şehzâde Korkut", **Bilig**, Ankara 1998.
- Kumanlioğlu, Hasan Fehmi, **Hızır Seyyid Muhammed Nûrî'l-Arabî Hayatı, Şahsiyeti ve Tasavvûfî Görüşleri**, İzmir 1995.

- Kürkçüoğlu, K. Edip, **Nesîmî Dîvânı'ndan Seçmeler**, Ankara 1985.
- Kurnaz, Cemal-Tatçı, Mustafa, **Bayburtlu Celâlî ve Şiir Dünyası**, Ankara 2000.
- Özcan, Hüseyin, **Abdalmâlik Hilmi Hayatı ve Şiirleri**, Gaye Yayınları, Ankara 1994.
- Öztürk, Yaşar Nuri, **Fâtîha Sûresi Tefsiri**, İstanbul 1996.
- Ramazanoğlu Mahmud Sami, **Fâtîha Sûresi Tefsiri**, İstanbul 1984.
- Rayman, Hayrettin, **Âşık Sümmânî, Hayatı Edebî Şahsiyeti Şiirleri ve Şiirlerinin Tahlîli**, Ankara 1997.
- Sakaoğlu, Saim, **Bayburtlu Zihni**, İstanbul 1988.
- Şardağ, Rüştü, **Her Yönü ile Hacı Bektâş-ı Veli ve En Yeni Eseri Şerh-i Besmele**, İzmir 1985.
- Üçok, Şeyhoğlu Hasan, **Çankırı Tarih ve Halkiyatı**, Ankara 2002.
- Yılmaz, H. Kamil, **Tasavvuf Meseleleri**, Erkam Yayınları, İstanbul 1997.
- Yüksel, Hasan Avni, **Âşık Seyrânî**, Ankara 1987.
- Tatçı, Mustafa, **Yûnus Emre Dîvânı**, İstanbul 2005.

*Orijinal Metin,
Transkripsiyon
ve Sadeleştirme*

کتاب تفسیر سوره مع مقالات حاجی بکتابش الله

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين

سیاس نجومہ وقیاس اول پارشامکر پارشامش حضرتہ

لَيْفَ يُلَاقِيكَ لِحْزَةً عَاقِلًا عَقْلًا وَحَكِيمًا حِكْمَةً حِرْلَانًا

در دفتر اسرار بنی قدر انکس عظمیٰ کطریق لجنه

سَرْكَطَانِ دُرُودُفِ وَتَحِيَّاتِ وَآفَرِینِ وَصَلَوَاتِ لِقُلِّ

موسس الميرزا بنیخبر لرستوی سید با وفا محمد المصطفی

عَلَيْهِ السَّلَامُ كَمْ يَلِيقُ قَوْلُ شَفَاعَتِ جَسَدِهِ وَبَعْدَ بِنِ ضَعِيفِ

کَم بُوکِتَابٍ قَدْ لَمْ وَلَوْ شَرِيعَتِ حُکْم لَرُنْتُ سِر لَرِنْدَن

بِرَّ شَمَةِ بَيَانٍ وَتَقَرُّرٍ قَلَمٍ لَخِيْرَتٍ وَدِينٍ يُؤَلِّقُ بُشْرَمَا

يَا قَوْمِ أَفَلَا تَتَّقُونَ وَلَئِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُوا أَمْرِي
وَأَطِيعُوا أَمْرَ الْمُرْسَلِينَ

Kitâb-ı Tefsîr-i Besmele Ma'a
Ma'âlât-ı Hâcî Bektâş Rahîmehü'llâh

16

Bismi'llâhi'rrahmâni'r-rahîm ve bihi nesta'in sipâs u hamd-i bî-kıyâs ol pâdişâhlar pâdişâhınınuñ hâzretine anı bilmeklik içinde 'âkıllerüñ 'aklı ve hâkîmlerüñ hikmeti hayrândur ve fikr ıssılarınuñ fikri anuñ 'azametin anlamaklığı içinde sergerdândur ve dürüd ve tahıyyat ve âferîn ve salavât ol mürseller mih-teri peygamberler serveri seyyid-i bâ-vefâ Muhammedü'l-Muştafâ 'aleyhi's-selâm kim yazuqlular şefâ'atcısudur ve ba'de ben za'îf kim bu kitâbı kıldum ve ol şer'at hükümlerünüñ sırlarından bir şem'a beyân ve takrîr kıldum âhiret ve dîn yolın başarmağa yardım oldu vâcib gördüm **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm**

Bu kitab, Hâcî Bektâş-ı Velî'nin Makâlâtı ile birlikte Besmele Tefsîridir

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla (başlar) ve O'ndan yardım dileriz ki sayısız şükür ve hamd O pâdişâhlar pâdişâhına olsun. O'nu bilmekte akıllıların akı ve hâkimlerin hikmeti şaşkındır.

Fikir sâhiplerinin fikri O'nun yüceliğini anlamakta perişandır.

Dua, selâm, övgü ve salavat kendisine kitap gönderilenlerin en büyüğü, peygamberlerin başı ve sözünde duranların efendisi Muhammedü'l-Mustafâ'ya olsun ki (Allâh'ın selâmı üzerine olsun), günahkârların şefa'atcısidir.

Sonra ben za'îf bu kitabı yazdım. Ahiret ve dîn yolunu başarmaya yardım olması için gerekli gördüğümden şeriat hükümlerinin sırlarından bir parça açıkladım, anlattım.

2a tefsîrin Türkçe açık 'ibâret birle rûşen kılam Mütâlâ'â kılcı-
lar her dem dürlü dürlü fâideler bulup ben za'îfi hayr birle
a'nalar İnşa'allâhu Ta'âlâ Mî'râc gicesi Muhammed
Muştafâya hitâb kıldı kim eger dilerseñ her bir işde yardı-
mum senüñ ile ola ism-i a'zamum dahı keremüm dahı luţ-
fum bildüren adum her hâlde dilüñde olsun andan Rasûl
eyitti llâhî ism-i a'zamuñ kanķıdur keremüñ bildüren aduñ
kanķıdur luţfuñ bildüren adun kanķıdur bu kulına bildür
kim bir dem andan gâ'ib olmayayın Tanrı Ta'âlâ eydür yâ
Muhammed ism-i a'zamum Allâhdur keremüm bildüren
adum Rahmândur luţfum bildüren adum Raķîmdür eger
her bir hâlde **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** dirseñ zâtum ile
keremüm ile luţfum ile senüñ bekciñ olam Rasûl

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla "*Bismi'llâhi'r-rah-
mâni'r-rahîm*" sözünün yorumunu Türkçe olarak açıkladım
ki düşünenler çeşit çeşit faydalar bulup ben za'îfi hayırla
ansınlar. Allâh isterse olur.

Allâhu Te'ala Miraç Gecesi Muhammed Mustafâ'ya
"Eğer her işte yardımımın seninle olmasını istiyorsan, kere-
mimi, lütfumu ve ism-i azâmımı bildiren adım her an dilin-
de olsun." diye hitap etti.

Resul, "llâhi ism-i azâmın hangisidir? Lütfunu bildiren
adın hangisidir? Hiçbir zaman onlardan ayrılmamam için
onları bana bildir." dedi.

Tanrı Ta'ala "Ey Muhammed, ism-i azamım Allâh'tır. Ke-
remimi bildiren adım Rahmân'dır. Lütfumu bildiren adım
Rahîm'dir. Eğer her durumda "*Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-ra-
hîm*" dersin ben keremim ve lütfum ile senin bekçiñ olu-
rum", dedi.

تفسيره ترجمه اجتن عبارت برکه روشن قلم مطالعه ۵۵

قیحاک هر دم در لو در لو فایده لر لب بن ضعیف خبر
برکه اکثر ان شاء الله تعالی **قارنهای** معراج کج

محمد مصطفی خطاب قلدی کم اکثر در سن هر بر شد

یا ربهم سنن لا اول اسم اعظم دخی لر مم هخی لطعم

بلدرن لعم هر حاله دلده اولسون اندن **رسول** دیت

الی اسم اعظم قنقدز لر مم بلدرن لعل قنقدز لطفان

بلدرن لعل قنقدز بوقلکا بلدرن لر مم اندن غایب المیاین

تکوتهای لیدر یا **محمد** اسم اعظم **الله** در کر مم بلدرن لقم **رحمن**

در لطف بلدرن لقم **رحیم** در لکر هر حاله **بسم الله الرحمن الرحیم**

۵۵ **رسول** ذللا لر مم لا لطفلا سنن بلدرن لقم **رسول** ۵۵

اَيُّدِ الْاِلهِي بُونُو اَرِش وَبُو كُرْم يَا لَكُرْ بَكَ مَرْيَقْسَه عَا صِلَه
 دَخِي بُو خُونَدَا فَوَلَه **يَا وَلَدِ مَرْيَقْسَه** اَيُّدِ اِي جُومَه
 بِيغَامِر نَقْدَر اَمْتَلِي سَن سَوْرَسُك بِي سَجَابِن سَوْرُون
 اَنِيچُون كَم تَوْحِيدِ اَللّٰهِ بِنَم لَهَم اَيُّدِرْ لَر اَنَدَن سُنْكَ لَه
 اَيُّدِرْ لَر نَتَم اَيُّدِرْ لَر **لَا اِلَهَ اِلَّا اَللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اَللّٰهِ** هَر بَر طَا
 عَتَه اَللّٰهُ فَرِيضَا بَشَارْ لَر اَنَدَا سُنْكَ سَنَتَا قَلَرْ سُنْكَ
 اَمْتَلِسَا بِنَم قَلَرْ مَرْ دَر سَن بِنَا شَفَاعَت قَلَرْ سُنْكَ بِن عِنَا يَت
 قَلَم لِمَن بِنَم عَزَم عَظَم حَقِيقُون لَكُرْ بَا **بِسْمِ اَللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ**
 دُر لَر يَسَا هَر بَر اَشَد بِن بَا كَدُون يَاقِن لَم **اَللّٰهُ** اُنْغِيْلَا ه
 دُنَا دَا عِيْلُون اَزْتَم **لِلْحَن** اُنْغِيْلَا اَخِرْتَه خَلَا يَقَلْ اَرَا سَنَدَه
 رَسُوْلِي قَلَم **لِلْحَن** اُنْغِيْلَا اَشَد لَر يَاز قَلُون مَهْلَا دَلْشَرَم تَتَم

eydür ilâhî bu nuvâziş ve bu kerem yalunuz baña mıdur yoksa âşîlere dahî bu hûndan nevâle var mıdur Tañrı Ta‘âlâ eydür iy cömerd peygamber ne kadar ümmetüñi sen severiseñ biñ sence ben severven anuñçün kim tevhiid eydürken ilk benüm adum eydürler andan senüñ aduñ eydürler nitekim eydürler **Lâ ilâhe illa‘illâh Muḥammedun Rasûllu‘llâh** her bir tã‘atda ilk farîzaya başlarlar andan senüñ sünnetüñ kılarlar senüñ ümmetüñise benüm kullarumdur sen bunlara şefâ‘at kılsañ ben ‘inâyet kılam imdi benüm ‘izzetüm ‘azametüm ḥaqqıçün eger bular **Bismi‘llâhi‘r-rahmâni‘r-rahîm** dirlerise her bir işde ben bular kendüden yakın olam Allâhluğumıla dünyâda ‘aybların örtem er-Rahmânluğumıla âhiretde ḥalâyıklar arasında rüsvây kılmayam er-Rahîmluğumıla işledükleri yazukların müzde dekşürem nitekim

26

Resul, “İlâhî bu lütuf ve kerem yalnız bana mı? Yoksa âşîlere de bu sofradan nasip var mı?” dedi.

Tanrı Te‘alâ “Ey cömert peygamber, ben senin ümmetini senden bin kat fazla severim. Çünkü, *Lâilâhe illallâh Muhammedun Rasulullâh*, derken önce benim adımlı sonra senin adını söylerler. Her ibâdetde önce farzı, sonra senin sünnetini yaparlar. Senin ümmetin benim kullarımdır. Sen onlara şefa‘at edersen ben lütufta bulunurum. Şimdi onlar benim kudretim ve büyüklüğümün hakkı için *Bismi‘llâhi‘r-rahmâni‘r-rahîm* derlerse; ben her işlerinde onlara kendilerinden daha yakın olayım. *Allâh*’lığımla onların dünyâda ayıplarını örteyim. *Rahmân*’lığımla âhirette diğer insanlar arasında rezil etmeyeyim. *Rahîm*’liğimle işledikleri günahları, sevaplarla (iyiliklere) değıştireyim”, dedi. Nitekim

- 3a Tañrı Ta'âlâ Kelâm-ı Mecîd içinde buyurur" *feulâike yubed-dilu'llâhu seyyiâtihim hasenâtin*¹ ·Lañife Tañrı Ta'âlâ eydür iy mü'minler kâfirler ma'bûdına el-Lât dirler buñalduğı vaqtın el-Lât diyü kığırurlar fâ'ide bulmazlar senüñ ma'bûduñ Allâhdur sen dağı buñalduğıñ vaqtın Allâh deyü kığırursañ eger sen dağı fâ'ide bulmazısañ Allâh diyen ile el-Lât deyen arasında ne fark ola kâfirler el-Lât dir sen Allâh digil. Allâh didüğüñ sâ'at ben lebbeyk diyeyin dünyâda âhiretde ne hâcetüñ varısa revâ kılayın kâfirler mahrûm sen mağfûr olğıl uhrâ Tañrı Ta'âlâ eydür yâ Muhammed benüm ism-i a'zamum Allâhdur anuñçün kim Allâhdan ayruğ ne kim adum varısa dükeli şıfâtdur nitekim Hâlık diyicek yaradıcılığum belürür Raḥmân diyicek raḥmetüm çoklığı belürür

Tanrı Te'ala, Kelâm-i Mecîd içinde "Allâh onların kötülüklerini, iyiliklere çevirir."¹ buyurur.

LATİFE: Tanrı Te'âlâ "Ey müminler, kâfirler taptıklarına el-Lât derler. Bunaldıkları zaman el-Lât diye seslenirler. Ama fayda bulamazlar. Senin taptığın Allâh'tır. Sen de bunaldığın zaman Allâh diye seslenir ve fayda bulamazsan, Allâh diyen ile el-Lât diyen arasında ne fark olur. Kâfirler, el-Lât der, sen Allâh de. Allâh dediğin zaman ben lebbeyk diyeyim. Dünyâda ve âhirette ne ihtiyacın varsa vereyim (kabul edeyim). Kafirler mahrum olsun, sen isteğine ulaş", der.

SONRA Tanrı Te'âlâ "Ey Muhammed benim ism-i azamım Allâh'tır. Allâh'tan başka ne kadar adım varsa hepsi sıfattır. Nitekim mü'minler içinde Hâlık denilince yaratıcılığım bilinir.

يَدْرِ تَعَالَى كَلَامَ مَجْدِهِ بِيَرِّ فَأُولَئِكَ يَبْلُغُ اللَّهُ سُبَّانَهُمْ

حَسَنَاتٍ لَّهِفَهُ تَكْرِي تَعَالَى لِيَدْرِ

لِي مُؤْمِنٍ لَزَكَ فَرَلَرِ مَعْبُودِنَا لِلَّاتِ فَرَلَرِ بُلْغِي وَفَتِنَ لِلَّاتِ

دِيُو فَرَزَرِ لَرِ فَايِدَه بِلْمَا لَرِ سُنَّ مَعْبُودِي **لِلَّهِ** سُنَّ دِيُو بُلْغِي

وَفَتِنَ مَعْبُودِي لَرِ سُنَّ دِيُو فَايِدَه بِلْمَا لَرِ سُنَّ **لِلَّهِ** دِيُو دِيُو دِيُو

لِلَّاتِ دِيُو لَرِ سُنَّ نَه فَوْقِ اُولَا كَا فَرَلَرِ لِلَّاتِ دِيُو

لِلَّهِ دِيُو دِيُو دِيُو سَاعَتِ بِنِ لِيَكِي دِيُو دِيُو دِيُو دِيُو

نَه حَاجَتِي وَلَرِ سَا رُولِ قَلْبِي كَا فَرَلَرِ مَعْبُودِي مَعْبُودِي

لَا خَرِي تَكْرِي تَعَالَى لِيَدْرِ يَا حَمْدُ بِنِ لَسْمِ لَعْنَتِ **لِلَّهِ** دِيُو دِيُو

اللَّهُ دَنِ اَيَرْفِي بِنِ لَعْمِ وَلَرِ سَا دِيُو صِفَانْدَرِ سُنَّ خَالِقِ

دِيُو يَارَلَه جَلْعُمِ بِلْمَا **دِيُو** دِيُو رَحْمَتِ خَلْقِ بِلْمَا

هَيْم دِيكُنْ شَفَقَتُمُ جَفَلَعِ بَلُورُ مُوسَا حَقِيقَةُ **الله**
 دِيكُنْ تَلِي لَعْمُ بِلُورِ **رحمن** دَسَنَارُ اَمَتِي طامولَمَنْ قَرْتَرِي
رحيم دَسَنَارُ اَجْماعِ بَنُو مَقَامِ وِرِي **الله** دَسَنَارُ پُرُو يِي لُورُ
 يِنِ دِيرَارُمُ لُتَرِي **اخري** اِي قُرْفَجَارِ **رحمن** دَلِ كَمُ قُرْقُدِه
 نَغَرُ دَنِ اِيْمَنِ قَلِيْنِ اِي لِيْجِيَارِ **رحيم** دَلِ كَمُ لَمُدُغَارِ اَرِ سَزِ
 اِي عَشِقَارِ **الله** دَلِ كَمُ اَخْيَارِ زَحْمَتِي دُوسْتِ دُوسْتِ
 قُوِيْتِ **اخري** **الله** دِيْتِي اِي سَابَقَارِ **رحمن** دَلِ
 اِي مَقْصِدِ كَرِ **الرحيم** دَلِ اِي خَالِكِ سَابِقِ مَحْرُومَتِي
 شَوْلِ قَلْبِ دُرُ كَمُ نَهْ دُنْيَا نَظَرِ قَلْبِ كَرِ نَهْ اَجْماعِ اِعْتِبَارِ قَلْبِ كَرِ
 عَالِي هِمَتَارِ يَلَا هِيْمِ نَسِيَا قَلْبِ كَرِ طَاعَتِي مَقْصُودِ كَرِ حَقِ
 يَزُورُ يَرِنَا لُورُ مَتِي اِي هِيْمِنِ بَنَارِ **الله** كُورُنَا مِيْتِي شَوْلِ

Rahîm deyicek şefaķatum çoklığı belürür mü'minler 36
hakkında Allâh deyicek Tañrılığum bilinür Rahmân desün-
ler ümmetüñi tāmudan kırtarayın Rahîm desünler uçmağı
bunlara maķâm vireyin Allâh desünler perdeyi götüreyin
dîzârum göstereyin uhrâ iy korkucılar Rahmân diñ kim
korkduğunuzdan emîn kılayın iy umıcılar Rahîm diñ kim
umduğunuz irersiz iy âşıklar Allâh diñ kim ağıyâr zaķmetin-
den dostı dosta kıavışsun uhrâ Allâh diñ iy sâbıklar Rahmân
diñ iy muķteşidlar er-Rahîm diñ iy zâlimler Sâbık Muham-
med ümmetinden şol kııldur kim ne dünyâya nâzar kııl-
dılar ne uçmağa i'tibâr kııldılar 'âlî himmetler ile hîç nesne-
ye kıalmadılar, tâ'atdan maķsûdları Hakk buyruğın yerine
getürmek idi hemîn bunlar Allâh adınun heybetin

Rahîm denilince mü'minler hakkındaki şefkatimin çoklu-
ğu bilinir. Allâh deyince Tanrılığım bilinir. Rahmân desinler
ümmetini cehennemden kırtarayım. Rahîm desinler cen-
neti onlara makam olarak vereyim. Allâh desinler perdeyi
kaldırayım, onlara yüzümü göstereyim", der. Sonra ey kor-
kanlar, Rahmân deyin korktuğunuzdan emin kılayım. Ey
umucular (ümit edenler), Rahîm deyin umduğunuza erdire-
yim. Ey âşıklar, Allâh deyin araya kimse girmeden sevenler
sevdiklerine kıavışsun.

Sonra ey sâbıklar, Allâh deyin. Ey gâyesi olanlar Rahmân
deyin. Ey zâlimler Rahîm deyin. Sâbık, Muhammed ümme-
tinden bazı kullardır ki, ne dünyâya baktılar, ne cennete iti-
bar ettiler, ne de büyük ve kıymetli işler için bir şeye baktı-
lar. İbâdetten maksatları yalnızca Hak buyruğunu yerine
getirmektir. Bütün bunlar Allâh adının heybetini

4a kestürür kim Allâh'dan bir ğanî pâdişâh aňlanur kim müsebbihlerün tesbihlerin muťilerün tã'atı 'âbidlerün 'ibâdeti anuñ 'azâmeti qatında iken haķır iken qadersüzdür bu hâllere giricek tevâzu' maķâmına girü dönerler müfdilikden oy virürler görgil ol Rasüller serveri bu maķâmdan neder eydür "Sübhâneke mâ'abadnâke Hakka 'ibâdetike ve mâ'arafnâke hakka ma'rifetike"² bu sözüñ ma'nîsi oldur kim iy muťilerün tã'atından müstaġnî Tañrı ve iy 'âbidlerün 'ibâdetinden münezzeħ Tañrı bizüm bilümüzüñ ya bizüm kullıġımızuñ ne qadri var senüñ hażretünde Eyyüb peygamber 'aleyhi's-selâm şabür maķâmına çıķmıřken gördi kim şabüraruñ şabrı anuñ celâleti qatında hiç qadri yok ol daħı şikâyet odın şabür bîşesine

tahmin ettirir ki, Allâh mutlak zenginlik sahibi bir padişah-tır. Allâh'ı zikr edenlerin zikirleri, ibadet ve itaat edenlerin ibâdetleri, O'nun gücü karşısında hiç bir şeydir. Bu duruma geldiklerinde tevâzu makamına dönerler ve hakikati bilip bu makamdaki görüşler beyan edecek hâle gelirler (fenâdan bekâya geçerler). O Resuller serveri bu makâm için "Ey Allâh'ım biz sana lâyıķ olduġun şekilde ibadet edemedik. Asıl bilinmek gerektiġi şekliyle bilemedik. Seni tesbih ederiz",² der.

Bu sözün mânâsı şudur:

"Ey itaat edenlerin ibâdetine ihtiyacı olmayan Tanrı, ey ibâdet edenlerin ibâdetine muhtaç olmaktan uzak Tanrı, bizim bildiklerimizin ya da kulluġumuzun senin katında ne kıymeti var."

Eyüp peygamber (a.s.) sabır makâmına çıķtığında, sabredenlerin sabrının O'nun yüceliġi karşısında hiç bir kıymeti olmadıġını gördü ve şikâyet ateşini Sabır ormanına

كَسْرُكُمْ **اللَّهُ** دَنْ بَرِّعْنِي بِمَا شَاءَ لَكُنْزُكُمْ حَسْبُكُمْ لَكُنْ تَجَارِينِ
 مُطِيعُ لَكُنْ طَاعَتِ عَابِدُكُمْ عِبَادَةُ لَكُنْ عَطِيَّتِ قَائِدُهُ
 لَكُنْ حَقِيرُ لَكُنْ قَدْرُكُمْ بُوْحَالِكُمْ كِرْجَانِ تَوَاضَعُ مَقَامُهُ
 كِرْجَانِ تَوَاضَعُ مَقَامُهُ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ
 سَرُورِي بُوْمَقَامِدَنْ نَدْرُ لَكُنْ تَجَارِينِ **مَا عِبْدُكُمْ نَالُ حَقِّ**
عِبَادَتِكُمْ وَمَا عَرَفْنَاكُمْ حَقَّ مَعْرِفَتِكُمْ بُوْسُرُكُمْ تَعْنِي
 لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ
 لَكُنْ عِبَادَتِكُمْ مَتْنُ تَكُنْ بَرِّعْنِي بِمَا شَاءَ لَكُنْ تَجَارِينِ
 نَهْ قَدْرُكُمْ وَلَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ **أَيُّوبُ يَسْأَلُ رَبَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ**
 صَبْرُكُمْ مَقَامِ حَقْمَشَانِ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ
 قَائِدُهُ هَيْجُ قَدْرِكُمْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ لَكُنْ

حُورِی صَبْرًا وَنَ یَقِی مَفْلِسَکَ مَقَامِنَا فُلَی **اِنِ مَسَّتِ**
النُّفُوسُ اَنْتَ اَحْمَرُ الرَّعِی دِیْبَ مَفْلِسَکَ لَنْ دَوَّی یَسَ سَابِقَا
لِللّٰهِ لَهْنِ کُسُومِ عَلَاجِ لَدُنَّ عِجْنِ مَقَامِنِ ثُمَّ لَوْ
 مَقَامِ مَقَرَّ بَارِ سُبْحِی بَرْدِ تَوَاضَعِ لِقِ مَقَامِ لِمَنْ وَفَرَا
 عَتِ لِقِ بَرْدِ لَلّٰهُ قُوْشِدَرِ **مُقْتَصِلِ** اُحْتَارِنْدَنْ بَرْدِ
 قُوْشِدَرِ کِمَ بَارِ عَمَلِ زَنْ ظَرْفِشِ اَلِیْسَ دِیْکَشِ اَشَارِ
 دِیْجَرِ دَلِ لَوَزِ زَنْ نُوْرِ خَلِ کَتُوْکِ وَفِشِ قَارَا
 سَقِ اَغَا رُفِی وَفِشِ سَقِ دَرِ کَاهَا کَلَرِ فَرِشَتِ لَیْدِ
 لَرِی اُسْتَقْسَرِ اَنْفَسِ خَلَوَقَا اِحْدِ سَبْجِ لَلِ کَزِ
حَقِ دَرِ کَامَا کَلَرِ کَزِ **تَعَالِی** لَیْدِ رِی فَرِشَتِ لَوْمِ مَلُومِ
بَلَمُ اَعْمَنَ اَوْمِ اَشْمَدِ کَزِ کِمَ بُوْقَلَرِ مِ بِلَی دِ سِزِ **تَعَالِی**

şalıverdirdi şabûr evin yıkdı müflislik makâmına geldi. "İnnî messeniye'd-durru ve ente erhamü'r-râhimîn"³ deyüp müflislik el vurdı. Pes sâbıklara Allâh adın kestürmek ilâci aldanublar 'ucb makâmından kim ol makâm mu'karrebler süprecegi yirdür tevâzu'lık makâmı imin ve ferâgatlık yeridür Allâh kavışdurur Mukteşid Muhammed ümmetlerinden bir kavümdür kim bular 'ömürleriñ zarâfetin olmayası ve yanlış işlerde geçürdiler gözlerinüñ nûrî helâk getürdüğü vaktin kara sakal ağardığı vaktin Hakk dergâhına gelürler ferîşteler eydürler iy utanmas ma'hlûklar içinde geçmes aldunuz Hakk dergâhına geldünüz Tanrı Ta'âlâ eydür iy ferîştelerüm meger kim benüm Rahmân adum işitmedünüz mi kim bu kullaruma böyle dirsiz Tanrı Ta'âlâ

salıverdi. Sabır evini yıktı. Müflislik (Allâh'a kudreti yanında kendinin hiçbir gücünün olmadığını idrak) makâmına geldi. "Başıma bu dert geldi, sen merhametlilerin en merhametlisin"³ diyerek müflisliğini kabul etti. Artık sâbıklar, Allâh adını zikr ederek kendilerine hiçbir şey olmayacağını zannederlerdi. Bu da onların kibrini arttırırdı. Oysa bu makam, mu'karreblerin temizlediği, yok ettiği bir makamdır. Tevâzuluk makamı eminlik ve rahatlık makamıdır. Allâh kavuşturur.

Muktesit Muhammed ümmetinden bir kavimdir ki bunlar ömürlerini zarif olmayan ve yanlış olan işlerde geçirdiler. Gözlerinin nûru kalmadığı, kara sakallarının ağardığı vakit Hak dergahına geldiler. (O vakit) melekler "Ey utanmazlar, yaratılmışlar içinde değeriniz kalmadığı vakit Hak dergahına geldiniz", derler.

Tanrı Te'âlâ; "Ey meleklerim siz benim Rahmân adıma duymadınız mı ki kullarıma böyle dersiniz", der.

3- El-Enbiyâ, 21/83. ayetin son kısmı.

5a eydür iy kullarum maḥlūk sizi kovdı ise ben da‘vet kıılırvan bunlar arturdıysa ben qabūl kıılırvan bular sizden yüz döndürdiyse ben size rahmet kıılırvan daḥı eydür çün ölmüñüzden ilerü geldüñüz ḥoş geldüñüz el-ḥikāyetü Hārūnu‘r- Reşid zamānında bir bedevî ‘Arab varıdı hergiz ḥıyār bitdigin gördügi yoğıdı bir yirde bir kaç dane ḥıyār toḥmın buldı anı bir aradalığa qodı quyu suyla bisledi bir kaç acı ḥıyār oldı ‘āqilleri dirdi tanışdı eyittiler bu bir görölmedük yemişdür bunı ḥalīfeye ilet dediler kim bunun bahāsın ol yetürür dediler ‘Arab miskīn zamānıla ol ḥıyārı ḥalīfeye getürdi geldi qapuda zincir deprettdi çıqdılar ol ‘Arabı ḥalīfeye getürdiler

Tanrı Te‘âlâ; (sonra kullarına) “Ey kullarım, (taptığınız) mahluk sizi kovdu ise ben davet ederim. Bunlar artırdıysa ben kabul ederim. Bunlar sizden yüz döndürdüyse ben size rahmet ederim. Mâdem ölmeden önce geldiniz, hoş geldiniz”, der.

HIKÂYE: Harun er-Reşid zamanında bir bedevî Arap vardı. Hiç hıyar yetiştigini görmemişti. Bir yerde birkaç tane hıyar tohumu buldu, onu bir yere dikti. Kuyu suyu ile suladı. Birkaç acı hıyar oldu. Akıllıları topladı (onlara) danıştı. Onlar “Bu görölmedik bir yemiştir. Bunu halifeye götür. Bunun değerini ancak o verir.” dediler.

Zavallı Arap, bir zaman sonra hıyarı Halifeye getirdi. Kapıdaki zinciri çaldı. (Hizmetliler) Arabı halifeye getirdiler.

لَیْدَرْ لَی قَلَرُم مَخْلُوق سِز قُودِی اِسَابَن دَعَوَت قَلَرُون
 بَنَر لَزَر دِیسا بَن قَبُول قَلَرُون بَلَر سَنَدَن یُور دَنَدَر
 یسا بَن سَن رَحْمَت قَلَرُون دَخِی لَیْدَرْ چُون اُولُو
 مَنَرُون اِلَر و کَلَر لَز حُوش کَلَر لَز **اَلْحَکِیَّت** هَارُون
 هَارُون لَر شَیْد نَکَنده بَر بَدِی عَرَب و اَرِی مَر لَز خِیَار
 بَنه لَن لَو کِ یُوعَدِی بَر یَه بَر قَاج دَلَنه خِیَار تَمَن بَلِی
 لَی بَر اَر لَه لَک قَدِی قَبُول بِلَی بَر قَاج کِجِی
 خِیَار اُولَه عَاقِل اَرِی حَاشِد کِی تَلَر بُو بَر لَر مَدِی
 یَمَشَدَر بُون خَلِیْفَا اِلَت دُولَر کِم بَنَدَن بَهاسَن اُولَی تَلَر
 دُولَر عَرَب مَسْلُومَن نَکَن اُولَی خِیَار خَلِیْفَه لَر دِی مَدِی
 قَبُول زِجَره دَیْرَتِی جَقَد لَر لَر و لَر اُولَی عَرَب خَلِیْفَا لَر دُولَر

خَلِيفَةُ يَزِيدَ بْنِ أَبِي سَرْجٍ
 دُرُودُ لُزْنَةِ قَدِي خَلِيفَةِ خِيَارِ بَقِي لَانْدَن طَبِيبًا خَصًّا كَرَنَه
 بَقِي لَانْدَن عَيْبَتَن دُكَل دُبَلَسَر دُرُود لِرِ لُورِنَه
 خَلِيفَةُ اُولُ عَرَبِ اَيْدَزِي غَرِبِ عَشِ لُورُودِي بَقِي
 بَنِي شَرَانِس بَرُودَن يَزْمِيَا وَزْمَا بَرُودَان كَرُودَان
 لَانِس يَزْمِيَا لُجْمِي وَبَقِي لُورُودِي اَبَجِ خِيَارِ جَن
 لُورُودِي عَرَبِ كُتْدِي وَزْمِيَا اَيْدَزِي بَقِي لَانْدَن طَبِيبًا كَرُودَان
 اَيْلُو لُورُودِي طَبِيبًا دُورُودِي خَلِيفَةُ اَيْدَزِي لُورُودِي
 عَرَبِ قَرِ اَبَجَدَه عَرَبِ جَمِش اَبَجِ خِيَارِ لُورُودِي لُورُودِي
 صَدْرُودِي لُورُودِي بَرُودِي لُورُودِي صَدْرُودِي لُورُودِي
 بَنِي لُورُودِي لُورُودِي لُورُودِي بَنِي عَيْبَتَن بَقِي لُورُودِي

ḥalīfenüñ yüzün göricek ol buruşmış acı ḥıyârlar ḥalīfenüñ 56
dizi üzerine ḳodı ḥalīfe ḥıyâra bakdı andan heybetile
ḥaşākilerine bakdı anuñ heybetinden dükeli dipdiñsüz dur-
dılar yirlü yirinde ḥalīfe ol ‘Araba eydür zihî ḡarīb yemiş ge-
türdüñ bize dedi bunuñ şükrānesi bir kızden yetürmeyevüz
meger bir kaç kez gelesin alasın yüz biñ akçe virdi ol dört
acı ḥıyārıçün ol ‘Arab gitdi vezirlerine eydür benüm işüm
dañladuñuz ola eyitdiler evet tañladuḡ dediler ḥalīfe eydür
ol miskīn ‘Arab kır içinde ‘ömri geçmiş idi ḥıyâr görmedük
idi göricek şandı kim kendü gibi biz daḡı gördüğümüz yok
şandı ol ‘azīz nesneyi bize lâyıḡ gördi anuñçün getürdi size
heybetile baḡduḡum oldı kim

(Arap) Halifenin yüzünü görünce o buruşmuş acı hıyarla-
rı Halifenin dizine koydu. Halife hıyarlara baktı. Sonra hey-
betle (öfkeyle) hizmetlilerine baktı. Onun bu bakışıyla hep-
si sessizce yerlerinde durdular.

Halife Arap’a “Bize ne kadar garip (bilinmedik) yemiş ge-
tirdin. Bunun şükranesini bir defada sana veremeyiz. Birkaç
kez gel ve değerini al.” dedi. Dört acı hıyar için yüz bin ak-
çe verdi. Arap gitti.

Halife vezirlerine “Benim işime hayret ettiniz ,deḡil
mi?” dedi.

Onlar “Evet hayret ettik.” dediler.

Halife “O miskin Arap’ın hayatı kırdı geçmiş, hiç hıyar gör-
memiş. Hıyarı görünce bizim de kendisi gibi, hıyarı görmedi-
ğimizi sandı. O kıymetli nesneyi bize layık gördü”, dedi. “Si-
ze heybetle bakmamın sebebi

6a olmasun ki kimesne anı utandura biz kendü bilümüzden durduķ anuñ bilüsiyile bir olduķ İnşaallāhu kim murādlar defterinde mahrûm olmayavuz ol pâdişāh-ı bî-çûn ol Raḥmān ḥazretinde ‘asî ḥikāyeti ol ‘Arab ḥikāyetine beñzer ‘ömürleri her nede geçürdiler añsuzda bir gün tevbe ḥıyārınuñ toḥmı eline girür anı peşimānlık yerinde eker göz yaşıyla şıvarurısa utanmadın ol yaramas tevbesin iken rağbetlü matā‘ şanup ol bî-çûn ḥazretine eledür Tañrı Ta‘ālā feriştelere eydür egerçi kim ma‘şûm tesbîḥ tehlîl büstānlarınıñ bizüm ‘izz ü ceberûtumuñuz katında ḳadri yok ‘aşînuñ bunca hırş arasında çıkar acı ḥıyārnuñ ḳadri ne ola illā olmasun kim anları utandurasız tã‘at kıymetsizliğin bildüresiz kim benüm

onu utandırmamanız içindi. Biz kendi bilgilerimizi bıraktık, onun bilgisiyle bir olduk. İnşallāh herkesin iyiliklerinin yazıldığı defterden biz de mahrum olmayız.

Emsalsiz Padişah olan Hz.Rahman ile asinin hikâyesi, o Arap'ın hikâyesine benzer.

(Onlar da) ömürlerini her nerde geçirdilerse geçirdiler. Sonunda bir "tövbe" hıyarının tohumu onların eline geçti. Onu pişmanlık yerine ektiler. Göz yaşıyla suladılar. Utanmadan o işe yaramaz tövbelerini iyi bir meta sanıp O emsalsiz Tanrı'ya getirdiler.

Tanrı Te'âlâ Meleklerine; "Bu masum tesbih tehlil bahçelerinin bizim izz u ceberûtumuz (gücümüz, kudretliliğimiz ve büyüklüğümüz) katında kıymeti yok. Âsî (insanların) bunca hırş arasından çıkan acı hıyarının ne kıymeti vardır. Sakın onları utandırıp, ibadetlerinin kıymetsizliğini bildirmeyesiniz.

لَوْ سَوَّاهُ لَمْ يَسْتَأْذِنْ لَوْ تَدْرَأُ بَرَكْتَ بَلَدُكَ دُونَ دُونَكَ
 بِوَسِيلَةٍ بَرَكْتَ لَوْلَاكَ إِنَّ شَاءَ اللَّهُ لَمْ حَرَكْ لَكَ دُونَكَ حَرَكْتَ
 أَلَمْ يَأْذِنْ لَكَ بَلَدُكَ بِحُجْرَتِهِ أَوَّلَ رَحْمَانٍ خَدَّيْكَ عَاصِي حَكَا
 أَوَّلَ عَرَبٍ حَكَا بَلَدُكَ حَرَكْتَ لَكَ حَرَكْتَ لَكَ حَرَكْتَ لَكَ حَرَكْتَ
 بَرَكْتَ قَوْبه خِيَارَتُكَ حَرَكْتَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ
 لَوْ يَأْشِيلُ صَوْلَارِ سَا لَوْ تَمْدَنَ أَوَّلَ رَمَلٍ قَوْسِنَ
 إِيكِنَ رَغَبْتُ مَتَاعَ سَنَبَ أَوَّلَ بِحُجْرَتِهِ خَدَّيْكَ لَكَ لَكَ
 تَعَالَى فَدَرَسْتُ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ
 بَلَدُكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ
 حَرَصَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ
 لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ

اَدُمَ رَحْمَانُ ^{رَحْمَانُ} اَوَّلُ مَبْنِي عَاصِي لِي بِرُتْمِ حَضَرْتُمْ لِيْلَقِ سَبَبُ
 لُتُوِي كَدِ بِلْمِزُ قِيَانِمُ لَنْتُ دَلِكِيْلَا بِزَاوَلَامِ رَحْمَنُ لُغَرُوَلَا
 اَيُّ رَحْمَتُزْ قَدِ جِلَا قَدَرَا لَمْ كِهْ عَالَمَا بِلْمِزُ بَزْ رَحْمَانُ
 تَكُوِي وَرْطَا لَمْ ^{بِزْ رَحْمَتُ} بَزْ قَوْمُ دَرْتُمْ كِهْ عَمْرُ لَرْنِ مَرْهَ مَدَ
 يَانَدَ بَزْ دَرْتُمْ اَلْوَمُ طَلِي بُلِي شَوْلِ حَالَدَ بُلِي بُوْشَلِ اَلْوَلِيْلَا
 حَضَرَةُ وَلَرْتُمْ ^{بِزْ رَحْمَتُ} اَيُّ لِي شَتَا لَرْتُمْ اِنَانِبُ
 تَخَانِغُ قَدِ كَزْ اَيُّ لَرْتُمْ اَلِهِنَا وَسَيَدَا كِتَابُزْ عَنُوَانِ
 بَزِي اَلِهْ وَبِيْدُ مَلِكُ كِتَابُزْ اَلِهِنَا رَحْمَتُ جَقْلَغَنُ بِلْدُ
 دُلْ بَزْدُقِ اَوَّلُ لُومُ اَوَّلُ رَحْمَتُ اَلِهِنَا بُوْشَاغُ تَقَا
 قَدِ لَرْتُمْ ^{بِزْ رَحْمَتُ} اَيُّزْ قَا مَوْلَا بَزْ سَبَبُ اَلَا خَتُ قَدِ لَرْتُمْ
 سَبَبُ سَبَبُ رَحْمَتُ قَلِي رَحِيمُ بِنِ سَبَبُ ^{بِزْ رَحْمَتُ} اَلْحَايَتُ

adum Rahmândur ol miskîn ‘âsî anı bizüm hazretümüze lâıyık şanub getürdi kendü bilümüzi kıoyalum anuñ dilegiyle bir olam Rahmânligümüzula anı rahmetsüz kadañıla kanduralum ki ‘âlemler bile kim biz Rahmân Tañrıvuz zâlim Muhammed ümmetinüñ bir kavümdür kim külli ‘ömürlerin her nede medyânda geçürdiler ölüm geldi bunları şol hâlde buldı boş elleriyle hazrete varurlar Tañrı Te‘âlâ eydür iy küstâhlar neñüze inanub bu küstâhlıg kılduñuz eyidiler İlâhînâ ve seyyidinâ kitâbumuz ‘unvânı bizi aldadı virdüğün kitâbuñ ilkinde rahmetün çoklığın bildürdün biz dağı ol kerem ol rahmet aldanduk bu küstâhlıkları kılduk Tañrı Ta‘âlâ eydür kamular bir sebep ile rahmet kılurvan seni sebepsüz rahmet kılayın Rahîmliğüm bilinsün el-ñikâyet

Çünkü benim adım Rahmân’dır. O miskin asi onu bizim şahsımıza lâıyık sanıp getirdi. Biz kendi bildiğimizi bırakıp onun dileğiyle bir olalım. Rahmânligımızla o rahmetsizi (asiyi) rahmet kadehiyle öyle kandıralım ki bütün âlem bizim Rahmân Tanrılığımızı bilsin”, dedi.

Zâlim, Muhammed ümmetinden bir kavimdir ki, bütün ömürlerini boş yere geçirdiler; ölüm vakti geldiğinde elleri boş Tanrı’nın huzuruna vardılar.

Tanrı Te‘âlâ: “Ey küstahlar, nenize güvenip bu kadar küstahlık ettiniz?”, dedi.

Onlar; “Ey İlâhımız ve efendimiz, Kitabımızın unvanı bizi aldattı. Bize verdiğin (gönderdiğin) kitabında ilk önce rahmetinin çokluğunu bildirdin. Biz de o kerem ve o rahmete aldandık. Bu küstahlıkları yaptık”, dediler.

Tanrı Te‘âlâ; “Herkese bir sebep ile rahmet ederim, sana sebepsiz rahmet edeyim ki Rahîmliğim bilinsin”, dedi.

7a Sultân Maḥmūd bir gün bâğçesinde oturmuşıdı açuk göñül birle göñliyle hâşakılarına altun incü üleşdürürdi bir uğrı yoldan geçeriken bağçe kapısı yaruğundan bakdı Sultānuñ açuk göñlin cömerd elin gördi ve keremin gördi göñlinden geçdi eyitti eger ben uş bunuñ gibi cömerd pâdişahuñ mâlın uğrularısam tıyarısa zâhir oldur kim nesne demeye bir gün fırsat buldı Sultân atınuñ boynından tavukın uğrılardı otuz biñ kızılılık Sultân kaķıdı hışım tönına girdi cellâdlara buyurdı kolcılar tutdılar şaf şaf yolları bağladılar uğrıyı fi'l-hâl bildiler dutdılar bağladılar süriyü Sultân ḥazretine getürdiler bi-çâre uğrı ol hışım ol siyâseti göricek ağladı ağlayıcaķ Sultân eydür soruñ ol bed-bâḥta niçün

HIKÂYE: Sultan Mahmut bir gün bahçesinde oturmuş, hizmetlilerine cömert bir şekilde altın ve inci dağıtıyordu. Yoldan geçen bir uğru (hırsız), bahçe kapısının aralığında içeri baktı, sultanın açık gönlünü, cömertliğini gördü. Gönlünden şöyle geçti. Eğer ben böyle cömert bir padişahın malını çalarsam, o da duyarsa görünen o ki hiçbir şey demez.

Bir gün fırsat buldu. Sultanın atının boynundan otuz bin kızılılık (otuz bin altın değerindeki) gerdanlığını çaldı. Sultan çok kızdı, bağırđı. Cellatlara buyurdu. Kolcular tuttular, yollar sâf sâf bağlandı. Uğruyu hemen tanıyıp yakaladılar, bağladılar, sürükleyerek sultanın huzuruna getirdiler. Çaresiz uğru, padişahın hışım ve siyâsetini görünce ağladı. Ağlayınca, Sultan "Sorun o kötü talihli adama niçin

7a
 سلطان محمد برکن باغچنده اتر عسیدی ایچن کلک برله
 کلیله خالصیله نه آتون ایچو اشد روی بر اغر لیلین یکر کن
 بجه قاپوسی یارغنی بقی سلطانن ایچن کلک چومه
 آلن کپی وکرمن کپی کلکدن چدی کپی لکرن اشن
 سبی چومه یکر شاعلی مالن اغر لریم طیار ساطاهر لدر کم
 نه دمی برکن فرصت بلی سلطان ایتلی بندن طوقن
 اغر لری اتر بلی قزلق **سلطان** قعد خشم طوننا کردی کلک
 لان بیری قیلر طرد لر صف صف یلر بعلد لر اغری فی
 لکال بعلد لر دلد لر بعلد لر سیریو سلطان خسته کتور لر
 بیجان اغری اول خشم اول سیاست کرجی اغری اغلی
 سلطان بجه چومندن ایدر حوک اول بدعت یحون

۱۰ اَعْلَوْ صِرْطَكُمْ اِغْرَى اَيْدِي فُلَانٍ لَّنْ بَاغِجٍ قَبُو سِنْدَن بَقْدَمِ ۰
 ۱۰ سَلْطَانَتُكُمْ لَرَمَنْ لِحْجَلَيْنِ كَرْدَمْ شَكَا لَلَدْنَمْ اَلَكْرَسَلْطَانَتُكُمْ ۰
 ۱۰ اِشْبُونُكُ بِي خَشَمِ وَاَزِنْ بَسِيْدَمْ لَوْلَ طَوْنُكُ يَرْسِيْدَن ۰
 ۱۰ بِيْجِيْدَمْ سَلْطَانِ بِيْهِ اَوَّلَ اِغْرَنْتُ اَلِنِ شَشِيْدَلَرِ حِمَامِ اَلْتَارِ ۰
 ۱۰ بِيْهِ سَلْطَانِ خُصَارِيْدَن بَر بُوْتَمِ طَوْنِ كَرْدَلَرِ بُو اِغْرِيْهِ لِيْدِيْلَرِ ۰
 ۱۰ لَوْلَ حَارِزِنِ طَوْنِ قِيْلَهْ اَلْكََا بَاغْشِيْلِي دَقِ بَرُوْدَمْ شَهْ كَرِ ۰
 ۱۰ دُرُكُ فَعَرْدَلِ كَمْ بُو اَوَّلَ اِشْدَرِ كَمِ سَلْطَانَتُكُمْ لَرَمَنْ اَلِنَابُ ۰
 ۱۰ اَلْسَاخِ لِقِ قَلْبِي اَوَّلَ بِلَا شَاخِ اَلِنَابُ غَنُوْلَنْدَن عَا ۰
 ۱۰ صَاكُرِ نَعْرِ قَلْبِي بَر لَوِيْهِ بَر قَاچِمِ رَلْعَتِ نَمَازِيْدَن اَلْتَرُوْحَتِ ۰
 ۱۰ قَاكِرِ كِيْهِ بَر كَرِ لَا اَللهُ لِلْاَللهِ دُوْلِيْدَن اَلْتَرُوْ سَاْنِ يَلِيْقِ لَفَرِنِ ۰
 ۱۰ بَاغْشَلَرِ اَلْتَدْرَمَسِ دِيْخِي بَر كِيَا حَتِ يُوْزِيْشِ اَلْتَرُكُ دَعُوْ قَلْبِي ۰

ağlar şordılar uğrı eydür fulân gün bağçe kapısından ba-
dum Sultānuñ keremin güledigin gördüm şuña aldandum
eger Sultānuñ işbunuñ gibi hışım-vārın bilseyidüm ol
tavğuñ yöresinden geçmeyedüm Sultān buyurdi ol uğrınıñ
elin şeşdiler hamama ilettiler buyurdi Sultān tönlerinden
bir boğ tön getürdiler bu uğrıya geydürdiler ol tázisin
tavkıyla aña bağışladı dağı buyurdi kim şehirde gezdürüñ
kığırdıñ kim bu ol kişidür kim Sultānuñ keremin inanub
küstāhlık kıldı ol pādīşāhlar pādīşāhı kitāb ‘unvānında
‘āşilere nazar kıldı bir köye bir kaç rek’at namāzından ötü-
rū rahmet kılar bir köye bir kez “lâilâhe illallâh”⁴ dedüğün-
den ötürü seksen yıllık küfrin bağışlar utandurmas dağı bir
köye dört yüz big Tañrılık da’vā

ağlıyor?” dedi. Sordular. Uğru; “Filân gün bahçe kapısın-
dan baktım, sultanın güleç yüzünü ve keremini gördüm ve
onun bu hâline aldandım. Eğer sultanın bu kadar hiddetli
olduğunu bilseydim, o gerdanlığın yakınından bile geç-
mezdim”, dedi.

Sultan emretti. O uğrunun elini çözdüler. Hamama gö-
türdüler. Sultanın elbiselerinden bir bohça getirdiler. Bu
uğruya giydirdiler. Sultan o tazısını (atını) gerdanlığıyla ona
bağışladı ve “onu, şehirde gezdirin ve bağırın ki bu kişi sul-
tanın keremine inanıp küstahlık etmiştir”, diye buyurdu.

O padişahlar padişahı, kitabının başında asileri düşündü.
Bir köye birkaç rekat namazından dolayı rahmet eder. Bir
köyün bir kez “*Lâilâhe illallâh*”⁴ dediği için seksen yıllık gü-
nahını bağışlar. Onları utandırmaz. Bir köye, dört yüz beğ
tanrılık davası güttükten sonra (bile)

⁴ “Allah’tan başka tapacak yoktur.” Kelime-i Tevhid’in birinci
bölümüdür.

8a kılduğundan soñra aña yalavac viribir (gönder) ve kıatı söylemeñ ol benüm düşmānuma yumışak söyleñ ol kullıgın unutsa ben Tañrılığım unutmasven eyitdi yitesi kulmaşlık kılduk biz senün haqquñda in'ām kılduk imdi uş kocalduk ölümün yaqın geldi bir kez kulven demek senden dört yüz yıl 'ömür içinde geçürdüğün küfri yüzüne getürmemek benden çün bu keremi gördi ne kadar edepsüzlik kıldumısa bu keremden kim gördüm rahmetden artuk ne ola kaçan kıyāmet günü olduğdan Tañrı Ta'ālānuñ kahr-ı tecellileri bī-çāre 'āşī 'urbān zebāniler üşüb tamudın yaña süriyeler bī-çāre 'āşī feryād kıla ağlaya Tañrı Ta'ālā eyide şoruñ bu 'āşilere niçün ağlarlar feryād kılurlar yāhūd ol edepsüzlikleri nesine inanub kıldılar andan 'āşilere

(onlara) peygamber göndermiş ve “Benim düşmanıma kötü konuşmayın, yumuşak konuşun, o kulluğunu unutsa (bile) ben Tanrılığımı unutmam”, dedi.

“Biz sana yeterince terbiyesizlik yaptık. Biz senin nimetlerini yedik. Şimdi ise kocadık, ölüm zamanı geldi, dersin, bir kez kulunum demek senden, dört yüz yıllık ömründe işlediğin günahları yüzüne vurmamak benden”, dedi. “Ben keremini gördükten sonra ne kadar edepsizlik yaptımsa , bu kerem yüzünden yaptım”, dedi.

Kıyamet günü olduğu zaman, Tanrının tecelli eden kahrını gören çaresiz âsîler, zebânîler başlarına üşüşüp Cehen-neme sürüklenirken ağlayarak feryat ederler.

Tanrı Te'âlâ; “Sorun bu âsîlere ki o edepsizlikleri nelerine güvenip yaptılar. Şimdi de feryat edip ağlıyorlar”, der. Âsîlere

قَدْ غَدِنَ صُلَحْ لَكَ يَلُوجْ وَرَبِّ لَيْلٍ وَنَهْ سَيْلُكُ لَوْلَ بِنَمْ
 دُشَمْنَمْ يَمَشَقْ سَيْلُكُ لَوْلَ قُلُغْنِ لَنْسَابِنِ تَنْزِلُغْمِ دَا
 لَنْتَسُونِ كَيْدِي يَسْ قُلُغْنِ قُلُغْنِ قُلُغْنِ قُلُغْنِ حَقْلُكُ لَنْعَلَمْ
 قُلُغْنِ لَمْيِ لَوْشْ قُلُغْنِ قُلُغْنِ لَوْمَانِ يَاقْنِ كَلِي بَرَكْتِ قُلُغْنِ
 بَرَكْتِ سَنْدُ حَرْتِ يُونِ يُونِ سَمَرْجَنْدِ بَرَكْتِ لَفَرْيُونِ
 كَرَمَلْ بَنْدِ چُونِ بُولُغْمِ لَوْ نَقْدَرْ لَقَدْ لَكِ قُلُغْنِ
 بُولُغْمِ كَمِ لَنْفَمْ وَنَحْمَدْنِ كَرْتَقْ نَهْ لَوْلَا فَنِ قِيَامْتِ لَنْ
 لَوْلَا قَدْ تَنْزَلُغْمِ نَهْ قَهْرَجَلْ لِي بِجَانِ عَاصِي سَرْبَانِ زَبَا
 نَهْ لَنْسَبْ حَافُونِ يَكَا سَدِ يَكَا عَاصِي فَرِيْلَ قُلُغْنِ
 تَنْزَلُغْمِ كَيْدِ صَرْفِ بُولُغْمِ لَوْ سَمَرْجَنْدِ لَوْ قُلُغْنِ
 يَاقْنِ لَوْلَا بَرْ لَكِي نَهْ لَنْسَبْ قُلُغْنِ لَنْدَنْ عَاصِي

مَرْحُومٌ لِيَدِ الْوَيْلِ عَنَّا نَدْعُكَ **يَا رَحِيمُ** لَدَوْلِ دُشْمَنِي
 حَقِّدْهُ اِنْعَامُ اِحْسَانِ لَدَوْلِ الْكَرْبِ لِقُلِّمْ بَيْتِي
 خِشْمٌ وَارِوْ بَيْنِي بِسِيَّةِ اُخْرٍ سَمَزِجَا يَاورِ
 اِسْهُنْ جَمِيدِي لَيْسَ كَرَمِي لُطْفًا لَلدُّنْ **نَدْرِي**
تَعَالَى لِيَدِ اِي عَرَابِ فَرِشْتَا قَلَمْدَنِ اَرَقِ اَلْكَشِي
 رَحْمَتِ فَرِشْتَايِ قُلْمَا لِيَدْرِي يَمِشْ قَاتِ حُلْ طَوْنِ
 عَرَصَاتِ اِحْدَه لَدَوْلِ قَعْرُوْلُ بُولَدَرِكُمْ رَحْمَتِ
 اَلدُّنْ **يَا رَحِيمُ** اِنْمِشْ تَتَاخُلِقْ قَلَمِشْ **يَا اِحْسَانُ الدُّنْيَا**
وَاللَّغْنِ **وَيَا رَحِيمُ النَّجْدِ** يَعْني لِي دُنْيَا رَحْمَانِ تَكِي تَمُومُونِ
 وَهَمُ كَافِرْ وَهَمُ جَانُو جَوْرْ اَمْدَرِ شَهْ رِيُوْرْ لَو اِنْعَامُ لَكِ
 وَاحْسَانُ لَكِ كَافِرْ دُونِ كُونِ كَفَرَا يَدْرَحَقْ **بِهَانَهُ وَتَعَالَى**

şorıcağ eydürler kitâbı ‘unvânında Raḥmâni’r-raḥîm gör- 86
dük düşmânlar ḥaqqında in‘âm iḥsân gördük eger bilse
idük kim bunuñ gibi hışım-vâr ve bunuñ gibi siyâsete uğra-
yasumuz ‘acabâ yāvuz işük geçmeyeyidük İlâhî keremüñ
luṭfuña aldanduk Tañrı Te‘âlâ eyide iy ‘azâb ferîşteleri
kulumdan ırak oluñ iy rahmet ferîşteleri kuluma geydürüñ
yetmiş kat hülle ṭonın ‘Araşat içinde gezdürüñ kığırduñ bu
oldur kim rahmet aldanmış Raḥmânlıgum inanmış
küstâhlık kılmışlar “yâ raḥmânü’d-dünyâ ve’l-âhira ve yâ
rahîmü’l-âhira”⁵ ya’ni iy dünyâda Raḥmân Tañrı hem
mü’mîn ve hem kâfire ve hem cânlu canavara erişirdür bu
dürlü in‘âmıların ve iḥsânların kâfir dünin günin küfr eyi-
dür Ḥaqq Sübhânehu ve Te‘âlâ

sorduklarında onlar; “Kitabının başında er-Raḥmâni’r-Ra-
hîm’i gördük, düşmanlar hakkındaki iyilik ve bağışı gör-
dük. Eğer O’nun bu kadar öfkeli olduğunu ve bu kadar
ağır bir cezaya uğrayacağımızı bilseydik, acaba kötülük eşi-
ğini geçer miydik?” dediler.

Tanrı Te‘âlâ; “Ey azap melekleri kulumdan uzaklaşın. Ey
rahmet melekleri kuluma yetmiş kat hülle giydirin. Arasat
içinde gezdirin. Bu o kişidir ki benim rahmetime inanmış,
Raḥmânlığuma inanmış, küstahlık etmiştir.” der.

Ey dünyada Rahman ve ey ahirette (inananlar için) Rahim
olan (Tanrı)⁵; yani ey dünyada Raḥmân Tanrı, hem mümin
hem kâfir hem canlı canavara, her türlü iyilik ve bağışların
erişir. Kâfir, gece gündüz küfreder. Hakk Sübhânehû ve
Te‘âlâ

⁵ Dua nidası

9a ana rızk virür sağlık virür andan uyku virür anı uyudur kendü uyumas añları bekler ammā kıyāmet günü olduğtan bir hāle gele kim ol nihāyetsüz rahmet denizlerin mü'minlere maşşüş kıla kāfirlere harām kıla Rasūl 'aleyhi's-selām buyurur Mi'rāc gicesi altı yüz biñ yıllık yol dünyā hisābınca 'arşdan yukarı çıkđum biñ kez biñ deniz gördüm eyitdüm İlāhî bu ne denizlerdür Tanrı Ta'ālā eyitti yā Muhammed ol denizler benim rahmetüm denizlerüdür degme bir denizün ululığı yetmiş biñ kez bu dünyācadur maşrığdan mağribe değin bu denizlerden viribidüm dünyāya bir mevcin nicesi hoşluk ve eyelük ve gül ve reyhān nicesi nî'met ve rāhatlık kāfirden ve müslimānda dükeli ol bir mevcindendür yarın kıyāmet günü olduğdan işbu gördüğün denizleri bir kezden

ona rızk, sağlık, uyku verir. Onu uyutur, kendi uyumaz onları bekler. Ama Kıyamet günü olduğunda sonsuz rahmet denizlerini müminlere has kılar, kafirlere haram kılar.

Resul aleyhi's-selām buyurur , "Miraç Gecesi, dünya hesabınca altı yüz bin yıllık yol kadar yukarı çıktım. Bin kez bin deniz gördüm. "İlāhî bu denizler ne denizleridir?" diye sordum.

Tanrı Te'ālā ; "Ya Muhammed, o denizler benim rahmetimin denizleridir. Her bir denizin büyüklüğü bu dünyanın yetmiş bin katıdır. Doğudan batıya kadar bu denizlerden gönderdim. Müslümana ve kaire verilen hoşluk, iyilik, gül, reyhan, nimet ve rahatlık hep o denizlerin dalgalarındandır. Yarın Kıyāmet günü geldiğinde, bu gördüğün denizleri

الْكَارِزِقِ وَرَزَقَهُنَّ لِيُقَرَّرْنَ وَيَقُولُ رَايَ أَيُّهُنَّ
 لَيْسَ أُنْكِرُ بَظَرًا مَا قِيَّاهُنَّ لَنْ أَلِدَقْنَ بِرَحَالِهِنَّ طَلَّكُمْ أَوَّلَ
 نَهَايَتُهُنَّ رَحِمَتْ دَلِيلُكُمْ مَوْثِقًا مَحْصُوصًا قَلَا كَا فَرَلَنْ
 حَوْلَكُمْ قَلَا **رَسُولٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ** يَرُوحُ رَايَ جِسْ أَلَيْتَ يَوْزَنِيْلَ سَلَقَ
 يُوقِلُ دُنْيَا حَبَابِ نَجْهِ عَرْشِ دَنْ يَقَارُ حَقْدُمْ بَيْنَ كَزْ بَيْنَ كَزْلَهُمْ
 لَيْتُمْ أَلَيْتَ بُونَهُ دَكِرْ لَرْدُورِ **تَكْرَعَالِي** أَيْتَ يَا سَحْمَتْ أَوَّلَ
 دَكِرْ لَرْنَمْ رَحْمَتْ دَكِرْ لَرْدُورِ دَمَهُ بَرْدَكِلْ أَلُو لَعِ يَمِشَ
 بَيْنَ كَزْ بُونَهُ يَاجِدُ مَشْرِقُ مَغْرِبًا **وَلَنْ** بُونَهُ كَزْلَرْدَنْ وَرِ
 بَرْمَ دُنْيَا بَرْمُوجِنْ جِسْ حَوْشَلَقْ وَأَيْلَهُ وَكُلُّ وَرِيحَانِ جِسْ
 نَعْمَتْ وَرَحْمَتُكَ كَا فَرَقَ وَمُسْلِمَانَهُ دَكِلْ أَوَّلَ بَرْمُوجِنْ دَرْدُورِ
 يَارِنْ قِيَّاهُنَّ لَنْ أَلِدَقْنَ لَيْتُمْ لَرْدُورِ دَكِرْ لَرْنَمْ بَرْدَقْنَ

سَنَنْتُ لِحَسَنٍ اَزْرَهُ سَجَوْ قَلَمٍ لِّمِ دُكُلٍ مُّوْتَنَارٍ بِرُكُودِنِ
 رَحْمَتِ عَدْنٍ لِّلْاَلَمِ **اُخِرِي** اَزْوَاحِ لَكَسَتْ عَالَمِنَدَه
 حَقْدَنِ خَصَكَلِ اِدْلَاكَرِ حَقِّ تَعَالِي لَوْلِ جَانِدِ اَبُو دِي اَوْشِنِ
 بِنِ سِرِّ زُكُودِنِ اِيَرَزُونِ سِرِّ سَرَبِلِغَا وَرَبْرُونِ لَوْلِ
 غَرْبِ لِقَدَه لِّلْاَلَمِ وَرَحِيْبِ بَرَه دُكُنِي اَنْتَمُ سَكْرَتُمِ نَوْمِ
 سَوْنِ بَلِيْبِ اسْمَا دُنْيَا يَه اَخْتِيَارِ قَلَمِ سَكْرَتُمِ نَجْمِ رَحْمَتِ
 جَانِشِي سَنَدِنِ حَقْدَرْدَمِ صَاغِي دِيخِي رَحِيْمِ نَعْمِ حَلِيْمِ نَعْمِ خُونَدِنِ
 طَيْرِمْ نَقْدَرَقَتِ سَجَاكَرِ دِيخِي وَرِ سَا لَجْرَمِ چُونِ نَعْمِ لَسْمَا اِيَرَقِ
 نَسْمَه اَخْتِيَارِ قَلَمِ سَكْرَتُمِ بَرْمِ خَضِرْمِ وَرِ خَصَكَلِ دِلْمِ
 سَا دُنْيَا دِنِ يُوْرُوْدِنِ اَخِرَه يُوْرُوْدِنِ لَنَدِنِ كَوْنِ
 قَلْبِغِنِ اَزْزَرِنِ بَرْدَقِ اِنْدِه حَقِي كَدِنِ لَمِ دَرِ لَوْ قَدِ لَوْ خَلْعَكِرِ

senüñ ümmetüñ üzerine sacu kılam kim dükeli mü'minler
bir kezden rahmete ğark olalar uhrâ ervâh elest 'âleminde
Hakdan haşakılık dilediler Hak Ta'âlâ ol cânlara buyurdu uş
ben sizi yurduñuzdan ayırurven sizi ğaribliğa viribirven ol
ğariblikda eger gönül vormeyüb yurduñuzı unutmazsañuz
benim nûrum sevgüsin bekleyüb üstüme dünyâyı ihtiyâr
kılmazsañuz nice kim rahmetüm çâşnısından tatdurdum
soñra dañı Rahîmliğüm Halîmliğüm hûnından toyuram ne
kadar katı suçunuz dañı varısa geçürem çün benüm üstü-
me ayruk nesne ihtiyâr kılmayasız her kim bizüm hazretü-
müzde haşakılık dilerse dünyâdan yüz döndürsün âhirete
yüz getürsün kendüden güne kullığın artursın biz dañı anı
haşakı edünelüm dürlü dürlü hil'atler

96

bir anda senin ümmetinin üzerine saçayım ki mü'minlerin
tamamı rahmete gark olsunlar", dedi.

Sonra ruhlar Elest meclisinde Hak'tan hasekilik istediler.

Hak Te'âlâ, onlara; "Ben sizi yurdunuzdan ayırıp ğaripli-
ğe (başka bir yere) gönderiyorum. O yerde (dünya) iken
oraya gönül verip yurdunuzu unutmazsanız, benim nûru-
mun sevgisini bekleyip, benim nûrumun yerine dünyayı
tercih etmezseniz, Rahmetimin çokluğundan size tattırdı-
ğım gibi Rahîmliğim ve Halîmliğim sofrasından sizi doyura-
yım. Ne kadar çok suçunuz olsa da onları bağışlarım yeter
ki benim üstüme başka bir nesne tercih etmeyesiniz. Her
kim bizim huzûrumuzda hasekilik dilerse, dünyadan yüz
çevirsin, yüzünü Âhîret'e döndürsün. Kendisinden yana
kulluğunu artırsın biz de onu haseki edinelim. Ona türlü
türlü hil'atler

73

10a aña geydürelüm perdeyi götürelüm aña cemâlümüzü gösterelüm her dem bakduğınca ol bizi görsün biz anı görelüm laṭife Ḥasan-ı Baṣrî rahmetu'llâhi 'aleyhi hemîşe minber üstinde eyüdüridi kim ey mü'minler sevdüğünüzden ayrılıb ğaribliğa düşüb durursız dâ'imâ firâk ḥasretinden ağlañ dâ'imâ yurduñuz añub göz yaşın aķıduñ ola kim ol kerem ıssı pâdişâh kerem kıla girü kavşura firâk belâsından kurtulasız vişâl luṭfına erişesiz bir gün ol din ulusına şordılar kim iy ulular ulusu hergiz dünyâda göñlün ḥoş olduğı var mıdur eyitdi seksen yaşumdaven dükeli 'ömrüm içinde bir kez ḥâtırum ḥoş oldu bir gün şavmıam üstinde dururıdum ılduzlar ḥâline itibâr kılırıdum kulağuma bir ince ün geldi dinledüm bir 'avrat erile savaşur

giydirelim, perdeyi kaldırıp cemâlimizi gösterelim. Her baktığında biz onu görelim o bizi görsün." dedi

LATİFE: Hasan-ı Baṣrî rahmetullâhi 'aleyh her zaman minber üstünde "Ey mü'minler sevdiğinizden ayrılıp garipliğe düşerseniz, ayrılık hasretinden dâima ağlayın. Dâima vatanınızı anıp göz yaş dökün. Ola ki kerem sahibi padişah kerem eder de ayrılık belâsından kurtulur, kavuşursunuz." dedi

Bir gün o din ulusuna sordular ki "Ey ulular ulusu, dünyada hiç gönlün hoş oldu mu?"

Dedi "Seksen yaşındayım. Bütün ömrüm boyunca hatırım bir kez hoş oldu. Bir gün oturmuş, ibadet için ibretle yıldızlara bakıyordum. Kulağıma ince bir ses geldi, dinledim. Bir kadın eşiyte tartışıyordu.

10a
اَلَا لَيْدُرْ لَمْ يَرْوِيهِ كَرْتَلَمْ اَلْكَاجَا لَمْزُ كَرْتَلَمْ مَرْدَمِ بَدْعِيَا

اَوَّلِ بَرِي كَرْتَلَمْ بَرَا نِي كَرْتَلَمْ **لَطِيفَه** حَنِ بَصِيرِي رَحْمَةِ اللَّهِ

عَلَيْهِ هَمِيْشَه مَنِيْرُ رَسْتَنده لَيْدِرْ وِ كَرْتَلَمْ اِي مُؤْمِنَا سَوْدُ كَلْمَنده

وَن لَيْرَتَب سَوْبِلِغَا دُشْبَدَرْ سَزْ وِلِيْمَه فِرَاقِ حَسْرَتَنده

كَلْمَنده دِلِيَا يَرْدُ كَلْمَنده كَلْمَنده كَلْمَنده اَوَّلِ كَلْمَنده اَوَّلِ كَلْمَنده

اِسْتِي پِلَا شَاهِ زَقَلَا كَلْمَنده قَوْشِدْ فِرَاقِ بِلَا شَهْنِ قَرْتَلَمْ وَصَالِ

لُحْفِنَا اَرِشَكَنْدِ بَرَكَنْ اَوَّلِ دِيْنِ اَلُو سَنَا صَرْدِ كَرْتَلَمْ اِي

اَلُو كَرْتَلَمْ اَلُو سَنَا كَرْتَلَمْ دُنْيَا كَلْمَنده حَوْشِ اَلِيْغِي وَ لَرْمَدَرْ

اَيْتِي سَلَسَنْ يَاشْمَدُونِ دُكَلِي سَمَرْ اِيْجَدَه بَرَكْتَلَمْ خَا تَرْمِ حَوْشِ

اَوَّلِي بَرَكَنْ صَوْمِيْعَمِ رَسْتَنده دُورِ دَمِ لَلْدَرْ كَلْمَنده اَحْيَا

قَارِدَمْ قَلْعَمْ بَرَا نِي اَوْنِ كَلْمَنده دُكَلَمْ بَرَعَوْرْتِ اَرِيْلَا سَوْرَا
شَر

اَيُّكُمْ كَرِهَ يَوْمَ وَنَدَرْتُمْ نَهْ بَلَّكُمْ اَيُّكُمْ كَرِهَ كَرِهْتُمْ كَرِهْتُمْ

اَيُّكُمْ كَرِهَ يَوْمَ نَسْتَأْذِنُكُمْ لِحَيْثُكُمْ قَلْبُكُمْ جَنَلُمْ بِنِمْ اَسْمَا

بِرْذَقِ لِحَيْثُكُمْ بُوَيْتُمْ بَلَّكُمْ كَرِهْتُمْ قَالَا لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ

اَنْ يَشْرَكَ بِهِ وَيَخْفَرُ مَا دُونَ ذَلِكَ مَعْنَى بُوَيْتُمْ كَرِهْتُمْ

قَالَا لَكَ اَيُّكُمْ كَرِهْتُمْ اَدَبٌ سَوَّلَتْ قَلْبُكُمْ عَفْوُكُمْ طَاعَتْ

تَقْصِيرُكُمْ قَالَا لَكَ اَدَبٌ سَوَّلَتْ قَلْبُكُمْ طَاعَتْ دَلَّكُمْ

بَنَ دَلَّكُمْ سَوَّلَتْ قَلْبُكُمْ كَرِهْتُمْ اَدَبٌ سَوَّلَتْ قَلْبُكُمْ لِحَيْثُكُمْ

كَرِهْتُمْ اَدَبٌ سَوَّلَتْ قَلْبُكُمْ تَوَحُّدِي بَرَّكُمْ بَلَّكُمْ كَرِهْتُمْ

خَوَّشَ لَكَ لَوْ رَجَعْتُمْ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ لَكَ

نَوْ وَرَتْ نَشِ خَوَّشَ دَلَّكُمْ كَرِهْتُمْ اَدَبٌ سَوَّلَتْ قَلْبُكُمْ

اَخْرَجَ كَرِهْتُمْ مَوْسَى حَقَّقَهُ اَيُّكُمْ كَرِهْتُمْ يَوْمَ لَكَ لَكَ

اَيُّكُمْ كَرِهْتُمْ بَنَ دَلَّكُمْ سَوَّلَتْ قَلْبُكُمْ تَوَحُّدِي بَرَّكُمْ بَلَّكُمْ كَرِهْتُمْ

eydür eger dögdün yüz döndürmedüm ne belâ kim eyle-
düñse götürdüm anuñ içün kim benüm üstüme bir dağı ih-
tiyâr kılmayasın çün kim benüm üstüme bir dağı ihtiyâr ey-
lerseñ ben seni niderin dir. Bu sözüñ naẓirin istedüm Tanrı
Ta'âlâ kelâmından saħħ bu âyeti buldum kim ẓavluhû
Ta'âlâ "innallâhe lâ yağfiru enyuşrake bihî ve yağfiru mâ-
dûne zâlike "6 ma'nîsi budur kim Tañrı Ta'âlâ eydür iy
kulum edepsüzlik kılsañ 'avf kılduk tâ'at taşşirliğin kılur-
sañ örtem soñ ucın günâhlaruñ tâ'ata deñşürem ben düke-
lin şol vaqtın kılam ki benüm üstüme artuk nesne ihtiyâr
kılmayasız kendüzümü aradum gönlümde tevħîdi berkimiş
buldum şundan gönlüm hoş oldu ol Rahmân ol Rahîm ken-
di arılığın birliğin ẓanuklık vireni nitesi hoş dutasın kendü
bilür dağı anuñ yalavacı bilür uhrâ kafirler Mûsâ haqqında
eytdiler kim yavuz iglidür ola

(kadın); "Üzerime bir başkasını seçmeyesin diye dövdün
yüz döndürmedim, ne belâ eyledinse çektim. Eğer benim
üzerime birini getirirsen ben seni ne yapayım?" diyordu.

Tanrı Te'âlâ'nın sözünden bu sözün benzerini istedim.
Bu âyeti buldum.

"Allâh kendisine ortak koşulmasını aslâ bağışlamaz,
bundan başka (günahları) dilediği kimse için bağışlar."6
Mânâsı budur. Tanrı Te'âlâ "Ey kulum edepsizlik ettin afv
ettim, ibâdetinin eksikliğini tamamladım. Sonunda bütün
günahlarını ibadet etmiş gibi değiştirdim ki üzerime başka
nesne seçmeyesiniz." der.

Gönlümde kendimi aradım. Allâh'ın birliğini sağlamlaş-
mış buldum. Gönlüm hoş oldu. O Rahmân ve Rahîm, ken-
disinin birliğine ve arılığına şahâdet edenleri nasıl hoş tuta-
cağını kendisi bilir ve O'nun peygamberi bilir.

BİR BAŞKA (LATİFE): Kafirler, Mûsâ için kötü hastalıklıdır,
dediler.

11a neylüdü bir gün hâzrete muhtâc oldu kim gusul eylemek
tonın çıkardı bir taş üstine kodi şuya girdi gusul eyledi çıktı
taş katına geldi kim tonın geye ol taş tonın aldı kaçdı ol taş
kaçar Mûsâ kıvar Mûsâ taş a yitemedi tâ şol kavmuñ arası-
na gelince kim Mûsâ hakkında ol herze söyleyenler göreler
ol kavum bağıdılar Mûsânuñ gövdesin gördiler dükelinüñ
gözleri kâmişdı Mûsâ ol kavümden utandı ‘asasın tardı ol
taşı urmağa hamle kıldı Tañrı Ta’âlâ Mûsâya hitâb kıldı kim
yâ Mûsâ ol taş senüñ hakkında arılığuna şanuklık verdi ol
taşı bir kaç gün kendüzünde götürgil kim ol taşları illâ bun-
lara belâ kıluram şamuya

Bir gün Mûsâ’nın gusul etmesi gerekti. Elbiselerini çıkar-
dı, bir taş üzerine koydu, suya girdi, yıkandı, çıktı. Elbisele-
rini giymek için taşın yanına geldi. O taş, elbiseyi aldı kaç-
tı. Mûsâ hakkında o herzeyi söyleyen kavmin arasına gelin-
ceye kadar, Mûsâ taş a yetişemedi. Mûsâ’nın vücudunu gö-
rünce o kavmin hepsinin gözleri kamaştı. Mûsâ çok utan-
dı. Taş a vurmak için asasını kaldırdı, hamle etti. O anda
Tanrı Te’âlâ, Mûsâ’ya; “Ey Mûsâ, o taş senin temizliğine
şahit oldu. O taş a birkaç gün üzerinde taş a ki ben taşları il-
la bunlara belâ, Cehenneme

اَوَّلًا يَنُودُ بَرَكْنَ حَضَرَةِ مُتَحَاجِّ اَوَّلَدِ كَيْمِ غُسَلِ اَيْلَانِ طَو
 نِنْ جِغَرْدِي بِرُطَاشِ اَسْتَا قُيِي صِيَا لَرْدِي غُلْ لَرْدِي
 جِغَرْدِي حَاشِ قَسِيَا قُلِي كَيْمِ طَوْنِ عَيْدِي كَلِي اَوَّلِ حَاشِ قَوْنِ
 اَلَلْ قُيِي اَوَّلِ حَاشِ قَبْرِ مُوسَى قَوَارِ مَوْتِ حَاشِيَه يَمَدِي
 قَا شَوْلِ قَوْمُكْ اَرَا سَنَه قُلِي بَا كَيْمِ مُوسَى حَقْنَه اَوَّلِ مَوْنِ
 سَيَلِنَرُ لَرَلَرُ اَوَّلِ قَوْمِ بَقْدِرُ مُوسِيكْ لَوْدَسِنْ
 لَمِه لَرُ دُكَلَنَكْ لَوَزَلْدِي قَشِي مُوسَى اَوَّلِ قَوْمُكْ
 اَتَنِي عَصَا سِنْ طَرْتِي اَوَّلِ حَاشِ لَوْعَا حَمَلَه قُلِي
 تَلَرِي مَحَا يَ مُوسَى خَطَابِ قُلِي كَيْمِ يَا مُوسَى اَوَّلِ حَاشِ نَنْ
 حَقْلَه اَرَبْعَا طَانَقْ وَرْدِي اَوَّلِ حَاشِ بَرَقْجَنْ لَنْدُ
 زَلَكْ لَوَكَلِ كَيْمِ اَوَّلِ حَاشِي اَلَلْ بَلَكْ بِلَا قَبْرُ حَاوُ

يَا ذُرِّيَّ قَلَمٍ لَمَّا أَوَّلَ طَائِفَةٍ سَنَدٍ أَرِغَتْ طَائِفَتُكَ وَرَدِي
 آيَةُ طَامُوِيَا كَيْفَ زَمِيمٍ دَخِي أَوَّلَ طَائِفَتِكُمْ مَوْعِنًا تَكْبَرُ لَكُمُ
 حَاجَ كُنَارُكَ أَرْتَرُ دَخِي أَوَّلَ طَائِفَتِكُمْ مَسْجِدَ كُنْ يَپَارْ كُرْدُ
 أَوَّلَ طَائِفَتِكُمْ مَوْسَى قَوْمَهُ صَوْرُورِي دَاخِ شَوْلِ طَائِفَتِكُمْ

مُصْطَفَى أَلَمْ يَكُنْ سَبِيحَ قَلْدِكُمْ دَخِي شَوْلِ طَائِفَتِكُمْ **رَسُول**

أَنْتَ وَيُولَهُ مَنْ جَعَلِي قَلْقَانِ لَلْيَدِي مَوْسَى أَوَّلَ طَائِفَةٍ

لَوْ كُنْ كُنْ أَلَمْ يَكُنْ كُرْدِي **حَقِّي تَحَايِي** مَوْسَى جَعَلِي بَرَكَتَهُ أَوَّلَ

طَائِفَةٍ طَامُورِي أَرَلَهُ قَلْبِي **الْحَكَايَةُ** بَرَكَتِ يَوْسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

سَلَطَتِ تَحْتَهُ أَرْتَرُورِي بَرَكَتِي قَبْقَانِ لَمْ يَكُنْ قَبُورِي

إِبْرَاهِيمُ كُرْدِي يَوْسُفَ لَكَ بَقِيَّةُ رَشْتِي بَرَدِي لَكَ بَرَقِ لَلْوَنِ

وَرَلَهُ دَوِي سَوِيدِي جَعَلْتَنِي شَلَقِ شَاعَتِ **جِبْرِئِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ**

dustruḳ kılam ammâ ol taş kim senüñ arılığuna şanuḳlık vir-
di anı şamuya göyindürmeyem daḫı ol taşlar kim mü'min-
ler tekbîr getürüb ḥâc günlerinde atarlar daḫı ol taşlar kim
mescidler yaparlar daḫı ol taş kim Mûsâ kavmine şu virdi
daḫı şol taşlar kim Muştafâ elinde tesbîḥ kıldılar daḫı şol
taşdur kim Rasûl üstine divârdan çıḳdı ḳalḳan aldı Mûsâ ol
taşı üç gün kendüzinde götürdi Ḥaḳḳ Ta'âlâ Mûsâ ḥücceti
bereketinden ol taşı şamudan âzâd kıldı el-ḥikâyetü bir
gün Yûsuf 'aleyhi's-selâm saltanat tahtında otururdu bir
külhancı ḳabḳara olmuşt ḳapudan içeri girdi Yûsuf aña
bakıcaḳ üşendi buyurdu aña bir ḳaç altın virüñ dedi sarây-
dan çıḳsun şoluḳ sâ'at Cebrâ'il 'aleyhi's-selâm

odun yaparım. Ama o taş senin temizliğine tanık olduḡu
için onu ateşte yakmayayım.*

O taşlar ki, müminler Hac günlerinde tekbir getirip atar-
lar. O taşlar ki, mescitler yaparlar. O taş ki, Mûsâ kavmine
su verdi. O taşlar ki, Mustafâ'nın elinde tespih oldular. O
taş ki Resûl üstüne çıkarak kalkanı aldı.

Mûsâ, o taşı üç gün üzerinde taşıdı. Hak Te'âlâ, o taşı
Mûsâ'ya tanıklık ettiḡi için cehenneme koymadı.

HİKÂYE: Bir gün Yûsuf (a.s.) saltanat tahtında otururken
kapıdan içeri kapkara olmuşt bir külhancı girdi. Yûsuf ona
bakınca canı sıkıldı. "Ona birkaç altın verin saraydan çıḳ-
sın." diye emretti. O saat Cebrâ'il (a.s.) geldi.

* Kissanın buna yakın rivayetleri için bkz. Buhârî, Gusûl, 20;
Müslim, Hayız, 75, Fezâil, 55.

12a geldi eydür kim yâ Yûsuf Tañrı saña selâm kıılır kim ol kül-
hancı kimdür bilür misin Yûsuf eydür bilmesven Cebrâ'il
eydür ol şol beşikdeki genc oğlandır kim Zeliha seni halvet
bulıcağ sen suçsuzluğuna arılığına tanıklık virdi imdi anı
vezir idingil sağ yanuna geçürgil bir taş bir mañlûk arılığına
tanıklık virdi tamudan âzâd oldu bir oğlan dağı bir mañlûk
arılığuna tanıklık virdi vezirlik buldı mü'min kim dünin gü-
nin Allâh dir er-Rahmân dir er-Rahîm dir kâfirleri yalan
kıılır Hâlikün birliğine varlığına tanıklık virürler eger kuşur
ğılman vildân dîzâr bulasına hiç şek yok uhrâ Tañrı Ta'âlâ
Muştafâya eydür yâ Muhammed üç kez İsrâfîl şûr üresidür
bir ürdüğine nefha-i şa'ika

"Ey Yûsuf Tanrı sana selâm gönderdi. O külhancı kimdir,
bilir misin? "dedi.

Yûsuf "Bilmem", dedi

Cebrâil "O, Zeliha'nın seni yalnız bulduğu zaman, senin
arılığına ve suçsuzluğuna tanıklık eden beşikteki genç oğ-
landır. Şimdi onu vezirin yap, sağına geçir. Bir yaratılmışın
arılığına tanıklık eden bir taş, Cehennem'den kurtuldu. Bir
yaratılmışın arılığına tanıklık eden bir oğlan vezirlik buldu.

Gece gündüz Allâh diyen, er-Rahmân diyen, er-Rahîm di-
yen, kâfirleri yalanlayan, Hâlik'in birliğine, varlığına tanık-
lık eden bir mü'minin, köşkler, Gılman, vildan, dîdâr bula-
cağına hiç şüphe yoktur.

SONRA: Tanrı Te'âlâ Mustafâ'ya "Ya Muhammed, İsrâfîl
üç kez Sûr'a üfleyecek. İlk üflediğine, nefha-i saika,

كَلْبِي كَيْدَرْتُمْ يَا **يُوسُفَ** سَا سَلَامَ قَلْبُكُمْ أَوَّلَ مُنْجِي مُدْرِ بَرِّ
 مِنْ يَوْسُفَ كَيْدَرْتُمْ بَلَسُونِ **جَبْرِئِيلَ** كَيْدَرْتُمْ أَوَّلَ شَوْلِ شَكْلِي لَنْجِ
 لَعْنَتُكُمْ زِيحَا سَنَهْ خَلَوْتُ بِلْجِي سَنْ سَجْزَ لَعْنَاكَ لَرِغَا
 طَانَقْلَقْ وَرِدِي لَمِيرِي لِي وَرِي لَوْنَكْ سَغْ يَكَا جَرِئِلْ
 بَرِطَاشْ بَرِخْلَوَقْ لَرِغَا طَانَقْلَقْ وَرِي وَرِي
 طَامُودَنْ لَزَلْ لَلْدِي بَرِ اَعْلَنْ دِي بَرِخْلَوَقْ لَرِغَا
 طَانَقْلَقْ وَرِدِي وَرِي **لِلَّهِ** مُؤْمِنِينَ لَمْ فَوْنْ لَنْ **لِلَّهِ**
دَرِ الرَّحْمَنِ دَرِ الرَّحِيمِ دَرِ كَا فَرِ بِلَانْ قَلْبَا لَقْلْ بَرِ لَكْنَا وَلَهْ
 بِنَا طَانَقْلَقْ وَرَرْتُمْ لَرِ قُصُورِ عِثْمَانَ وَلَدَنْ دِيْلَهْ
 بَلَسْنَا هَيْجِ شَلْ يَوْقِ **اَخْرِي** تَلَرِي تَعَالِي مَصْطَفِي كَيْدَرِ **يَا حَبِيبِ**
 لَوْجِ لَزَا سَرَا فِينْ صُورِ لَرِ سَدَرِ بَرِ اَرْدُكْنَهْ نَفْخَهْ صَعِيقَهْ

دَرَزْتُمْ قُرْآنَ إِحْدَ بَرَزٍ وَنَفَخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ

فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ يَعْنِي أُولَ

صَعِقَ جَلَسَتْ جَالِسَتْ لَوْ كَرِهَ مِنْ فَرَشَتْ قَلَمًا يَرَى مَخْلُوقَ

قَلَمًا ذَلِكَ جَانِ سَوَ أُولَ لَمْ يَلَمْ لَمْ يَلَمْ دَرَزَتْ سَا أُولَ صَوَرِ دَن

بَلَطَمًا إِلَ جَالِسًا نَفَخَ وَفَزَعَ دَرَزْتُمْ تَلَرَى تَعَالَى قُرْآنَ

بَرَزٍ وَنَفَخَ فِي الصُّورِ فَفَزَعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ يَعْنِي لَمْ يَلَمْ

إِلَ صَوَرِ جَالِسَتْ تَامَتْ بَلَطَمًا لَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ

حَسَرَ قُرْآنَ تَلَرَى تَعَالَى وَلَمْ يَلَمْ قَلَمًا يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ

لَمْ يَلَمْ قِيَامَ جَالِسَتْ تَلَرَى تَعَالَى قُرْآنَ إِحْدَ بَرَزٍ

لَمْ يَلَمْ فِيهِ آخَرَى فَافْظَمَ قِيَامَ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ

أَجَلٌ ذَلِكَ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ يَلَمْ

dirler nitekim Qur'an içinde buyurur " *ve nufiha fi's-sûri fe-sa'ika men fi's-semavâti ve men fi'l-ardi illâ menşâ'allâhu* " ⁷ ya'ni ol sa'ika çalışın çalışık göklerde hiç ferîşteler kalmaya yerde ma'hlûk kalmaya dükeli cânsuz olalar illâ kimi kim (Muhammed) Ta'nrı dirlerse ol şûrdan belînlemeye ilk çalışına nefha vü feza' dirler nitekim Ta'nrı Ta'âlâ Qur'ânda buyurur " *ve nufiha fi's-sûri fefezi'a men fi's-semavâti ve men fi'l-ardi* " ⁸ ya'ni İsrâfîl ilk şûr çalışık tamâmet yaradılmışlar yiryüzinde yüzün koyu düşeler korkudan illâ Ta'nrı Ta'âlâ diledüğü kullar yüzün koyu düşmeyeler üçüncü kez çaldığı kıyâm çalışıdır nitekim Ta'nrı Ta'âlâ Qur'an içinde buyurur " *sümme nufiha fihi uhrâ feizâhüm kıyâmun yanzurûne.* " ⁹ ya'ni çün şûrî üricek dükeli yaradılmışlar ayağın dirüp bakalar ılduzlar nicesi

derler. Nitekim Kur'an'da buyurur. -*Sûr'a üflenince Allâh'ın diledikleri müstesnâ olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir.* ⁷ Yani o saika (yıldırım) çaldığında göklerde felek, yerde ise hiçbir yaratılmış kalmayacak, hepsi ölecek. Yalnızca Tanrı'nın diledikleri o Sûr'dan korkmayacak. Sûr'un ilk çalışına nefha-i fezâ' derler. Tanrı Kur'an'da şöyle buyurur. -*Sûr'a üflenince Allâh'ın diledikleri hariç olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsinin korkuya kapılacağı günü hatırla.* ⁸ Yani İsrâfîl Sûr'a ilk üflediğinde Tanrı'nın dilediği kullardan başka, bütün yaratılmışlar korkudan yüzü koyun düşerler. Üçüncü kez çalışı kıyam çalışıdır. Nitekim Kuran içinde buyurur. -*Sonra ona bir daha üflenince bir de ne göresin, onlar ayağa kalkmış, bakıyor.* ⁹ yani Sûr'a üflediği an, bütün yaratılmışlar ayaklarının üzerine kalkıp bakarlar. Yıldızların nasıl

7- ez-Zümer, 39/68.

8- en-Neml, 27/87. Âyetin baş kısmı yanlış yazılmıştır; "yevme yünfehu" olması gerekmektedir.

9- ez-Zümer, 39/68.

13a pāre pāre olur baķalar  aĝlar nicesi panbuķ gibi atılır baķalar  amular nicesi kızıĝurur baķalar zebāniler kāfirlere ‘āşilere nicesi ũşerler baķalar terāzi nicesi k arlar baķalar ‘ameller bitisin nicesi baķalar ata ana oĝuldan kı dan nicesi y  z d  nd  r  rl  r baķalar od k  firlere yazuķlular nicesi kar  şu gelir baķalar g  kler nicesi  atla  şur p  re p  re olur baķalar k  firleri d  vleri bir zinc  re nitesi baĝlarlar Ras  l ‘aleyhi’s-sel  m bu heybeti i  ticek eyitdi iy dirig   b  -  re ũmmet  m ‘  şiler  n h  li nitesi ola Mu  ta  f   eyd  r   l  h   b   na F  t  ma ĝu  şası yok   san    seyin ĝu  şası yok b   na ũmmet  m ‘  şilerin gerek Ras  l zarılıĝıyla aĝladuĝun mu  arrab feris  teler g  rdiler esirgediler Ras  l muv  fa  at kı lub bile

par  a par  a olduĝunu g  r  rl  r. Daĝların nasıl pamuk gibi atıldıĝını g  r  rl  r. Cehennem nasıl kızarıyor, g  r  rl  r. Zebaniler, kafir ve   şilere nasıl ũ     yor, g  r  rl  r. Terazi nasıl kurulur, g  r  rl  r. Amellerinin kitabının nasıl olduĝunu, g  r  rl  r. Ata ve ananın, oĝuldan kı dan nasıl y      virdiĝini g  r  rl  r. Ate  n, kafir ve g  nahkarları nasıl kar  şladıĝını g  r  rl  r. G  kler nasıl  atlayıp par  a par  a olur bakarlar. K  firleri ve devleri bir zincire nasıl baĝlarlar, g  r  rl  r.

Res  l (a.s.) bu korkun   durumu i  tince “Eyvah yazık! ũmmetimin   aresiz   şilerinin durumu ne olacak.” dedi.

Mustaf  , “  l  hi bana F  t  ma tasası yok. Hasan    seyin tasası yok. Bana ũmmetimin   şileri gerek.” dedi. All  h’a yakın olan   refli melekler, All  h’ın Resul’  n  n inleyerek aĝladıĝını g  r  nce O’na acıdılar ve Resul’e uyarak birlikte

پَانِ يَانَ اَلرَّبَّقَارَ حَاغَارِ نَحْسِ بِنِ بَنِي لِي اَتَارَ
 بَقَارَ حَاغَارِ نَحْسِ قَرَعُورَ بَقَارَ زِيَانَارَ كَاغَرِ لَوَا عَا صَا
 نَحْسِ اَشَرِ لَرِ بَقَارَ تَرَا زِي نَحْسِ قُرْلَه اَلرَّبَّقَارَ عَمَلَرِ
 بِنِ نَحْسِ بَقَارَ اَتَا اَنَا اَغَارِنِ قِرْدَنِ نَحْسِ يَزْدَنَدَ
 رَرِ لَرِ بَقَارَ اَفَه كَا فَرِه لَنِ يَا زَقَلُو لَرِ نَحْسِ قَارِ شَوَكَلَرِ بَقَارَ
 لَوَكَلَرِ نَحْسِ جَلَسَرِ يَانَ يَانَ اَلرَّبَّقَارَ كَا فَرِ لَرِ دِيُولِي
 مَرِ نَحْسِ نَحْسِ بَقَارَ لَرِ **رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامُ** بُو هَيْبَه اَشَدِ بِنِ
 اَيِنْدِي لِي دَرِيغَا بِيَا نِ اَحَمَّ عَا صَارِنِ حَا يَ نَسِي لَوَلَا
مُصْطَفِي اَيِنْدَرِ اَللّٰهِي بَا فَا طِيْمَه غُصْنِ يُوُقُ حَنِ حَنِ
 غُصْنِ يُوُقُ بَا اَحَمَّ عَا صَارِنِ كَرِ **رَسُولِ** زَارِ لِيْغَلَه اَغَارِنِ
 مُقَرَّبِ فَرِ شَتَرِ لَوَلَرِ اَسَرِ لَرِ **رَسُولِ** مَوَافَقَتِ قَلْبِ بَا

اَغْلَسْ لِرَحْمَتِي عَنَّا يَا رَسُولَ اَبْدِي **يَا مُحَمَّدٌ** شَتِّتْ
 اَوَّلُ سَوْنِ سَكَا وَ اَحْتَكَا **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ** هِنِي قِلْدَم
لِلّٰهِ اَدَمِ شُرْكَاسِ اَوَّلِ اَوَّلُ سَوْنِ لِمِ اَقْلَرِ صَوْفِ ن
 بَلْطَمِيرِ **الرَّحْمٰنِ** لَقَمِ شُرْكَاسِ اَوَّلِ اَوَّلُ سَوْنِ لِمِ اَبِي
 صَوْرَدِ سَقَرِيَرِ جَانِزِ اَوَّلِ دِي وَ قَتْنِ بَرِ نَوْرِ
 لَرِي سِنْدِ لَرَبِ بَنِمِ لَرَشْمِ كَلَسِ اَلْتِنْدِ بَنِمِ نَوْرِ
 كَرِي وَ قَتْنِ اَوَّلِ **الرَّحْمٰنِ** لَقَمِ شُرْكَاسِ اَوَّلِ اَوَّلُ سَوْنِ
 لِمِ قَلِ سَخَوَقِ اَلِيغْنِ دُرُو قَلِي وَ قَتْنِ بَرِ كَلِمِ
 اِي عَاشِقَرِ اِي صَا وَ قَلِ اِي حَا وَ يَسْنِ اَمَلِ شِي
 دَنِيَا يِهْ اِيَاغْنِ دُرُو كَزِ لِمِي كَرَلِ اَلْجَقَلِ قَتْنِ قِي وَ
 دِلَرِ سَزِ بَنِ سِيَزِ بَنِمِ **اُخْرِي** تَلُو تَعَالِي كِيدَرِ مَحْرَجِ

136

ağlaşdılar Hakk Ta'âlâ 'inâyet Rasûla eyitdi yâ Muhammed muştılık olsun saña ve ümmetüñe "Bismi'llâhir-rahmâni'r-rahîm" rûzi kıldum Allâh adum şükrânesi ol olsun kim aklıñız şûrdan belinlemeyeler er-Rahmân adum şükrânesi ol olsun kim alıcı şûrdan mu'karrepler cânsuz olduğı vaktin bular nûr kürsisinde oturub benüm arşum gölgesi altında benüm nûrum görmek zevkinde olalar er-Rahîm adum şükrânesi ol olsun kim dükeli mahlûk ayağın durdukları vaktin bulara eyidem iy 'âşıklar iy sâdıklar iy Tâhâ vü Yâsin ehli yetesi dünyâya ayağın durduñuz imdi girüñ uçmaqlara kankı kapudan dilerseñüz ben sizüñ siz benüm uhrâ Tanrı Ta'âlâ eydür Mî'râc

ağlaştılar. Hak Te'âlâ lütfuyla Resûl'üne "Ya Muhammed sana ve ümmetine müjde olsun ki *Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm*'i nasip kıldım. *Allâh* adımın karşılığı olarak aklınız surdan korkmasın. *er-Rahmân* adımın karşılığı, Alıcı sur üfürüldüğünde, meleklerin (bile) öldüğü zaman onlar, benim arşımın gölgesinde, nûr kürsüsünde oturup benim nûrumu görmenin zevkinde olsunlar. *er-Rahîm* adımın karşılığı olarak, bütün yaratılmışlar tekrar dirildiği zaman ben kullarıma "Ey âşıklar, ey sâdıklar, ey Tâhâ ve Yâsin ehli, dünyâda yeterince durdunuz, şimdi hangi kapıdan isterse-niz Cennetlere girin. Ben sizinim, siz benimsiniz, derim", buyurur.

Tanrı Te'âlâ Mî'râc

14a gicesi Rasûl haber virür eydür yâ Muhammed eyit di ümmetüñe ılduzlar gibi olsunlar benüm kullıgum kılmak içinde eger ılduzlar gibi olmazlarısa ay gibi olsunlar eger ay gibi olmazlarsa güneş gibi olsunlar eger güneş gibi olmazlarısa hem ay gibi hem güneş gibi hem ılduzlar gibi olsunlar Rasûl eyitdi İllâhî bu sırrı meger baña añladasın ne demek olur bilem Tañrı Ta'âlâ eydür yâ Muhammed ümmetüñe eyit di nice kim ılduzlar aħşamdan toğar ırteye degin uyaqmaz bunlar daķı aħşamdan ırteye degin tã'at meşgûl olsunlar eger anı kılmazlarısa ay gibi dünñ bir baħşın tã'atı ile geçürsünler eger anı daķı kılmazlarısa güneş gibi dün dulıb rãhat içinde olsunlar

gecesinde Resûl'e "Ya Muhammed, ümmetine söyle, bana kulluk etmede yıldızlar gibi olsunlar. Eğer yıldızlar gibi olmazlarsa ay gibi olsunlar. Ay gibi olmazlarsa güneş gibi olsunlar. Güneş gibi olmazlarsa, hem ay, hem güneş, hem yıldızlar gibi olsunlar", dedi.

Resul, "İllâhî, bu sırrın ne demek olduğunu bana anlat", dedi.

Tanrı Te'âlâ "Ya Muhammed, ümmetine söyle. Nasıl yıldızlar akşamdan doğar, ertesi güne kadar batmazsa, onlar da akşamdan ertesi güne kadar ibâdetle meşgûl olsunlar.

Eğer öyle yapmazlarsa ay gibi gecenin bir bölümünü ibâdet ile geçirsinler. Eğer onu da yapmazlarsa güneş gibi gece batıp rahat etsinler

يُحِبُّ رَسُولَ خَيْرٍ وَرَزَّ لَيْدَرِيَا مُحَمَّدٌ لَيْتِي أُحْتَكَا لَدُنْكَ
 بِي أَوْلَسْنَرُ بِنَمْ قَلْنَمْ قَلْنَمْ قَلْنَمْ اِجْنَهْ اَكْرَا لَدُنْكَ لَيْتِي أَوْلَسْنَرُ
 لَرَسَا اِيْتِي لَيْتِي أَوْلَسْنَرُ اَكْرَا لَيْتِي لَوْمَرُ لَرَسَا
 نَشْ لَيْتِي أَوْلَسْنَرُ اَكْرَا نَشْ لَيْتِي أَوْلَسْنَرُ لَرَسَا مَمْ
 لَيْتِي لَيْتِي مَمْ نَشْ لَيْتِي مَمْ اَكْرَا لَرَسَا اَوْلَسْنَرُ هَهْ
 رَسُولُ لَيْتِي اَللّٰهُ بُوَسْرَ مَكْرَبَا اَكْرَا لَرَسَا هَهْ دَمْنِ لَرَسَا بِنَمْ
 تَكْرِي تَعَالِي لَيْدَرِيَا مُحَمَّدٌ اَمْتَا لَيْتِي اَكْرَا لَدُنْكَ
 اَخْشَمَنْ عَاَزَا لَرَسَا دَكْنِ اَيَقْرَ بَنَارُ دَقِ اَخْشَمَنْ
 لَرَسَا دَكْنِ طَاعَتْ مَشْغُولُ اَوْلَسْنَرُ اَكْرَا اَيَقْرَ لَرَسَا
 لَيْتِي لَيْتِي دَمْنِ بَرَجَشْنِ طَاعَتْ اَكْرَا لَرَسَا اَكْرَا لَرَسَا
 عَطْرُ لَرَسَا لَشْ لَيْتِي دَمْنِ رَاخَتْ اِجْنَهْ اَوْلَسْنَرُ

كَتَبْنَاهُ طَاعَتَهُ اُولَئِكَ اَلَّذِي دَخَلُوهُ اَلْكَرَامَةِ دَقِ
 اَلْشَّيْءُ لِرَسَالَةِ بَنِي كَرِيمٍ وَنَ بَنِي رَافِقٍ وَنَ بَنِي عَفُورٍ
 اَللَّهُ رَحْمَنٌ رَحِيمٌ وَنَ اَبْنِي اَمْتِكَا **بِسْمِ اَللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ**
 دَسْتَكِرُ **لِلّٰهِ** دَهْلِي وَتَقِي اَنَّنَا لَكُرُو نَقْدَرُ عَمْرٍا يَكْفِي لِرَسَالَةٍ
 دَمْنِ طَاعَتِهِ اَلْحَمْدُ لِي فَعَمَّ **الرَّحْمٰنُ** دَهْلِي دَهْلِي لَوْرُو
 دُنْ اَبْرَجَن طَاعَتِ قَلْبِكُمْ مَزُونٍ وَرَمَّ **الرَّحْمٰنُ** دَهْلِي دَهْلِي
 اَلْوَلَدُ لَوْنُ لَوْنُ اَوْرَجِ دَهْلِي وَغَارِلَقِ قَلْبِكُمْ ثَوَابِنِ
 وَرَمَّ **رَبُّوْا اَيَّتِ اَللّٰهِ** دَهْلِي دَهْلِي رَحْمَتِ بَلَدِكُمْ كَزَلَمَ اَيْدِلُ
 اَوَّلِي **اَحَدِي** تَكْرِي تَعَالِي لَيَزَّ **يَا مُحَمَّدُ** مَوْثِقَتِ قِيَامَتِ
 كَوْنَتِهِ لَوْنُ لَوْنُ قَوْسٍ وَلَمَّ دَهْلِي لَوْنُ سِنْدِنِ بَشَنُ لَوْنُ
 لِي خَالَمُ صَوْرَتِنْدَه اَوَّلِي بَشَنُ قَلْبِكُمْ دَهْلِي وَتَقِي اَيْكُو

gündüzün tã'atda olsunlar eger anı dağı (eger anı dağı) iş-
lemezlerise ben Kerîmven ben Raûfven ben Ğafûrven Allâh
Raḥmân Raḥîmven eyit di ümmetüne "**Bismi'llâhi'r-
rahmâni'r-rahîm**" desünler Allâh dedükleri vaktin andan
ötürü ne kadar 'ömür geçürdilerse dükelin tã'atıla geçür-
miş gibi dutam er-Raḥmân dedüklerinden ötürü dünüñ bir
nicesin tã'at kılanlar müzdin verem er-Raḥîm dedüklerin-
den ötürü gün uzun oruç dutmuş ve gâzılık kılmış şevâbın
verem Rasûl eyitdi ilâhî dinlendüm râḥat buldum gözlerüm
aydıñ oldu uḥrâ Tañrı Ta'âlâ eydür yâ Muḥammed mü'mi-
nün kıyâmet gününde üç ulu korkusu vardur evvel sinden
baş götüricek iy nice âdem şüretinde olalar baş kaldur-
dukları vaktin

gündüz ibâdet etsinler. Onu da yapmazlarsa ben Kerîm'im,
Raûf'um, Ğafûr'um, Allâh, Raḥmân ve Raḥîm'im. Ümmeti-
ne söyle *Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm* desinler. *Allâh* dedik-
leri için bütün ömürlerini ibâdetle geçirmiş gibi kabul ede-
yim. *er-Raḥmân* dediklerinden dolayı, gecenin bir kısmın-
da ibâdet etmişlerin mükâfatını vereyim. *er-Raḥîm* dedikle-
rinden dolayı, gün boyu oruç tutmuş ve gâzilik yapmışlara
verdiğim sevabı vereyim.

Resûl "İlâhî dinledim rahatladım, gözlerim aydın oldu",
dedi.

Sonra Tanrı Te'âlâ "Ya Muhammed, Kıyâmet gününde
mü'minin üç büyük korkusu vardır. İlki mezardan başlarını
kaldırdıklarında nasıl bir insan şeklinde olacaklar.

15a ayruksı şüretile baş kalduralar kimi it şüretinde kimi toñuz şüretinde kópalar ikinci kórku oldur kim bitiler ine kimüñ ardından kimüñ solından kimüñ sağından ol hâlde çıkarlar kórkudan şolula üçünci kórkuıları oldur kim ayakların sırâta basıcağ yir kağırına degin durmayalar bir nice kişı ildurum şakduğı gibi geçeler murâdına irişe Tañrı Ta'âlâ eydür Allâh demek mü'minlerden sinden baş kaldurdıkları vaktin yüzleri aydan nûrlu ola güneşden yaqtulu ola er-Rahmân demek mü'minlerden bitilerin sağ ellerine virmek benden er-Rahîm demek mü'minlerden sırâtı bulara geñez gösterüb tiz geçürmek benden **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** demek mü'minlerden üç dürlü kórkudan imin kılmak benden uhrâ Tañrı Ta'âlâ Rasûla hitâb

Başlarını kaldırdıklarında, başka bir şekilde; kimi it, kimi domuz suretinde kalkabilir. İkinci korkuları şudur: Amel defterleri kiminin arkasından, kiminin solundan, kiminin sağından iner diye korkudan nefesleri kesilir. Üçüncü korkuları, ayaklarını Sırat'a bastıklarında yeryüzü parçalanırken duramamaktır. Onlar yıldırım şakıdığı gibi geçsinler, muratlarına erişsinler." dedi.

Tanrı Te'âlâ; "Allâh demek müminlerden, mezardan baş kaldırdıkları zaman yüzlerini aydan nurlu, güneşten daha parlak (etmek benden). er-Rahmân demek müminlerden, amel defterlerini sağ ellerine vermek benden. er-Rahîm demek müminlerden, Sırat köprüsünü kolay gösterip çabucak geçirmek benden.

Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm demek müminlerden, bu üç türlü korkudan emin kılmak benden", der.

SONRA Tanrı Te'âlâ Resûl'e hitâbetti.

١٥
 اَيْرِقْ صُورَتِلَا بَشْ قَلْدَرَلَرِ مِي لَتِ صُورَتِنْدَ مِي طَرِ
 صُورَتِنْدَ قِيَا لَرِ لَجِي قُرُقُولُولَرِكِم بَتَرِ لَهْ مَشْ لَرَفِدَه
 كِمَتِ صُولُشِنْدَ كِمَتِ سَاغْنِنْدَ دُولِ حَالَكِ جِتَرَلَرِ قُرُقُولُولَرِ
 صُولُشِنْدَ لُجْنِي قُرُقُولُولَرِكِم لَيفَارِنِ صِرَاحِهْ بَسْجِي بَرِ
 قَعَرِنَا دَكِنِ دَرْمَا لَرِ بَرِ جِهْ كِشِي لَدَرِمِ شَقْدَغِ لَبِ جَلَرِ مَرُوهْ يَهْ
 اَرِشَاتَلَرِي **عَالِي** اَيْدَرِ **اللّٰه** دَمَتِ مُؤْمِنَارَدَنِ سِنْدَنِ بَاشْ قَلْدَرِ
 دُقَلَرِي وَفَتِنِ يُونُزَلَرِي كَيِنْدَنِ نُوزُلُولُولُ كُونُشْدَنِ يَقُولُولُ
 لُولُ **الرَّحْمٰن** مَتِ مُؤْمِنَارَدَنِ بَتَرِنِ سَاغْ لَالُولُنَا وَرَحْمَتِنِ
 بِنْدَنِ **الرَّحِيْم** مَتِ مُؤْمِنَارَدَنِ صِرَاحِطِ يَلَوَهْ كَلَرِ كَسْتَوْبِ تَيَزِ
 لُجْرَمَتِ بِنْدَنِ **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ** مَتِ مُؤْمِنَارَدَنِ لَوْحِ
 دَرْلُو قُرُقُولُولَرِ يَمِنِ قَلَمِ بِنْدَنِ **اٰخِرِي** لَرِي **عَالِي** رَسُوْلِ خَطَابِ

قَلْبِي كَيْتِي يَا **لَحْد** دَرْتِ تَابِ نَمِ تُولَمَنْ لِيَدِي نَهْ دَرِ
 دُكَنْ دَرْدَمِ فَا حِدَه قُدَمِ نَكَمِ فَا حِدَه وَدَرِسا دُكَنْ **بِسْمِ اللَّهِ**
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لِحْدَه قُدَمِ مَرَكَمِ سَنَتِ اُسْتَلَمَنْ بَرَكَزِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دُكَرِسا دُغَرُو اُسْتَقَلَرِ بَرَكَه تَوَرِ
 دُجِيحِ زُبُورِ **فَرَقَانِ** دُفُشِي تُولَبِ وَنَمِ دُغِي تَبَاكُلِي طَعَشِ
 دُفُشِي تُولَبِ وَنَمِ زِمِي لُطْفِ نَعِي كَرَمِ بَرَقِ طَعَشِ مَرَكَزِ
 حَفَنَدِ اُسْتَبُو دُكَلِ فَضْلِ لَرِي اِحْسَانِي مَسَاحِ قَرُونِ طَبَرِ لَقِ
 لَوْلِ بَاشَا اُولُسُونِ نَمِ نَمِ **يَا بَاشَا** **مِنْ كَرْدِ دَرِزَكَنْ دُكَمَرِ**
 عَاخِرِ دَرَكَا مَنَه وَلَكِنْ كِتَابِمِ دَرَكَا مِنْ رَحْمَتِ شَفَقَتِ مَدَعَا
 يَتَمَلَا بَرْدَمِ اَلْبَتَه عَطَا كَرَمِ دَرَكَا مَنَه لَكِنِ لَوْلِ **الْحَايَةِ**
بَنَةِ الْاَسَاقِ بَرَعَرِي دَرُوشِ طَاغَرَه دَلِيمِ زَكَنْ رِيَا حَتِ **جَكُورِي**

kıldı eyitdi yâ Ahmed dört kitâb kim gökden indi ne varısa dükelin dirdüm Fâtihada kodum ne kim Fâtihada varısa dükelin **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** içinde kodum her kim senüñ ümmetüñden bir kez **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** okurısa doğru itikâd birle Tivrîti İncîli Zebûrı Furkânı okumışca şevâb virem dahı bunlaruñıla tâ'at kılmışca şevâb virem zihî lutf zihî kerem bir kaç kaatre murdâr şu hâkkında işbu dükeli fazlıları ihsânları müsâmaha kılurven toprak ol başa olsun kim benüm gibi pâdişahuñ dergâhın göre dururken degme bir 'âciz dergâhına vara kitâbum dergâhını rahmetümile şefakatümile inâyetümile bezedüm elbette 'atâlarum dergâhuma lâyıq olısar el-hikâyetü bir 'azîz dervîş tağlarda delim zamân riyâzat çekeridi

"Ey Ahmet, gökten inen dört kitabın tamamını topladım, Fâtiha'nın içine koydum. Fâtiha'da ne varsa hepsini –*Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm*'in içine koydum. Senin ümmetinden kim bir kez iman ile doğru –*Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm*- derse; Tivrât'ı, İncil'i, Zebur'u, Kur'an'ı okumuşçasına ve bunlarla ibâdet etmişçesine sevap vereyim. Bu ne güzel kerem, bu ne güzel lütuf ki birkaç damla murdar sudan meydana gelmiş insana bu kadar fazla ihsanda bulunuyorum. Benim gibi bir padişahın dergâhı dururken, göz göre göre rast gele bir âcizin dergâhına giden (kulun) toprak başına olsun. Kitabımın dergâhını, rahmetimle, şefkatimle, iyiliklerle bezedim. Elbette ki hediyem dergâhıma lâyıq olacaktır".

HIKÂYE: Bir aziz dervîş dağlarda çok fazla riyazât çekerdi.

16a açlık yavlağ teğâzâ eyledi durdı tağdan şehre indi gördi bir ulu dergâh fuşûşkârılığıla gök sırça ile bezenmiş perdeler asılmış dervîş dergâh ‘azametini gördi kapıda durdu şey’en- li’İllâh urdu bir zamândan sonra sarây ıssı eydür yâ mübârek Turfaya eyit di Turfa Şâbite eyitsün Şâbit Muğbile eyitsün Muğbil dervîşe eyitsün Tanrı vire desün çün dervîş bu sözi işi- dicek yönin Tanrıya kıldı eyitdi İllâhî İsrâfîl Mikâ’yile buyursun Mikâ’yil Cebrâ’yile eyitsün Cebrâ’yil ‘Azrâ’yile eyitsün ‘Azrâ’yil ‘azâb ferîştelerine buyursun bu la’înün cânın alsun- lar Tamuya iletünler sarây ıssı çün bu sözi işitdisen yarım ar- pa etmegin virdiler dervîş etmegi aldı bir demürçi katına gel- di ve didi bir ulu külüng eyledi geldi sarâyı yıkmaya başladı

(Ancak) açlık çok zorlamaya başladı. Kalktı, dağdan şehre indi. Büyük bir dergah gördü. Sihirli ve mavi billur ile süs- lenmiş gibiydi, perdeler asılmıştı. Derviş, dergahın büyük- lüğünü gördü. Kapıda dikildi “Şey’en li’İllah” (Allâh için bir şey verin) dedi. Biraz sonra sarayın sahibi “Yâ mübârek Turfa’ya söyle, Turfa Sâbit’e söylesin, Sâbit Mukbil’e söyle- sin, Mukbil dervîşe “Tanrı vere” desin, dedi. Derviş bu sö- zü duyunca Tanrı’ya döndü (Dua etti.). “İlahi, İsrâfil Mika- il’e buyursun, Mikail Cebrail’e söylesin, Cebrail Azrail’e söylesin, Azrail azap meleklerine emretsin, bu lanetlinin canını alıp Cehenneme atsınlar”, dedi.

Saray sahibi bu sözü duyunca dervîşe yarım arpa ekmeği verdi. Derviş ekmeği aldı, bir demircinin yanına geldi ve (demirci) büyük bir kazma yaptı. (Derviş kazma ile) sarayı yıkmaya başladı.

لِحَقِّ يُولَقِ تَقَا ضَا لَيْلِي دَو طَا غَدَن شَم لَنْد لَرِي بِر
 لَو دَر كَاه فَصُوص كَارِ لِي غَلَا لَو لَ سَرَجَه لَالَا بَرَنَش بِر دَلَر
 لَصِش دَر وِش دَر كَاه عَصَمَن لَرِي قُوه دَر دِي هَه
 شَيْ لَلِه لَرِي بَر نَا نَن حَلَر سَر كَلِي لَش لَيْدَر يَا حَبَل
 طَر فَا لَيْدِي طَر فَه ثَابَه لَيْتُون ثَابِت مُتَبَلَه لَيْتُون مُتَبَلَه
 وِش لَيْتُون **تَلَرِي** وِش جُون دَر وِش بُو سَرِي لَش دَر
 يُون **تَلَوِيَا** قَلِي لَيْدَن لَشِي لَشَر فَي سِي كَا يَن يُون سُون سِي كَا يَن
 جِي رِيلَه لَيْش جِي رِيلَه عَز رِيلَه سِي كَا يَن قَرِش تَرَنَه يُون سُون
 بُو لَعِينَت جَان لَشُون لَر طَا حَوِيَا لَشُون لَر سَر كَلِي لَش جُون
 بُو سَرِي لَشِي سَا يَزِم لَرِي لَشَمَن وِر دَر دَر وِش لَشِي لَشِي
 بَر دَر سَرَج قَتَا كَلِي وِش بَر دَر لَو كَلَن لَيْلِي كَلِي سَر كَلِي قَتَا

مگر کی لیس یا پشیدی مژ درویش لیدر یا عطا شد که مکارا
یق قن یا در که مکی عطا کا لایق قن چون **تَلْزِي تَعَالَى**

تَبَاتِ عُنُوْدُنْكَ **رَحْمَةُ رَحِيمٍ** در حق البته عطا سی عاصره
در که ما لایق لولستر قرآن در تَبَاتِ عُنُوْدُنْكَ رَحْمَةُ رَحِيمٍ

أَحْمَدُ سَلَامٌ لَا لَنْتَ بَلِغَ رَحْمَتِكَ يَغْرِثُ رَخَائِقَ بَنُونَ

رَحْمَتِ دَکْزَلَرِ حَوِجْ اُرُوْر قُرْلَن نُوْر بَر بِلَدَن **رَحْمَةُ رَحِيمٍ**

الرَّحِيمُ نُوْر دَق بَر بِلَدَن بَنَم نُوْر مَضَى بَر بِلَدَن اَشْجَا نُوْر

لَا رَحْمَتَهُ بَر نُوْر مَضَى عَا صِلَکْ قُرْلَن بَر بِلَدَن نُوْر لَبَن حَسَنَات

دَکْزَلَرِ هِنَجِ مَانِ یُقْزَمِ فُضْلِ نَبِیِّ کَرَمِ **لَطِيفُهُ** اَحْقَاق

تَفِیْرِ اِجْدَه سَاجِی نَقْل لَیْزُ قَفَالِ شَاشِی مَضَى کَنْدُو تَفِیْرِ نَدَن

نَقْل لَیْزُ کَرَمِ **رَسُولِ عَلَیْهِ السَّلَامُ** مَعْرُکْ نَجْمِ یُجِیْش مَکْزَلَرِ تَعَالِیْ کَا اَوْج

sarây ıssı yapışdı kıomaz dervîş eydür yâ ‘atâñı dergâhuña lâyıķ kıl yâ dergâhuñı ‘atâña lâyıķ kıl çün Tañrı Ta‘âlâ kitâbı ‘unvânında Rahmânıla Rahîmile düzdi elbette ‘atâsı ‘âşîlere dergâhına lâyıķ olısar Qur‘ândur kitâbuñı ‘unvânı Rahmatıla bezenmişdür Ahmed Mürseldür ammâ anun balçıķı rahmetile yoğrılmışdur Hâlikuñ benven rahmetüm denizleri mevc urur Qur‘ân nûrı bir yañadan **Bismi‘llâhi‘r-rahmâni‘r-rahîm** nûrı daķı bir yañadan benüm nûrum daķı bir yañadan işbunca nûr arasında bir avuc günâhlu ‘âşîlerüñ kara yüzleri nûr olub hasenâta deñşürilse hiç gümân yok zihî fâdıı zihî kerem laţîfe ittifâķ tefsîr içinde Sâcî nakil eyler Kaffâl Şâşî daķı kendü tefsîrinde nakil eyler kim Rasûl ‘aleyhi’s-selâm Mî‘râc gicesi Tañrı Ta‘âlâ aña üç

Sarayın sahibi (derviş) yapıştı, bırakmaz.

Derviş “Ya bağışını dergahına lâyıķ kıl, ya da dergahını bağışına lâyıķ kıl” dedi.

Tanrı Te‘âlâ kitabının başını *Rahmân* ve *Rahîm* ile tertip etti. Elbette âsîlere bağış dergahına lâyıķ olan Kur‘an’dır. Kitabın başı rahmet ile süslenmiştir.

Ahmet Mürsel’dir, ama onun balçıķı rahmet ile yoğrulmuştur. Yaraticın benim. Rahmetimin denizleri dalgalanır. Kur‘ân nûru bir taraftan, *Bismillâhi‘r-rahmâni‘r-rahîm*’in nûru bir taraftan, benim nûrum bir taraftan. İşte bunca nûr arasında bir avuç günahlı âsînin kara yüzünün nûr olup iyilikle değıştirilmesine hiç şaşılmamalıdır. Bu ne güzel ahlak, bu ne güzel kerem.

LATİFE: Şüphesiz Sâcî, tefsir içinde nakleder. Kaffâl Şâşî de kendi tefsirinde nakleder. Tanrı Te‘âlâ Miraç gecesi Resul’a (a.s.) üç

17a deñiz gösterdi evvelinüñ adı Baħrũ'I-‘aţâyıdı ikincisinüñ adı Baħrũ'I-cûd idi üçüncisinüñ adı Baħrũ's-Samâha idi andan Rasûl buyurdı ol deñüzlerüñ ululıǵına baǵdı degme bir deñizüñ ululıǵın yetmiş biñ bu dünyâca gördi andan Tañrı Ta‘âlâ eyitdi yâ Muħammed saña bir daħı ıaınsuķ göstereyin aıñ göriceķ ıaıñlayasın Rasûl eyitdi ‘aleyhi’s-selâm gösterüriseñ yüz biñ cānıla göreyin dedi andan Tañrı Ta‘âlâ eyitdi iy benüm ħabībüm ol deñizler ıatına var daħı dur bir kez eyit **Bismi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm** di Rasûl ‘aleyhi’s-selâm ol deñizler ıatına vardı daķı eyitdi **Bismi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm** dedi Allâh dedüǵi sâ‘at Rasûl aǵzından bir yaşıł kuş ııkķdı ol ‘aţâ deñizinden yaña yöneldi

deniz gösterdi. İlkinin adı Bahrũ'I-Atâ, ikincisinin adı Bahrũ'I-Cûd, üçüncüsünün adı Bahrũ's-Semâha idi. Resûl o denizlerin büyüklüǵüne baktı. Her bir denizin büyüklüǵü bu dünyanın yetmiş bin katıydı. Gördü.

Sonra Tanrı Te‘âlâ “Ey Muhammed sana şaşılacak bir şey daha göstereyim. Onu görünce hayret edesin” dedi.

Resul (a.s.) “Gösterirsen yüz bin can ile göreyim” dedi.

Sonra Tanrı Te‘âlâ “Ey benim habībim o denizlerin yanına git ve bir kez *Bismillâhi’r-rahmâni’r-rahîm* de” dedi. Resul (a.s.) o denizlerin yanına gitti ve de *Bismillâhi’r-rahmâni’r-rahîm* dedi. “Allah” dediǵi an Resûl’ün aǵzından yeşil bir kuş ııktı. Atâ denizine doǵru yöneldi.

دُنْزَرْدِي دُونْت لِهِي بَحْرُ الْكَافِرِي الْبُخْسِي لِهِي
 بَحْرُ الْبُخْسِي لِهِي الْبُخْسِي لِهِي بَحْرُ الْكَافِرِي لِهِي
 سَوَّل بِيَرْدِي دُول دُنْزَلِي لُولُغِي بَقِي دَلْمَه بَرْدِي لِي

لُولُغِي بَقِي بِيَرْدِي بُوْدُنِيَا لُرْدِي لَنْدَن **تَلْزِي تَعَالِي**
 لَيْتِي يَا حَمْدُ سَكَا بَرْدِي طَلَقِ لُسْتَرِي لِي لُرْدِي
 طَلَقِي سَوَّل لَيْت **سَلَامُ** لُسْتَرِي سَوَّل بِيَرْدِي جَانْدَلَرِي
 دَوِي لَنْدَن **تَلْزِي تَعَالِي** لَيْتِي لِي بِيَرْدِي **جِيْبِي** دُول دُنْزَلِي
 قَتْنَا وَلَمْ دَخِي دُرْ بَرْدِي لَيْت **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**
سَوَّل عَلَيْهِ السَّلَامُ دُول دَكْزَلَرِي قَتْنَا وَلَيْتِي دَقِ لَيْتِي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دَوِي لَنْدَن دُولِي سَاعَتِ **سَوَّل**
 اَنْزَلْنِي بَرْدِي قَوْشِ جَقِي دُول عَطَا دَكْزَلَرِي يَكَا
 نِيَلِي

• اَوَّلُ دِكْنٍ وَاَوَّلُ قُتْنٍ اَوَّلُ بَرْقُوتٍ •

وَلَيْنَ طَلَبِي حَقِّي صَوْلُكَ رَدِّي جَدِّي عَرْشِي لَيْتِنَا وَلَا نَهِي

سَلِّمِينَ بَيْنَ الْكُرْسِيِّ قُضِيَ نَوَاسُ قَنَا دَيْنِ حَمِي دَكَّة.

بَرَقَطْنِ كَمْ حَمْدِي بِرَفْرِشَتِهٖ يَرْثُنِي لَوْلَا فَرْشَتَايِ بِيَرِي .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُ دَنِيَّتْ فَلْيَقْ جَبْرِ اللَّهِ :

وَأَرْسَلْنَا قُدْرَةَ أُنْجُونُ كَمَا كُنَّا كُوشُكْرَهُ يَدُنْ كَمَا كُنَّا

بَاغَرْ بِاَخْجَر دُلُشْ مُشْكُرْ اَرْسَقَر دَرْ وِلْ كَنْزِ اَوَّلْ ❦

فرشته دخی کوئی ایشا مشغول الکر کر تافیا متادگی

مَا الدَّخْمُ دُوْنِي سَاعَتِ بَرْلَقِ قُتُبِ سُرُورِ اَنْغَرَيْنِ حَقِيْقِي :-

لَوْلَا حِفْظُ دَلِيلِنَا يَكَايُنِي لَوْلَا دُرُكُنَا وَارْتِجَاؤُنَا خِي

بُودُ نِيَا جَا اُولَهِي اُول دَكِرْزِ خَلَدِي چَقْدِي عَرَشِ اَلْمَلِكِي

ol deñize varınca ol kuş ululuğı bir dünyāca oldu ol deñize 176
taldı çok ş u götürdi çıktı ‘arş altına vardı silkindi biñ kez
biñ katre nūr anuñ kanadından tımdı degme bir katre kim
tımdı bir ferişte yarattı ol feriştelere buyurdi kim siz varuñ
baña Bismi’llāhi deyenüñ kullıkçıları aluñ varuñ uçmakda
anuñçün kimiñüz köşkler yapuñ kimiñüz bâğlar bâğçeler
diküñ kimiñüz ırmaklar düzivirüñ andan ol feriştelere dağı
ol işe meşğül olurlar tã kıyāmete degin er-Rahmān didüğü
sā’at bir ak kuş Rasûl ağzından çıktı ol Cûd deñizinden
yaña yöneldi ol deñize varınca ol dağı bir dünyāca oldu ol
deñize taldı çıktı ‘arş altına

O denize varınca o kuş dünya kadar büyüdü, denize dal-
dı. Çok su kaldırdı, çıktı. Arşın altına gitti. Silkindi. Onun
kanadından bin kez bin damla nūr damladı. (Tanrı) damla-
yan her bir damladan bir melek yarattı. O meleklerle emret-
ti. “Gidin hizmetkarları alın, cennete varın *Bismillâh* diyen
için kiminiz köşkler yapın, kiminiz bağlar bahçeler dikin, ki-
miniz ırmaklar düzün”. O andan (itibaren) o melekler ta kı-
yamete kadar o işle meşguldürler.

er-Rahman dediğı an Resûl’ün ağzından beyaz bir kuş
çıktı. O Cûd denizine doğru yöneldi. O denize varınca o da
dünya kadar büyüdü. Denize daldı, çıktı. Arşın altına

18a vardı silkindi anuñ dağı kanatlarından dört yüz biñ kaçre şu
şamdı degme bir kaçresinden bir ferişte yarattı anlara dağı
şöyle buyurdi ol münezzeḥ pâdişâḥ er-Raḥîm didügi vaḳtin
bir gök kuş Rasûl ağızından çıktı Samâḥat deñizinden yaña
yöneldi ol deñize varınca büyüdi bir dünyâca oldu ol deñize
taldı ‘arş altında silkindi yetmiş biñ kaçre şu şamdı her bir
kaçresinden Tañrı Ta‘âlâ bir ferişte yarattı bunlara dağı bu-
yurdi kim kıyâmete degin tesbîḥ kıllalar Rasûl bu ‘Atâyı bu
Cûdı bu Samâḥatı göricek sevindi şâd oldu eyitdi ilâhî bu
in‘âmı ve bu iḥsânı ben ḳuluña yaluñuz mıdur yoksa kim-
senüñ dağı ortakluğı var mıdur Tañrı Ta‘âlâ eyitdi yâ
Muḥammed **Bismi’lilâhi’r-raḥmâni’r-raḥîm** ümmetüñe

vardı. Silkindi. Onun da kanatlarından dört yüz bin damla
su damladı. O münezzeḥ padişah her bir damlasından bir
melek yarattı. Onlara da aynı şekilde emretti.

Resûl, *er-Rahim* dediğı an ağızından gök (mavi) bir kuş
çıktı. Semâḥat denizine yöneldi. O denize varınca dünya
kadar büyüdü. Denize daldı. Arşın altında silkindi. Yetmiş
bin damla su damladı. Tanrı her bir damlasından bir melek
yarattı. Bunlara da kıyamete kadar zikretmelerini emretti.

Resûl, bu Atâ’yı Cûd’ı ve Semâḥat’ı görünce sevindi,
mutlu oldu. “İlahi bu iyilik ve ihsan yalnız ben kuluna mı
yoksa başkaları da ortak mı?” dedi. Tanrı Te‘âlâ “Ya Mu-
ammed *Bismillâhi’r-raḥmâni’r-raḥîm*’i ümmetine

۱۸
 وَابْعِي سَلْبَتِي لَمْ يَنْ دَقِ قَنَاتُكَ لَنْ دَقِ يَوْمَ بَيْتِ قُصْنِ
 صَوَّطِي دَكَّةَ بِرَقَطَرِ لَنْ دَقِ بِرَقَطَرِ لَنْ دَقِ بِرَقَطَرِ لَنْ دَقِ
 دَخِي شَيْلَهَ بَرِي دَقِ اَوَّلِ مَنَزَهَ بَلَا شَاهُ **الْحَرِيمِ** دَقِ وَتَقْنِ
 بِرَقَطَرِ لَنْ دَقِ **رَسُولِ** لَنْ دَقِ بِرَقَطَرِ لَنْ دَقِ بِرَقَطَرِ لَنْ دَقِ
 يَوْمَ لَنْ دَقِ اَوَّلِ دَقِ وَارِجَا بُوَيْدِي بِرَقَطَرِ لَنْ دَقِ اَوَّلِ
 دَقِ هَلِي عَرَشِ لَنْ دَقِ سَلْبَتِي بِمَشِ بَيْنِ قُصْنِ صَوَّطِي
 مَرِ بِرَقَطَرِ لَنْ دَقِ **تَكْرِي تَعَالَى** بِرَقَطَرِ لَنْ دَقِ بِرَقَطَرِ لَنْ دَقِ
 لَنْ دَقِ قِيَا حَنَا دَقِ لَنْ دَقِ **رَسُولِ** بُوَيْدِي بُوَيْدِي
 بُوَيْدِي كَرَجِي سَوْنِي شَوَّ لَوَلِي لَيْتِي لَيْتِي بُوَيْدِي
 وَبُوَيْدِي بَنِ قُلْكَ يَا لَنْ دَقِ رَقَا لَنْ دَقِ لَنْ دَقِ وَرَمَزِ
تَكْرِي تَعَالَى لَيْتِي يَا مُحَمَّدَ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**

لَرْسَخَانِ الْتَقَى شَوْلُ بَخَا شَوْلُ سَخَاتِ نَمِ لُرْدَلِ دُرْكِ هَهْ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دِينَارِ كَرِ يَا نَبِيَّ لَا عِشْقَا

دِيَا دَرْسَوْلِ لُكِي شَوْلِ دَوْلِي مَوْشَكُش قُلَقْنِ دُتَبِ

مَشْتَلِسِ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** اَرْسَخَانِ كَتَهْ

مَمْنَقَصِنِ كَرْدِ كَلْبِنِ دِيكِنِ لَيْسِي وَرِي **اَخْرِي ز**

سَوْلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَعْرَبِ كِيَسِ وَاَرِيوَرِكِنِ اَجْمَعَا بِقَدِيرِ

دَنْدَلِنِ **تَكْرِفِ تَعَالَى** اَيْشِي يَا اَحْمَدِ اَجْمَعَا بِرُشْتَانِ

قَلْدَرِ لَكِهْ دِيخِي نَظَرِ قِيَدِ سَنَكِ نَظَرِ بَرَكْتِنِ كُنْ دِيخِي

حَسَنِ وَطُفِ لَقَرِنِ **رَسَوْلِ حَقِ تَعَالَى** وَتَوْبِيلا اَجْمَعَا

مَوْرِي فَرْمُوسِ دَرْ فَرْمُوسِ اَجْمَعَا بُوَرِكِنِ بَرِيَا شَدِ

قُبِي اَتَغْوَحِ اَوَّلِ يَشَدِ قُبِي اَجْمَعَا دُرْتِ اَرْمَقِ جَهْرِي

armağan etgil şol ‘Atâ şol Samâhat kim gördün dükeli **Bismi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm** deyenleründür imânıla itikâdıla Rasûluñ göñli şâd oldu mü’mînlerün kulağların dutub muştıladı **Bismi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîmi** armağan getürdi hem fazlın gördüğünleyn dükelin eydi verdi uhrâ Rasûl ‘aleyhi’s-selâm Mi’râc gicesi varı yürüriken uçmağa bakmadı girü döndüğinden Tañrı Ta’âlâ eyitdi yâ Aḥmed uçmak bir müştâk kuldur aña dahı naẓar kıl senün naẓaruñ bereketinden anuñ dahı ḥüsni ve luṭfı artursın Rasûl Ḥaḳḳ Ta’âlâ destûrıyla uçmaklar serveri Firdevsdür Firdevs içinde yürüriken bir yaşıl kubbeye uğradı ol yaşıl kûbbe içinden dört ırmağ çıkardı

armağan et.” Şu gördüğün Atâ, Cûd, Semâhat hepsi iman ve itikatla *Bismillâhi’r-rahmâni’r-rahîm* diyenlerindir.” dedi. Resul’ün gönlü mutlu oldu. *Bismillâhi’r-rahmâni’r-rahîm*’i armağan getirdiğini müminlere müjdeledi. Hem de gördüğü güzelliklerin hepsini anlattı.

Sonra Resul (a.s.) Miraç gecesi geri dönüp giderken Cennet’e bakmadı.

Tanrı Te’âlâ “Ey Muhammed, cennet susamış bir kuldur. Ona bak ki senin bakışının bereketinden Hak Te’âlâ’nın izniyle onun da güzelliği ve lütfu artsın. Yücelsin.”

Cennetlerin başı Firdevs’tir. Resûl Firdevs içinde yürürken yeşil bir kubbeye rastladı. O yeşil kubbenin içinden dört ırmağ çıkıyordu.

19a birisi baldan birisi südden birisi şudan birisi şarâben tahûr-
dan nice kim kubbeyi yörendi içine girmeye yol bulımadı
İlâhî bu kubbenuñ kilidi dili qandadur didi Tañrı Ta'âlâ eyit-
di yâ Muhammed ol kubbenuñ kilidi dili senüñ katuñdadur
didi Rasûl eyitdi İlâhî ol nedür dedi Tañrı Ta'âlâ eyitdi yâ
Muhammed ol kapunuñ kilidi dili **Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-
raḥîmdür** Rasûl **Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm** dedügi sâ'at ol
kubbenuñ kapısı açıldı Rasûl ol kubbeden içeri girdi gördi
kim nûrdan yazılmış **Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm** bismi mî-
minden bir ırmak akar Allâh hesinden bir ırmak akar er-
Raḥmân mîminden bir ırmak akar er-Raḥîm mîminden bir ır-
mak akar Tañrı Ta'âlâ eydür yâ Muhammed muştılık

Biri baldan, biri sûtten, birisi sudan, birisi tertemiz içecek-
ten (şaraben tahûr)*. Kubbeyi epeyce dolaştı. İçine girmek
için yol bulamadı. "İlâhi, bu kubbenin kilidinin dili nerededir?" dedi.

Tanrı Te'ala "Ya Muhammed, o kubbenin kilidi dili senin
katındadır." dedi.

Resûl "O nedir?" dedi.

Tanrı Te'âlâ "Ya Muhammed o kapının kilidinin dili *Bis-
millâhi'r-rahmâni'r-rahîm*'dir." dedi.

Resûl; *Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm* der demez kubbenin
kapısı açıldı. Resûl o kubbeden içeri girdi. Nurdan yazılmış
bir *Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm*'in bismi'nin mim'inden bir
ırmak aktığını, *Allâh*'ın he'sinden bir ırmak aktığını, *er-
Raḥmân*'ın mim'inden bir ırmak aktığını, *er-Raḥîm*'in
mim'inden bir ırmak aktığını gördü.

Tanrı Te'âlâ "Ya Muhammed sana ve senin ümmetine
müjdeler

*el-İnsan, 76/21. Âyette, temiz cennet içeceği olarak geçmektedir.

درسی بِلَدَن بَرِسِ سَوَدَن بَرِسِ صَوَدَن بَرِسِ شَوَدَن بَرِسِ
 طَهَوَدَن بَحْمِ قَبَسِ یَرَنَدِ اِجَا لَزْ حَا یَوَل بِلِمَدِ ۱۱
 اَللّٰهُ بُو قَبَسِ کَلَدِ دِی قَد لَوَز دِی **تَلَرِ تَعَالٰی** لَتَبِی
یا حَمْد اَوَل قَبَسِ کَلَدِ دِل سَن قَتَل دِ دِی
رَسُو اَیَدِ اَللّٰهُ اَوَل نَدَز دِی **تَلَرِ تَعَالٰی** لَتَبِی یَا حَمْد
 اَوَل قَبَسِ کَلَدِ دِل **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ** دِ رَسُو
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ دِ دِی سَاعَتِ اَوَل قَبَسِ قَبَسِ
 اَجَلِی **رَسُو** اَوَل قَبَسِ اَجَر وِلَدِی لَوَلَم نَوَعَن
 یَا زَمَن **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ** بَسْمِ مَنَدَن بَر اَرَمَقِ اَقَار
اللّٰهُ مَنَدَن بَر اَرَمَقِ اَقَار **الرَّحْمٰنِ** مَنَدَن بَر اَرَمَقِ اَقَار
الرَّحِیْمِ مَنَدَن بَر اَرَمَقِ اَقَار **تَلَرِ تَعَالٰی** کِیَز یَا حَمْد حَسْبِی

لَوْلَا سَكَا دَخِي سَنَنْ وَأَسْتَكَ مَكْرَمَ صَدَقِ بَرَكَةِ اِسْتَعْلَا
 بَرَكَةِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دَدَا بُودَتْ اِرْمَقِ صَوْنِيهِ ن
 اَنْ قَدَّرَ سَيِّجَا اَنْتَ جَانِئِ كَلِيمِ **اُخْرَى** تَكْرِي تَعَالَى كَيْدَرَمَر
 يَمِ بِكَ قَلْبِي قَلْبُكَ سَا اَوْجِ يَهْ اَسْرِيَمَ بَرْدَرِ كَنْ كَنْجِ
 اُتْرُكَنْ لَوْجِي يَتْرُكَنْ عِبَاكَتِ قَلْبُكَ لَرَأَى **دِيَشْ** كَمْ اُور
 دُرْ كَنْ قَلْبُكَ عَاكَرْ حَا عَكَرْ نَا تَقْصِيرِ لَوْلَا سَا اَفُو قَلْبِي ه
الرَّحْمَنُ دِيَشْ اُتْرُكَنْ قَلْبُكَ عَاكَرْ حَا عَكَرْ نَا تَقْصِيرِ لَقِ قَلْبُ
 سَكْرْ عَفُو قَلْبِي **الرَّحِيمِ** دِيَشْ نَمَ سَجْدَهْ ه يَتْرُكَنْ اُولَنْ
 تَقْصِيرِ لَقِ عَفُو قَلْبِي **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** دِيَشْ نَمَ قَلْبُ
 عَمْرُكَ رَجِدْ نَا تَقْصِيرِ لَقِ قَلْبُكَ لَرَأَى اَكَلَنْ عَفُو قَلْبِي
رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِيَزْ مَكْرَمَ نَمَ اُسْمَعْدَنْ بَرْمُو حَنْ

olsun saña dahı senüñ ümmetüne her kim şıdkı birle itikâd birle **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** dedise bu dört ırmak suyından anı kandurmayınca anuñ cânın almayam uhrâ Tañrı Ta'âlâ eydür her kim baña kullık kılursa üç yerde ağır layam bir dururiken ikinc otururken üçüncü yaturiken 'ibâdet kılurlar Allâh diñ kim örü dururken kılduğunuz tâ'atda nâ-takşîr olurısa 'afv kılayın er-Rahmân diñ otururken kılduğunuz tâ'atda nâ-takşîrlik kılursañuz 'afv kılayın er-Rahîm diñ kim secdede yaturiken olan takşîrliği 'afv kılayın **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** diñ kim dükeli 'ömrünüz içinde nâ-takşîrlik kılduñuzsa dükelin 'afv kılayın Rasûl 'aleyhi's-selâm buyurur her kim benüm ümmetümden bir mü'min

196

olsun. Her kim sıdk ile ve itikatla *Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm* derse bu dört ırmaktan onu kandırmayınca canını almayayım," dedi.

SONRA: Tanrı Te'âlâ " Her kim bana, birinci dikilirken, ikinci otururken, üçüncü yatarken ibadet edip kulluk ederse, onu üç yerde ağırlarım (yüceltirim). Allâh deyin ki ayakta dururken ettiğiniz ibadette eksiklik olursa affedeyim, er-Rahîm deyin ki secdede yatarken olan eksikliği affedeyim. *Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm* deyin ki bütün ömrünüz içinde ne kadar eksiklik yaptıysanız hepsini affedeyim", der.

Resûl (a.s.) şöyle buyurur. "Benim ümmetimden hangi mü'min

20a **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** derise Tañrı Ta'âlâ eydür iy kulum dañı benüm nem gördünüz kim Rañmânluğumıla tanıklık virürsüz bir haber kılğıl seni ol 'âleme iledeyin yurduñı bellü kılayın andan bilesin Rañmânluğum ve Rañîmluğum uñrâ Tañrı Ta'âlâ eydür dünyâda 'âdetdür kim bireginün çatı düşmeni olsa andan aña güç yetmese ol dañı varur bir ulu kişinün etegin dutar kim düşmeninden yig ola kendüzin anuñ katında haşakı kılur ol düşmeni kahr kılur imdi iy mü'minler bir gâ'ib düşmenünüz vardır adı şeytânî'r-racîmdür dağı bir gâlib dostunuz var adı er-Rağmâni'r-Rağîmdür oquğıl er-Rağmâni'r-Rağîm kóvsun kahr eylesün şeytânî'r-racîm el-ñikâyet bir za'îf kócacuğun sultân

Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm derse; Tanrı Te'âlâ "Ey kulum benim daha neyimi gördün ki rahmanlığıma tanıklık edersin. Biraz sabret seni o âleme ulaştırayım. Yurdunu göstereyim. Ondan sonra benim rahmanlığımlı ve rahimliğimi bilesin." der.

Sonra Tanrı Te'âlâ "Dünyada âdettir ki bir kişinin çok fazla düşmanı olsa, ona gücü yetmese, o da gider büyük bir kişinin eteğini tutar. Düşmanından daha kuvvetli olmak için onun yanında haseki (hizmetli) olur, düşmanını kahreder." der.

Şimdi ey mü'minler, görünmeyen bir düşmanınız vardır. Adı şeytani'r-racîmdir. Bir de galip dostunuz vardır. Adı *er-Rahmani'r-Rahim*'dir. *er-Rahmani'r-Rahim*'i oku ki, şeytani'r-racîmi kahreylesin, kóvsun.

HIKÂYE: Düşkün bir ihtiyarın sultanın

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دِرِيسَا تَكْرِی تَعَالٰی ایدر اری
 قَمِّ دَخِی بِنَمِّ کَرْدِ لَرِ تَمَّ رَحَانِغَمَّا طَانَقَلِ وَرَرِ سَرِ
 بَرِ بَرِ قَلِغِ سَنِ اَوَّلِ عَمَّا لَمَلِیْنِ یَزِدِ لِهْ بَلَوِ قَلِیْنِ
 اَمَنَنْ بِلَنْ تَعَانِغَمَّ وَرِجَمِغَمَّ **اَخَرِ** تَكْرِی تَعَالٰی ایدر
 دُنِیَا عَلَاتَرَمَّ بَرِ کُنْشِ قَتِ دُشْمَنْ لَوَسَا لَنْدَنْ کَفَا
 لَوِجِ یَمَسَا لَوَلِغِ وَلَزَرِ بَرِ لَوَلُو لَشِیْنِشِ لَتَلَنْ دَرِ تَرَمَّ
 دُشْمَنْدَنْ یَلِ اَوَّلَا کَنْدَنْ اَنَلِ قَتَنْدِ خَاصِکِ قَلَرِ لَوَلِ
 دُشْمَنْ قَهَرِ قَلَرِ اِخَرِ اِنِ مَوْشَرِ بَرِ غَايِبِ دُشْمَنْدَنْ وَلَمْ
 دَرِ لَوِی شَیْطَانِ الرَّحِیْمِ دَرِ قِ بَرِ غَايِبِ دُشْمَنْدَنْ وَلَرِ لَوِ
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دَرِ لُقَغَلِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قُوْنِ قَهَرِ اَبَسُو
 شَیْطَانِ الرَّحِيمِ **الْجَائِثِ** بَرِ ضَعِیْفِ قُوْجَا جَعَلِ **سَلْطَانِ**

قُشَلِغَنده بِرَاللَّجَمِ دَارِشِش بَر لُون لُول لَجَا لَه
 دَشَر مَلِین قُوجِه اَیْدِر لَکَر بُولَه ی سَیْنَدَر مَش
 بَشَر مَیَا وَنَا مَشْغُول لُول رِشَم ~~دَشَر مَلِین~~ دَکَر رِشَم لُوزِم کَر دَر کَن
 یَر دِشَم یَنَر نَدِیم جَارَم لُول دَر رِشَم **سُلْطَانَا** چِغَرَم
 لُول کِم لَشَر گِیَا یَار دِیم کَیْلِیا دُون لَجَنده قُوجُوق چِغَر
 مَغَا بَشَلِی اَیْدِر لَی پِلَ شَاه لَل لَجَمَا جُغَا لُول دُوشِش
 رُول دِشَم یَنَر سَنَت حَبَار کَل قُشَلِغَنده لَجَم لُول دِینَا
 شَاق سَاعَت پِلَ شَاه قُتْلَر نَا یِیَر دِی سَر کِه لَل لَجَم لَه
 سَیْنَدَر دَر کَر سُلْطَان یِیَر دِی قُجَا خَلَعَت لَی دَر دَر لَر
~~بَشَر مَلِین~~ سُلْطَان لَتَن بَنَدَر دَر لُول کِجَا لَنده جَا قَر
 دَر لَر کِم بُول لَشِیدَر رِشَم بَلِجَق سُلْطَانَا قَر خِش یَا یِیَم

206
kõnşılığında bir alacugı varımış bir gn ol alacuga od dşer
miskn koca eydr eger bu odi syindrmek meşgl olurı-
sam başarmayaven dek dururistem gzm gre dururken
yurdum yanar nideyim crem oldurur kim sultna cğıram
ola kim esirgeye yardım eyleye dn içinde kocacuk cğır-
mağa başladı eydr iy pdişh alacuguma od dşdi rev
dutmağıl kim senn mbrek knşılığında alacugum oda
yana şolok sat pdişh kllarına buyurdısır ki ill odi s-
yndrdiler Sultn buyurdi kocaya hil'at geydrdiler kim
sultnu atına bindrdiler ince ardınca kğurdurlar kim
bu ol kişidr kim bualıcağ sultna kğırdı yrdım

evinin yanında bir cadırlı varmış. Bir gn o cadıra ateş dş-
mş. Zavallı ihtiya "Eğer bu ateşi sndrmek için uğraşır-
sam başaramayabilirim. Bir şey yapmadan durursam gz
gre gre cadırlım yanar. Crem sultana seslenmektir. Bel-
ki yardım eder, esirger" diye dşnmş. Gecenin içinde ih-
tiyar bağırmaya başladı. "Ey padişah, cadırlıma ateş dşt.
Senin mbrek komşuluğın varken benim cadırlımın yan-
ması rev değıldir."

O an (saat) padişah kllarına ateşi mutlaka sndrmele-
rini buyurdu. Sndrdler. Sultan buyurdu, ihtiya hil'at
giydirdiler, sultanın atına bindirdiler. nde ve arkasında
"Bu kişi bunaldığı zaman sultana seslendi, ondan yardım
istedi" diye bağırdılar.

21a istedi pâdişâhlar pâdişâhının hâzretinde mü'minün nefsi alacığına Şeytânın vesvesesi odı düşer eger mü'min anuñ def'ine başlarsa başaramaz dek dururise şeytân anı göyindürür helâk kıılır çâresi oldur kim **Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm** diye ol bî-çün pâdişâh kığıra Hakk Ta'âlâ kendü keremiyle şeytânı kör kııla mü'minden ırak eyleye andan kıyâmet güninde yetmiş kat ḥulle egnine geydüre Burâka bindüre tâç başına ura buyura kim önince ardınca ferişte-ler kığıra eyide bu ol kıuldur kim buñalduğı vaktin Tañrı añdı **Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm** dedi uḥrâ Âdem uçmaḳdan dünyâya gelicek şol kıadar aḡladı kim gözlerinden

Padişahlar padişahının huzurunda müminin nefis çadırına şeytanın vesvese ateşi düşer. Eğer mü'min onu defetmeye çalışırsa başaramaz. Bir şey yapmadan durursa şeytan onu yakar, helak eder. (Bunun) çaresi *Bismillâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm* diyerek o emsalsiz padişaha seslenmektir. Hak Te'âlâ kendi keremiyle şeytanı kör etsin, mü'minden uzaklaştırsın. Sonra kıyamet gününde sırtına yetmiş kat cennet elbisesi giydirdin, Burak'a bindirdin, başına taç koy-sun ve önünde arkasında melekler bağırsın "Bu kul bunal-dığı zaman Bismillâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm diyerek Tanrı'yı andı." diye.

SONRA: Âdem, cennetten dünyaya geldiği zaman o ka-dar aḡladı ki, gözlerinden

لَسْتَدِي بِإِلَٰهٍ غَيْرِ **إِلَٰهِنَا هُنْدُ** خَدَتْنَدِ مَوْحِدِنِ نَفْسِ
 الْجَنَّا شَيْطَانِ وَسُوسِ لُهِي دُشَرِ لَكْرُومَنِ
 اَنْتَ دَفْعَا بَشَرَسَا بَشَرِمَزْ دَكْدُرُورَسَا شَيْطَانِ اِي
 كِنْدِرَزْ مَلَكَلِ قَلَرْ چَارِسِ لَوْلَدِرِ كَمِ **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ**
حَدِّثِ الرَّحِيْمِ دِيَا لَوْلِ يَهْ چُونِ **إِلَٰهِنَا قَهْرُ حَقِّ تَعَالٰی**
 كَنَدِ كَرَمِيْلَا شَيْطَانِ كُورِ قِلَا مَوْحِدِنِ لِرَلَقِ اِيْلِيَا
 اَنْدَنِ قِيَامَتِ كُنْدِ يَمَشِ قَاتِ حَهْ كُنْدَا كِيدِرِ
 بَرَلَقِ بَدَرِ تَامِ بَا شِنَا اَرَا بِيْرِكَمِ لَو كِنَا اَرَدِ جَا فَرَسَرِ
 قَهْرُ اِيْدِرِ بُو لَوْلِ قَلَدِرِ كَمِ بَطْنِ وَتَقِنِ تَكْرِي كَلْدِي
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ دَدِنِ **اٰخِرِي**
 كَهْمِ اُجَا قَدِنِ دُنْيَا يَا مَلِيْحُ شَوْلِ قَدَرِ لَغْلَهْ كَمِ لَوَزِ لَرْنَدِنِ

يَشْأَرُ مَقِي لِي رَوَلَن اُولَئِي لَوَلْ فَرَشْتَنَانِ لَهْم مَوَلَا
 فَفَقَت لَهْب بِلَه اَغْلَشْد لَر تَنَرِي تَعَالِي خَطَاب قَلْبِي كَم بِالْعَم نِي
 اَغَار سِن لَعَم اَسْتِي لَه فَرَلَق بَلَا سِن تَنَرِي تَعَالِي اَيْدَر اَلْعَم
 بَرَم جَانَم مَشْتَا قَلْبِي بَرَم لَه مَزَلَا اِنْس دَر لَر لَر كَلَم
 پَر دِيَه كَلَم بَلَر جَانَم شَرَم نُوخ عَلَيْهِ السَّلَام
 كَا فَر لَر اَلِنْدَن بَكِي تَنَرِي تَعَالِي نُوخ خَطَاب قَلْبِي
 اَمِي يَانُوخ نِي چُون اَكَل سِن نُوخ كَيْدَر اَلْعَم عَالَم
 كُفَر دَبَب دَر مَوْنِس بَلَر تَنَرِي تَعَالِي اَيْت يَانُوخ
 دَلَكَلَه لَه مَنِي اِيَش اَلْعَم اَلْعَم اَلْعَم اِيَش اِيَلَه تَنَكَلَه
 طَا عَمَنِي اِيَش اِيَلَه چُون سِن بُو رَشْمَه اُو كِن بَر سَكَا
 اِيَش يَتُو رَز تَا قِيَا مَدِي دَكِن سَوْن كَيْدَر يَا مَوْنِس دَلَكَلَه

yaş ırmak gibi revân oldu gök feriştelere Âdeme muvâfaqat idüp bile ağlaştılar Tañrı Ta‘âlâ hitâb kıldı kim yâ Âdem niçün ağlarsın Âdem eyitdi İlâhî firâk belâsından Tañrı Ta‘âlâ eydür yâ Âdem bizüm cemâlimüz müştâkları bizüm adumuzıla üns dutarlar gerek kim perdeyi götürem bulara cemâlüm gösterem Nûh aleyhi’s-selâm kâfirler elinden buñaldı Tañrı Ta‘âlâ Nûha hitâb kıldı eyitdi yâ Nûh niçün inlersin Nûh eydür İlâhî ‘âlemi küfür dutub durur münis bulamazın Tañrı Ta‘âlâ eyitdi yâ Nûh dilüñile adumızı iş göñlüñile sevgümüzü iş eyle tenüñile tã‘atumuzı iş eyle çün sen bu resme olarsın biz saña iş yetürevüz tâ kıyâmede değin mü’mîn eydür yâ mü’mîn

yaş ırmak gibi aktı. Gök melekleri Âdem’e uyup beraber ağlaştılar.

Tanrı Te‘âlâ “Ya Âdem, niçin ağlıyorsun?” diye seslendi. İlâhî “Ayrılık belâsından.” dedi.

Tanrı Te‘âlâ “Ya Âdem bizim cemâlimizi görmek isteyenler, bizim adımızı anmayı alışkanlık hâline getirsin ki ben perdeyi kaldırıp yüzümü onlara göstereyim” dedi.

Nuh (a.s.); kâfirlerin elinden bunaldı. Tanrı Te‘âlâ, Nûh’a hitap etti. “Ya Nûh, niçin inlersin?”.

Nuh “İlâhî âlemi küfür doldurdu. Dost bulamıyorum” dedi.

Tanrı Te‘âlâ, “Ya Nuh, dilinle adımızı, gönlünle sevgimizi iş eyle. Teninle bize ibâdet etmeyi iş eyle. Eğer sen bu şekilde olursan biz sana ta kıyamete kadar (iş yetürevüz)” dedi.?

Mümine “Ya mü’mîn,

22a dilünde Allâh adumuz Raḥmân Raḥîm adumuz var
gönlünde sevgümüz var tenünde tâ'atumuz var hemîn
kim baş ölüm yastığına koyasın rahmet ferîştelerin bir
kezden karşı viribiyem geleler eyideler iy mü'minler
korkmañ guşsa yimeñ kim uçmağda yurduñuz hûru
kuşûrdur dañ mezîd benüm dîzârumdur size 'atâ virem
uḥra Zelîhânuñ bir büti varıdı dört yüz yıl ol bütün önin-
de secde kılarıdı delim dürlü cevâhir birle muraşsa' kılmı-
şıdı hergiz ol dört yüz yıl içinde ol bütten hâcet dilemiş
degül idi Yûsuf 'ışkından karıdı malı dükeli gitdiyidi ayruk
çâre bulımadı bir gece büt kıatına geldi zâr u zâr inledi
eyitdi iy benüm ma'bûdum dört yüz yıldur senüñ

dilinde Allâh adımız, Raḥmân, Raḥîm adımız var. Gönlün-
de sevgimiz var. Teninde ibadetimiz var. Ne zaman ki başı-
nı ölüm yastığına koyarsın, rahmet meleklerinin hepsini sa-
na karşı gönderirim" der.

Gelsinler, "Ey müminler korkmayın, endişelenmeyin ki
cennette yeriniz köşklerdir. Hurilerdir" desinler. Artırmak
benim görüşümdür. Size karşılık olarak vereyim (bağışlaya-
yım.).

SONRA: Zelîhâ'nın bir putu vardı. O putun önünde dört
yüz yıl secde etmişti. Pek çok çeşit mücevher ile süslemişti.
Dört yüz yıl boyunca hiçbir zaman o puttan bir dilekte bu-
lunmamıştı. Yûsuf'un aşkından ihtiyarlamış, malının tama-
mı tükenmişti. Başka çare bulamadı. Bir gece putun yanına
geldi. Zar u zar inledi. "Ey benim mabudum, dört yüz yıldır
senin

دَلَّكَ اللهُ لَهُ سِرَّ رَحْمَنٍ رَحِيمٍ لَهُ سِرٌّ وَإِلَهُ لَطِيفٌ سَوِيحٌ

وَلَمْ تَكُنْ طَاعَتُهُمْ وَلَا هَيْبَتُهُمْ لَمْ يَأْسَ لَمْ يَبْغُوا

فِيهِ رَحْمَتُ فَرِشْتَايَن بَرَكَزْدَن قَارَشُو وَرَبِّهِمْ هَلَاكَ

لَيْدَ لَرِ لِي سُوَسَنَارُ فَرَقَمَن غَضَه يَكُن لَمْ لِحَاقَدَه يَزْدُ كَزْ

خُورُ قُصُورُ دَرُ دُخِي سَمَزِيدَن دَنِدَارُم دَرِ سِرْ لَعَا وَرَم

الْخَرَى زَخَائِلُ بَرِيَّتِي وَارِدِي دَرْتِ يُوَزِيلُ لَقَل

يُتَلُّ لَوَكِنْدَ بَحْدَ قَارِدِي دَنِيمُ دَر لَوْجُولُ فَرِ لَه سَرُ صَح

فَهْلِشِي هَرَكَزْ لَوَل دَرْتِ يُوَزِيلُ لِحْدَه لَوَل يَتَدَن

حَلَبَتِ دَمِشَقِ دَكَلِي يُوَسْفُ عَشِقَتِن قَارِيِي مَلِكِي

كَشِيدِي كَرَقِ چَان بَلِيدِي بَرَكَجَه بَوَقِ قَتَا كَلِي لَزْ لَزْ

دَكَلِي لَيْتِي لِي بَنِمُ حَبُودُم دَرْتِ يُوَزِيلُ زَسَنُ

اَللّٰهُ بِشَيْءٍ يَرَىٰ فَرْنٌ قَدْ سَلَّ قَرْبَانُكَ فَاَرْنٌ يَرْكَرَسْنَدَن
 دَلَن دَلْنَم يَنْدَرْدَن دَلْرَوَن يَوْسُفَن لُكْنَن بَنْدَنِيكَ
 يَشْدَرَسَن لَيْدَن بَا سُبَيْح فِلَن دَوَن يَارِسَن كُجَن يَلَوَن لَه
 دَن لَرْدَن لَم بَنْدَن چَا نِيَق دَوَن يَارَسْنَدَن كِيُو دِي
 دِي بَنَن قُو بَرْدَن لَرْدَن لَكَا دَنْدَرْدَن كِيَتِي يَا
 اَللّٰهُ يَا حَزَن يَا الرَّحِيْمُ دَوَن شَلَقَ سَاعَتِ **تَلْرِي**
تَعَالِي اَيْتِي لَيْسَن يَا دَوَن كِيَدَرْدَرَوَن لَم يَوْسُفَ
 بَا مَطِيْع قَلْوَرَسَن دُخِي بَنَن يَلَن فِلَن **تَلْرِي تَعَالِي**
 كِيَدَرْدَرَوَن لَم يَوْسُفَ اَرَشَن زِيخِيَا قَنَا دُكَلَا بَر كُو سَخَا
 دَق لَكَا اَيْتِي يَوْسُفَ يَتِي اَوْشَدَرْدَر حِيَجَارَضِي اَوْشَل
 دَوَن جَبَلَن لَمَن قَنَا دِيلا زِيخِيَا سَخِي لَوَن دَت

زِيخِيَا
 بِيكَل
 يَارَسَن

önünde baş yire çorin çademünde çurbânlar kılurın bir kez
senden dilek diledüğüm yokdur bu kez dilerven Yûsufuñ
göñlin benden yaña yumşadasın anı baña muñî kılâsın dün
yarusın geçince yalvardı gördi kim bütten çâre yok dün ya-
rusından girü bütî depti yüzün koyu burakdı ardın aña dön-
dürdi eyitdi yâ Allâh yâ Rahmân yâ Rahîm dedi şoloğ sâ'at
Tañrı Ta'âlâ eyitdi lebbeyk yâ Zelihâ lebbeyk yâ Zelihâ dedi
eydür dilerven kim Yûsufı baña muñî kıliveresin dahı beni
yigit kılâsın Tañrı Ta'âlâ eydür yâ Cebrâ'il tiz eriş Zelihâyâ
kanaduñla bir kez sığa dağı aña eyitdi Yûsufı key üşendür-
meyince râzî olmağıl dedi Cebrâ'il geldi kanadıyla Zelihâyı
sığadı on dört

önünde yere baş korum. Bir kez bile senden dilek dileme-
dim. Bu kez diliyorum. Yûsuf'un gönlünü bana karşı yumu-
şatasın. Onu bana bağışlayasın," diye gece yarısını geçin-
ceye kadar yalvardı. Baktı ki puttân çare yok. Gece yarısın-
dan sonra putu tekmeledi, yüzü koyun bıraktı, ona arkası-
nı döndü.

Zelihâ, "Ya Allâh, ya Rahmân, ya Rahîm "dedi. O saat
Tanrı Te'âlâ "Lebbeyk ya Zelihâ, buyur ya Zelihâ" dedi.

Zelihâ "Yûsuf'u bana bağlamayı beni de gençleştirmeni
diliyorum" dedi.

Tanrı Te'âlâ "Ya Cebrâil çabuk yetiş, Zeliha'yı kanadınla
bir kez sığa ve de Yûsuf'u iyice bıktırıncaya kadar bırakma"
dedi. Cebrâil geldi. Zelihâ'yı kanadıyla sığadı. On dört ya-
şında

23a yaşar kız oğlan oldu andan sonra yetmiş yaş dünyâda yaşadı Yûsuf ne etmege bakdı ne şuya Yûsuf Tañrı fermânı birle yalın ayak qarârsuz Zelîhânuñ kapısına geldi Zelîhâ kapu açmadı tâ ki Tañrı Ta'âlâ aralarına şulh birağmayınca ferîş-teler dükeli bu sırrı tañladılar eyitdiler İlâhî Zelîhâ dört yüz yıl küfür söyledi senüñ nîmetüñ yedi büt tapdı anuñ bir kez Allâh dedüğine Lebbeyk cevâb geldi hikmet nedür bilimedük Tañrı Ta'âlâ eydür iy benüm ferîş-telerüm Zelîhâ dün yarısına degin şaneme yalvardı dermân bulmadı dün yarusından girü Şamede yalvardı Şamedden dahı dermân bulmasa şanem ile Şamed arasında ne fark olaydı bu hikâyetde beşâretler vardur Muhammed ümmetine dört yüz

bir genç kız oldu. Ondan sonra dünyada yetmiş yıl daha yaşadı. Yûsuf ne ekmeğe ne suya baktı. Tanrı'nın emriyle yalın ayak ne yapacağını bilmeden Zelîhâ'nın kapısına geldi. Zelîhâ, tâ ki Tanrı aralarında barış sağlayana kadar kapıyı açmadı. Meleklerin hepsi bu sırra şaşırdılar.

"İlahî, Zelîhâ dört yüz yıl küfür söyledi. Senin nimetini yedi, puta taptı. Onun bir kez Allâh demesine, buyur, cevabı geldi, (bunun) hikmeti nedir? Bilemedik" dediler.

Tanrı Te'âlâ " Ey benim meleklerim, Zelîhâ gece yarısına kadar puta yalvardı, derman bulamadı. Gece yarısından sonra (hiç bir şeye ihtiyacı olmayan) Samed (olan Allâh'a) yalvardı. Samed'den de derman bulmasa, sanem (put) ile Samed arasında ne fark olur." dedi.

Bu hikâyede Muhammed ümmetine müjdeler vardır.

يَشْرَقِيْزُ لُغْلُغُنْ لَوْلُغُنْ لَنْدَنْ صُلَّهْ يَتَمِشْ يَتَمِشْ دَنْدِيْ يَشْدِيْ
 يُوْسُفْ نَهْ لَتَمَكْهْ بَقِيْ نَهْ ضَوِيَا يُوْسُفْ تَلْزِيْ قُشَانْ بَرَكْهْ يَا
 لِيْقْ قَرَارْ سَزْ زِيْخَانْ قُوشَا كَلِيْ زِيْخَا قُوشَا لِيْجِيْ
 تَلْزِيْ **تَعَالِيْ** لَرَلَرْنَا صُلْجْ بَرَقِيْجَا فَرِشْتَاكْ دُكْهْ يُوْسُ
 طَهْلَرْ لَرَلْتِيْ لَرَلْتِيْ زِيْخَا دَنْ يُوْزِيْلْ كُفَرَسِيْ
 سُنْ نَعْمَتْ يِيْ بُوْتْ دَلِيْ لَنْ لَرَكْ **اللَّهُ** دُكْهْ
 لِيْشْ جَوَلْبْ كَلِيْ خِمَتْ نَدَرْ بِلْمَنْ **تَلْزِيْ تَعَالِيْ**
 لِيْزْ لِيْ بِنَمْ فَرِشْتَاكْ زِيْخَا دُونْ يَارِسْنَا دَكِنْ صَحَابِيْوْ
 دَرَانْ بِلْمَاوِيْ دُونْ يَارِسْنَدَنْ كِرُوْ صَحْبَا يِلُوْ دَلِيْ صَحْبَا
 دَخِيْ دَرَانْ بِلْمَسَا صَحْبِيْلا صَحْبَا لَرَلْمَنْدَنْ فَوْقْ لَوْلِيْ
بُوْحَا يَتَدَنْ بَشَارَتَاكْ وَاژْدَرْ **مُحَمَّدْ** لُغْلُغُنْ دَنْ يُوْزْ

يَلْقَى كَفَرٍ كَرَّ **اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ** دَرَسَا لِكَا جَوَابِ
كَرْمُونِ لَمْ يَفْشَ سَتَنَ يَدِ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ**
الرَّحِيمِ دَر لَكَرَ زَمَنَ عَيْبَانِ لَزَبَ حُورُ قُصُورِ عَمَانِ
وَلَمَّا دَر دَر رُونِ قَلَسَتْ هَبْجَ كَمَانِ يَقِ **اُخْبِرِي**
جِنْدِي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيَا اَيْدِرْ سَرِي سَقَطِي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيَا
دَنِيكَرَ لَنَدَنِكَ لُطْمُ مُشْغُولِ اُولَى لِبْجَه دُشْمَدُ لُورُونِ
يَمِشَ قَاتِ حَلَهَ يَمِشَ تَابِجَ بَاشَنَدَ بَرَقَا يَمِشَ دَكَمَه بَرَه
بَاغْجَه لَرَا كَر دَنِيْجَا فَرِشْتَا كَر قَعَرْدَكَر لَيْدَر لَر شَلَا كَلَكَزَلِي كَلَه
وَيَسِينِ لَهَا بَنِ لَرُو وَلَه دَمَ لَيْتَدَمَ لِي حَا **تَكْرِي** سُنْطَلَانَه
قَلْبِي لَيْتَدَمَ لَمَ دَنِيْكَرَ هَمِينِ تَمَ كَزَمَ يَدَمَ تَكْرَمَ بَا لَيْتَدَمَ يَدَمِ
سَقَطِي دَنِيْكَرَ لَغَزَكَنَ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**

yıllık küfri bir kez Allâh er-Rahmân er-Rahîm dirise aña 236
cevâb gelür mü'min kim yetmiş seksen yıl **Bismi'llâhi'r-
rahmâni'r-rahîm** dir eger anuñ 'aypların örtüb hûru kusûr
gılmân vildân dîzâr rûzî kılasına hîç gümân yok uhrâ Çü-
yendi rahmetu'llâhi 'aleyh eydür Seriyy-i Sakatî rahme-
tu'llâhi 'aleyh dünyâdan getdüginde gönlüm meşgûl oldu
gice düşümde görürven yetmiş kat hülle geymiş tâc başın-
da Burağa binmiş degme bir bâğçelere girdüğince ferîsteler
kığırurlar eydürler şâd geldünüz iy Tâhâ vü Yâsîn ehli ben
ilerü vardum eyitdüm iy Taî Tañrı senüñile ne kıldı eyitdi kim
dunyâda hemîn kim gözüm yumdum Tañrım baña eyitdi yâ
Seriyy-i Sakatî dünyâda ağzuñda **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-
rahîm**

Bir kez *Allâh, er-Rahmân er-Rahîm* demekle dört yüz yıl
küfredenlere cevap gelir. Yetmiş seksen yıl *Bismillâhi'r-rah-
mâni'r-rahîm* diyen bir mü'minin ayıplarını örtüp huri,
köşk, gılman, vildan ve didar göstereceğine hiç şüphe yok-
tur.

SONRA: Cüyendî (r.a.), "Seriyy-i Sakatî (r.a.) dünyadan
ayrıldığında gönlüm meşgûl oldu. Gece düşümde gördüm.
Yetmiş kat hülle giymiş, başında taç, Burak'a binmiş, han-
gi bahçeye girse melekler, ey Tâhâ ve Yâsîn ehli hoş geldi-
niz diye bağıyorlardı.

Ben ileri vardım. 'Ey Taî, Tanrı seninle ne kıldı' dedim. O
da "Dünyada gözümü yumduğum an Tanrım bana 'Ey Se-
riyy-i Sakatî dünyada *Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm* ağzın-
daydı.

24a idi gönlünde sevgümüz idi tenünde kulluğumuz idi dilünde şemâet gördük **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** gördük gönlüne bakduğumuzca sevgümüz gördük tenüne bakduğumuzca tâ'at gördük bugün sen dahı yâ Seriyy-i Sakâtî sağına bak hürler gör soluna bak köşkler gör aşağı bak ırmaqlar gör yukarı bak Rahmân gör latîfe Tañrı Ta'âlâ Rasûle eydür Yâ Muhammed eger mü'minler beni evlerine okurlarisa ağırlarlarisa ben dahı buları ağırlayaven bular baña gönül gözügüsin gösterürlerise ben perdeyi götürem cemâlim gösterem Rasûl eydür ilâhî sen yemekden içmekden münezzehsin kimsene seni nicesi ağırlaya Tañrı Ta'âlâ eydür iy benüm habîbüm eyit mü'minlere gönli evin tevâzu'lık aşaklık

Sevgimiz gönlündeydi. Kulluğumuz tenindeydi. Dilinde şemâlet (güzel huy) gördük. *Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm*'i gördük. Gönlüne baktığımızda sevgimizi gördük. Tenine baktığımızda ibâdet gördük. Ya Seriyy-i Sakâtî sen de sağına bak huriler gör, soluna bak köşkler gör, aşağı bak ırmaqlar gör, yukarı bak Rahman'ı gör." dedi.

LATİFE: Tanrı Te'âlâ Resûl'e "Ya Muhammed eğer mü'minler beni evlerine davet eder, ağırlarlarsa ben de onları ağırlarım. Onlar bana gönül aynasını gösterirlerse ben de perdeyi kaldırır, cemâlimi gösteririm" dedi.

Resûl "Ya ilâhî, sen yemekten içmekten münezzehsin. İnsanlar seni nasıl ağırlasın?" dedi.

Tanrı Te'âlâ "Ey benim habîbim mü'minlere söyle, gönül evini tevâzuluk

لِهِي كَفَلْتَهُ سَوِيْمَزْ لِهِي تَنَلْتَهُ قَلْعَزْ لِهِي دَلْتَهُ شَمَلْتَهُ
 لُرْدَلْ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** لُرْدَلْ لُكُفَاهُ
 بَقْدُغْمَزْ جَا سَوِيْمَزْ لُرْدَلْ تَنَكَا بَقْدُغْمَزْ طَاغَتْ لُرْدَلْ
 بَنُونِ سَنَدِغِي يَاسِرِي سَقِي سَاغْكَ بَقِ خُودْ لُرْ كُوزْ صُوكَا
 بَقِ كُوشْ كُوزْ دَشْغَابَقِ لَزْمَقْ كُوزْ يَقَابَقِ **رَحْمَن**
 كُرْ **لَطِيف** تَلَرِي تَعَايِ رَسُوْلَهْ اَيْدَرْ مَحْمُودْ لُرْ
 مَوْحِنْ كُرْ بَنِي اَوَلَرِنَهْ اَقْرَلَرِ سَا اَسْرَلَرِ سَا بَنَدِغِي
 بَارِي اَسْرَلِيوْنِ بَارَبْكَ كُفْ كُرْ لُوسْنِ تَرَرَلَرِ سَابَنِ
 يَرْدِي كُرْمَجَالِمِ تَرْمِ **رَسُوْل** اَيْدَرْ اَلْهِي سَن يَلْدَنِ بَعْدَهْ
 مَنَنْ سَن مِسْنَا سَبْتِي جَحْسِ اَسْرَلِيَا **تَلَرِي تَعَالِي** اَيْدَرْ لِي
 بَنِمِ جِيْمِ اَيْتِ مَوْحِنْدُكُ اَلْهِي اَوْنِ تَوَاضَعْ سَنِي لَشَقْلَقْ

سِرُّ سِلَا سِرِّ سَنِّ خِرْمَن وَجَلَن وَغَلَن وَخِيَانَتْلِي
وَصَوَفَلِي وَجَرَن جَبِن جَقَرَن لَنَن يَا وَزَلِي سَنَا
بِيَشَان لَوَسُون بِيَشَانَانِ صَوِيلَا سَنَن لَنَن دَكِرَقَا
لِنَن بَرَقَسُون مَجَّتْ تَخَالِي سَنَن هُوشُون عَشَن بِيَشَن
دَزُون وَرِضَا وَتَلِيم وَخُوف وَرَجَا مَنْظَر لَرَن تَوَكَّل
وَمَعْرِفَت دَكِرَن وَصَبَر بَاغْجَنَدَن يَكَا لَجَن لَبَسَم
اللَّهُ لِلتَّحَنِّ الرَّحِيمِ دَغِي لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ،
كُلُّ لُحْسِنَا لَتَسُون دَغِي بَنَم حَزْمَه وَرَبُون بَنَدِي
بُو دَعَوَت قَبُول قَلِيلِن بَرَكْنَلَا بَرَدَن دَوْنَج بُو زَلَمَش
كَز وَرِين لَنَن لَكَن كَرِين قَقْلَحَنه قَبُول قَلِيلِن لَنَن
بَنَدِي فَرَدُون لَجَمَلَن لَكَا سَدِي دَنِي وَرِين بِيَشَن

süpürgesiyle süpürsün hırsın ve buhlin ve gıllin ve hıyânet-
liği ve hasûdlığın ve çörin çöpin çıkarsun andan yâvuz işi-
ne pîşmân olsun pîşmânlık şuyıla şulasun andan deñiz kalı-
sın bıraksun muhabbet nehâlisin döşesün 'ışkı başdan ur-
sun ve rızâ ve teslîm ve havf ve recâ manzarların tevekkül
ve ma'rifet deñizi ve şabûr bâğçesindin yaña açsun **Bis-
mi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** dağı **Lâ ilâhe illa'llâh** gönül okçı-
sına atsun dağı benüm hâzretüme viribisün ben dağı bu
da'veti kabûl kılayın bir günile bir dünde üç yüz altmış kez
vireyin añun gönline gireyin konuklığına kabûl kılayın an-
dan ben dağı Firdevs uçmağın aña sarây düzi vireyin yetmiş

süpürgesiyle süpürsün. Hırsın, cimriliğin, düşmanlığın, hâ-
inliğin ve kıskançlığın çerini çöpünü çıkarsın. Sonra kötü iş-
lerinden dolayı pişman olsun. Pişmanlık suyuyla sulasın.
Sonra deniz halısını (tevhid, hakikat seccadesi, hakikat ma-
kamı) sersin. Muhabbet sofrasını döşesin. Aşk başından
çıksın. Rıza ve teslim, korku ve ümit yüzlerini tevekkül ve
marifet deniziyle, sabır bahçesinden yana açsın. *Bismillâ-
hi'r-rahmâni'r-rahîm* ve *La ilâhe illallâh*'ı gönül okçusuna
versin de bana atsın. Ben de bu daveti kabul edeyim. Bir
gün ve bir gece de üç yüz altmış kez (sevap) vereyim.

Onun gönlüne girip konukluğunu kabul edeyim. Sonra
ben de Firdevs cennetini ona saray olarak tertip edeyim.
Yetmiş

25a biñ kat döşek döşeyin nitekim Qur'an içinde haber virür Kavlehu Ta'âlâ "ve nemâriku masfûfetun ve zerabiyyu mebsûsetun"¹⁰ andan izzet nehâlisin döşeyin 'azamet buş-tusun eger kim tahtı üstine koyayın nitekim Qur'an içinde haber virür "alâ sururin mevzûnetin müttekiîne 'aleyhâ mütekâbilîne"¹¹ dahı bir âyetde buyurur "'âliyahüm siyâ-bü sündüsin hudrun ve'stabrekün"¹² andan micmere koyam 'öd ve 'anber kokusu mü'minüñ meşâminine gelü dura nitekim Qur'an içinde buyurur" feravhun reyhânun ve cennetü Na'îmin"¹³ eyidük kim uçmağda 'öd 'anber dütsü ola didük dütsü bir vakti ola kim anda od ola uçmağda od yokdur nitesi dütsü ola cevâb şöyledür kim yukarudan 'arş nûrı ola aşağıdan ferş nûrı ola

bin kat döşek döşeyeyim. Nitekim Kur'an'da haber verir ki: *Orada sıra sıra dizilmiş yastıklar, halılar vardır.*¹⁰ Sonra izzet sofrasını döşeyeyim. Azamet buştusunu tahtı üstüne koyayım. Nitekim Kuran içinde haber verir: *Cevherlerle iş-lenmiş tahtlar üzerindedir, karşılıklı oturup yasanırlar.*¹¹ Yine bir ayette de şöyle buyurur: *Üzerinde yeşil ipekten in-ce ve kalın elbiseler vardır.*¹² Sonra tütsü kabına öd ve an-ber koyayım. Kokusu mü'minin burnuna gelsin. Nitekim Kur'an içinde buyurur: *Ona rahatlık güzel rızık ve Na'im cenneti vardır.*¹³ Uçmakta öd, anber, tütsü var dedik. Cen-nette ateş yok ki nasıl tütsü olsun. Cevabı şöyledir ki yu-karıdan arşın nûru, aşağıdan ferşin nûru

10- el-Gaşiye, 88/15. ve 16. ayetler.

11- el-Vâkı'a, 56/15. ve 16. ayetler. Ayetler aslına uygun hale getirilmiştir.

12- el-İnsân, 76/21. ayet. Ayetin baş tarafındaki yanlış düzeltilmiştir.

13- el-Vâkı'a, 56/89. ayet.

٢٥
 بِيْتِ قَاتِ دُشَنِ دُشِينَ نِتَمِ قِرَانِ لِحِنْدِ خَبَرِ وَرِ
 قَوْلُهُ تَعَالَى وَنَهَارُكَ مَهْفُوفَةٌ وَزَرَائِي مَبْنُوتَةٌ
 لَنْدَنِ عَرِشِ نَخْلِ دُشِينَ عَظَمَتِ بَشِيرِ لَكْرَمِ حَتِ
 لَسْتَنَا قِيَّامِ نِتَمِ قِرَانِ لِحِنْدِ خَبَرِ وَرِ مَكْتَبِ عَالِي
 مَوْضُوعَةٍ دُخِي بِرِ كَيْتِ بِيَرِ عَلَيْهِمْ شِيَابِ سُنْدِ
 خَضِرِ وَاسْتَبْرَقِ لَنْدَنِ حَجْمِ قِيمِ عَوْ وَغَبَرِ قُقُوسِ حُومِ
 حَشَا حِنْدِ كَلُودِ نِتَمِ قِرَانِ لِحِنْدِ بِيَرِ فَوْحِ وَرِ
 وَجَنَّةِ نَعْسِيمِ لَيْدِ لَكَمِ لِحَامِ عَوْ غَبَرِ
 دُتْسُو لَوْلَا دُكَلِ دُتْسُو لَوْلَا بِرِ وَقْتِ لَوْلَا لَكَمِ لَنْدَنِ لَوْلَا
 لَوْلَا لِحَقِّقِ لَوْلَا يَغْدِرِ نَشِ دُتْسُو لَوْلَا جَوَابِ شَيْلِدِرِ
 نِمِ بَقَرْدَنِ جَعَشِ نُورِ لَوْلَا اشْعَالِ فَرَشِ نُورِ لَوْلَا

اَلَا لَعْنَةُ عَوْدٍ عَنْهُمْ دَاهِيَةً لَوْ مَا تَتَمُّوْنَ
 حَقِّ يَازَقَرِي وَلَا اِسْغَلَانِ مَعْرِفَتِ نُوْرِ يَاقُظِ حَقِّ
 تَجَلُّسِي نُوْرِ اَوْلَا مَعْرِفَتِ اِلَّا تَجَلُّ نُوْرِ لَعْنَةُ مَوْنِ
 قُفْ يَازَقَرِي مَحُولًا كَمْ هَبَّ لَوْ مَا حَاجَتِ لَوْ مَا دَخِيَ حُور
 لَبِي قُلُوبِي دُرِّ رَيْنِ كَمْ بُنْدَلَتْ يُوْزِ نُوْرِ قَاشِدِ
 كُنْ نُوْرِ لَبِي نُوْرِ قَرَلُ لَوْ لَقِ لَبِي كُزْ كَلْبُ بَنْدَلِ رِي
 يَدِي دَكْرِ صَوِينَا دُكْرَا يَدِي جُمْلَسِي شَاكِرُونِ دَخِيَ طَلُو
 لَوِيَدِي نَتَمُّ قُرْآنِ اِحْدَنْ بِيْرَزْ قَوْلُهُ تَعَالَى **حُورٌ مَّقْصُودَةٌ**
فِي الْحَيَاةِ دَخِيَ نَعْتَلَرْ خَوْلَانَرْ حَاطَرْ كِيْنِ كَمْ دَكْرَ بَرَحُونِ
 رِيْجَنْدِ يَتَمِّشْ بِيْلْ دُرْ لَوِيْدِي اَوْلَا هَرَبَرْ يَسِيْنَتِ دَنْكِي رِي
 بَرْنَا بَلَرْتِ حَيَا يَتَمِّشْ دَرْ لَوِ جَشِنِ اَوْلَا لَقْلُ جَاشِنِ مَشِيْنِ

aralığında 'öd 'anber duta hîç oda hâcet olmaya nitekim mü'minüñ çok yazukları var aşağıdan m'arifet nûrı yukarıdan Hakk Tecellîsi nûrı ola ma'rifet ile tecellî nûrı aralığında mü'minüñ dükelî yazukları mahv ola kim hîç od hâcet olmaya dağı hûrileri kullukçılar düzivireyin kim bunlaruñ yüzi nûrı katında gün nûrı ay nûrı karanlık gibi gözüke eger bunlaruñ birisi yedi deñiz şuyına degürse yedi cümlesi şekerden dağı tatlu olaydı nitekim Kur'an içinde buyurur kavluhu Ta'âlâ " *hurun maksûrâtun fi'l-hıyâmi* " ¹⁴ dağı ni'metler h'ânlar hazırlayayın kim degme bir hûn içinde yetmiş biñ dürlü yemiş ola her birisinüñ rengi birbirine beñzetmeye yetmiş dürlü çeşnisi ola ol çeşni kimsenüñ

olunca aralarında öd ve amber kokusu olur. Hiç ateşe hâcet kalmaz.

Nitekim mü'minin de çok günahları vardır. Aşağıda marifet nûru, yukarıda Hakk'ın tecellîsinin nûru vardır. Marifet nûru ile tecellî nûru arasında mü'minin bütün günahları, ateşe gerek kalmadan mahvolur.

Size yüzünün nûrunun yanında, güneş ve ayın parlaklığının karanlık gibi gözüktüğü hûrileri hizmetkar olarak veriyim. Eğer bunların birisi yedi deniz suyuna dokunsa yedisinin de suyu şekerden daha tatlı olur. Nitekim Kur'an içinde " *Otağlar içinde sahiplerine tahsis edilmiş huriler vardır.* " ¹⁴ buyurur. Her sofranın içinde yetmiş bin türlü yiyecek olan, her birinin rengi diğerine benzemeyen ve hiç kimse'nin tatmadığı çeşit çeşit sofralar hazırlayayım.

14- er-Rahman, 55/72.

26a ağzına girmedük ola nitekim Kur'an içinde buyurur "yutâ-fu 'aleyhim bi sihâfin min zehebin ve ekvâbin ve fîhâ mâ teştehi'l-enfüsü" ¹⁵ dağı size şarâb hazırlayayın dağı esrük-ligi mahmûrlığı yok nitekim Kur'an içinde yâd kıılır ". ve se-kâhüm rabbühüm şarâben tahûran." ¹⁶ dağı bir âyetde yâd kıılır "...lâ lağvun ve lâ te'sîmen" ¹⁷ dağı bunlara karşı feriş-teler ve bütler ve hülleler ve tâclar ve şerbetler viribiyeyin mü'minlere geyüre şarâblar içürsünler Burâklar bindürsün-ler ol şerbeti içecek külli kıyâmet korkusu gönüllerinden gi-de nitekim Kur'an içinde buyurur ".ve tetelekkâhümü'l-melâiketü hâzâ yevmikumu'llezi küntüm tû'adûn" ¹⁸ dağı bir âyetde eydür "yevme nahşuru'l-muttekîne ile'r-rahmâ-ni vefden" ¹⁹ karañulık var degme

Nitekim Kur'an içinde onlara altın tepsiler ve kadehler dolaştırılır. "Orada canlıların isteğı gözlerinin hoşlandığı şeyler vardır." ¹⁵ buyurur ve insanı sarhoş etmeyen şarap hazırlayayım. Nitekim Kur'an içinde "Rableri onlara tertemiz bir içki içirir." ¹⁶ buyurur. Bir âyetde de "Orada karşılık-lı kadeh tokuştururlar, ama burada (içki yüzünden) ne saç-malama vardır ne de günaha girme." ¹⁷ buyurur ve bunlara karşı meleklerle güzel kimselere, cennet giysileri, taçlar ve şerbetler vereyim. Mü'minlere giydirsınler. Şaraplar içirsınler, Burak'a bindirsınler. Müminler o şerbeti içtiklerinde bütün kıyamet korkusu gönüllerinden gitsin. Nitekim Kur'an içinde "Gönüllerinin dilediğı nimetler içinde ebedî kalırlar." ¹⁸ buyurur.

Ve bir âyetde "Takva sahiplerini heyet hâlinde çok mer-hametli Allâh'ın huzurunda toplarız." ¹⁹ buyurur.

Karanlık vardır.

15- ez-Zuhruf, 43/71.

16- el-İnsan, 76/21.

17- et-Tur, 52/23.

18- el-Enbiyâ, 21/103.

19- el-Meryem, 19/85.

لَنُزِنَّا لِرُحْمَلِكُمْ أَوَّلًا نَسْتَكْمِلُ قُرْآنَ الْجَنَّةِ بِرُزْقٍ يُطَافُ عَلَيْهِمْ
 بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَكَوْابٍ فِيهَا مَا تَشْتَمِي الْأَنفُسُ
 دَخَى سِنَّ شَرْبِ حَاضِرِ كَيْسٍ دَخَى لَسَانُ طُحُورِ عَزِيقِ
 نَسْتَكْمِلُ قُرْآنَ الْجَنَّةِ يَلِ قَارِ وَسَقِيمُ رُبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا
 دَخَى بَرِّ آيَتِكَ يَلِ قَارِ يَتَنَازَعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَا تَغْوِي وَلَا
 لَا تُغْوِي فِيهَا وَلَا تَأْتِيهَا دَخَى بُنَى قَارِ شَوْ فَرِشَتِكَ يَلِ بُنَى
 حَلَّةِ كَرَوَانَجِ كَرَوَانَجِ شَرْبَتِكَ وَرَبِّينِ مَوْعِنَتِكَ لَيْزَانِ شَرْبَتِكَ
 سَنَرُ بَرِّ قَارِ بَنْدَرِ سَنَرِ أَوَّلِ شَرْبَتِي الْجَنَّةِ حَتَّى فَيَا حَمَتِ قَرِ
 قُسْ كُفَرَتِكَ كَيْ نَسْتَكْمِلُ قُرْآنَ الْجَنَّةِ بِرُزْقٍ وَتَلْقِيَهُمُ الْمَلَا
 يَلَّةُ هَفَ أَيَوْمِكُمْ الَّذِي كَفْتُمْ تَوَعَدُونَ دَخَى بَرِّ آيَتِكَ لَيْزَانِ
 يَوْمَ خُشْرِ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْنِ وَقَدْ صَوَّطَا قَرَأَ لَوْلَقِ وَكَرَدَكُمَا

وَلَقَدْ الْأَعْيُنُ

تَنَازَعُونَ

يَوْمَ

بِرُؤُوسِهِمْ لَوْ لَدُنْهُمْ نُورٌ يَأْكُرُهُمْ لَمْ صَوَّاهُ لَنُورِهِمْ دَكِّهِمْ
 لَئِنْ نُورٌ كُنْتُمْ لَأَكِيدُ لَهُمْ لُكْنُ لَيْسَ يَنْبَغِي لَهُمْ
 أَنْ يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ **قَدْ كُنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ**
يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ دَخَى لُجْجَاتِهَا فَنِزِيلٌ
 مِنْهَا يُنْفِثُ فِيهَا الرُّوحَ الْقُدُسَ لِمَا كُنَّا كَارِبِينَ
 نُورٌ قَدْ كُنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ يَلَا قَارِئُكُمْ رِزْقٌ حَتَّى
إِذَا جَاءَ أُولَئِكَ مِنْكُمْ فَقُولُوا إِنَّمَا هِيَ فَتَنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ
وَسَبِّحُوا بِحَمْدِ رَبِّكُمْ دَخَى لُجْجَاتِهَا فَنِزِيلٌ
 مِنْهَا يُنْفِثُ فِيهَا الرُّوحَ الْقُدُسَ لِمَا كُنَّا كَارِبِينَ
 نُورٌ قَدْ كُنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ يَلَا قَارِئُكُمْ رِزْقٌ حَتَّى
إِذَا جَاءَ أُولَئِكَ مِنْكُمْ فَقُولُوا إِنَّمَا هِيَ فَتَنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ
وَسَبِّحُوا بِحَمْدِ رَبِّكُمْ دَخَى لُجْجَاتِهَا فَنِزِيلٌ
 مِنْهَا يُنْفِثُ فِيهَا الرُّوحَ الْقُدُسَ لِمَا كُنَّا كَارِبِينَ

bir mü'minün önünde bir nûr yaradam kim şîrâtdan 'arşa degin dikile anuñ nûrî ayduñlığından altı yüz biñ 'âşî bile giçe nitekim Qur'ân içinde buyurur " *yevme tera'l-mü'minîne ve'l-mü'minâti yes'â nûruhum beyne eydîhim ve bi ey-mânihim*"²⁰ dañı uçmağda yañın gelicek yetmiş biñ hürü uçmağ kapıcısıyıla qarşu viribiyeyin nûr kılsunlar nitekim Qur'ân içinde yâd kıılır buyurur, ya'ni " *hattâ izâ câûhâ ve futihat ebvâbuhâ ve kâlelehum hazanatuhâ selâmun 'aley-küm tıbtüm fadhulûhâ hâlidîn*"²¹ dañı kendü yurtlarına girdükleri vaqtin bunlara kendü kudret elümile hem yedürem hem içürem nitekim Qur'ân içinde buyurur " *ve sekâhüm rabbühüm şerâben tahûran*"²² soñ uci uçmağı kuşurıla gilmânıla vildânıla aña virem nitekim Qur'ân içinde

Her bir mü'minin önünde sırat köprüsünden arşa kadar dikili bir nur yaratayım ki onun aydınlığında altı yüz bin âsî beraber geçsin. Nitekim Kur'ân içinde, " *Mü'min erkeklerle mü'min kadınları, önlerinden ve sağlarından (amellerinin) nûru aydınlatıp giderken gördüğün günde (onlara , bugün müjdeniz, zemininden ırmaklar akan ve içlerinde ebedî kalacağınız cennetlerdir-denilir. İşte büyük kurtuluş budur.*"²⁰ buyurur.

Ve Cennete yaklaştıklarında yetmiş bin hûrî ile Cennet bekçisi onları karşılasınlar. Nitekim Kur'an içinde, " *Oraya varıp da kapılar açıldığında bekçileri onlara: Selâm size! Tertemiz geldiniz. Artık ebedî kalmak üzere girin buraya, derler.*"²¹ buyurur.

Ve kendi yurtlarına girdikleri zaman onlara kendi kudret elimle hem yedireyim hem içireyim. Nitekim Kur'an içinde, " *Rableri onlara tertemiz bir içki içirir.*"²² buyurur.

Ve son olarak cenneti, köşkleri, hizmetkarları, kulları, köleleriyle onlara vereyim. Nitekim Kur'an içinde

20- el-Hadîd, 57/12.

21- ez-Zümer, 39/73.

22- el-İnsân, 76/21.

27a buyurur "...tilke'd-dâru'l-âhiratu nec'aluhâ lillezine lâ yurî-dûne 'uluvven."²³ Andan eyidem bu dükeli in'âm ihsân şükr vireler kim size her dem benüm cemâlüm göre durasız köşklerüñüz derecesin açduñuzca güle güle size selâm vireyin nitekim Qur'an içinde haber virür "...ve yulek-kavne fîhâ tahiyyaten ve selâmen"²⁴ şordılar Rasûle kim kulu Hak Te'âlâ hazretine kankı ad kanğı 'amel yakîn kıılır buyurdi kim adlardan **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** 'amel-lerde namâz didi Rasûl eyitdi Tañrınıñ yetmiş biñ adı var Mîrâc gicesi dükelin öğretti eyitdüm ilâhî bu adları ümmetlerüme dağı öğredivir didüm Tañrı Ta'âlâ eyitdi ümmetüñ işüñ geñez kılvirdüm dedi şol yetmiş biñ adı eyitdügünde ne bulduñısa bir mü'min bir kez **Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm** deyicek şol kadar mezîd anuñ

"İşte âhiret yurdu! Biz onu yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu arzulamayan kimselere veririz."²³ buyurur.

Ve onlara emredeyim, size, sizin şükrünüze karşılık olarak bu nimetleri vereyim ve her an benim cemâlimi görün. Köşkleriniz derecesini (pencere) her açtığınızda güle güle size selam vereyim. Nitekim Kur'an içinde, "İşte onlara sabretmelerine karşılık cennetin en yüksek makamı verilecek. Orada hürmet ve selamla karşılanacaklardır."²⁴ diye haber verilir.

Resûl'e "Kulu Hak Te'âlâ hazretine hangi ad ve hangi amel yakınlıştırır?" diye sordular.

Resûl "Adlardan *Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm*, amellerden namaz" dedi.

Resûl "Tanrının yetmiş bin adı var. Mîrâc Gecesi hepsini bana öğretti. İlâhî bu adları ümmetime de öğretiver, dedim" dedi.

Tanrı Te'âlâ "ümmetinin işini kolaylaştırdım, dedi. Sen şu yetmiş bin adı söylediğinde ne buldunsa, bir mü'min bir kez *Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm* dediği zaman

بِزَكَاةٍ تَكُنْ لِلَّهِ آيَةً وَآخِرَةٌ تَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآيَةِ وَالْآيَةِ

لَا تَنْتَهِ لِيَدِيكُمْ بُوَدُّهُ لِنِعْمَةِ الْإِنْسَانِ يَكْفُرْ وَيَكْفُرْ مِنْ مَعَهُمْ
بِمَنْ جَاءَهُمْ كُونَ وَرَأَيْتُ كُؤُوسَكَ كَزُورِ جَنِّ إِجْدُكَ جَا كُلِّ كَلِّ

سِنًا سَلَامٌ وَرَيْنَ تَكُنْ قَوْلُ لِعَبْدِهِ خَيْرٌ وَرَزَقُوا فِيهَا حَيَاتِهِمْ

صَوْنَهُ رَسُولُكُمْ قَوْلُهُ عَنِ تَعَالَى حَذَرُهُ قَتْلُ لَقَدْ قَتَلْتُمْ عَنْ

يَقِينُ قَوْلُكُمْ بِهِمْ لَقَدْ لَقِيَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَمَلُ لَقَدْ نَازَهُ رَسُولُ لِيَدِي تَكُونُ تَمِشُّ بَيْنَ لَقَوْلِهِ

مَعْرَاجٍ كَيْفَ كَيْفِي دُكُلُنْ لَكُنْ تَكُونُ لِيَدِي لَقَدْ لَقِيَ بُولُ لَقَدْ لَقِيَ

دَقِّ لَقَدْ وَرَزَقَهُمْ تَكُونُ تَعَالَى لَقَدْ لَقِيَ لَقَدْ لَقِيَ لَقَدْ

قَوْلُهُمْ قَوْلُهُمْ تَمِشُّ بَيْنَ لَقَدْ لَقِيَ لَقَدْ لَقِيَ لَقَدْ لَقِيَ

بِرَكْزٍ لَقَدْ لَقِيَ لَقَدْ لَقِيَ لَقَدْ لَقِيَ لَقَدْ لَقِيَ لَقَدْ لَقِيَ

دِيَوَانِنَا يَنْتَمُ **لِحَظِيفَه** سَيِّمَانِ عَلَيْهِ السَّلَامُ **بِسْمِ**
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا نَهْ لِبُجَيْنِ لِسْتَدِي بَلَقِيشِ اُقْدِي شَهَادَتِ
 بَلَدِي لِبُجَيْنِ تَابِجِ وَكَرَامَتِ بَلَدِي وَرَبِّي وَصَالِ وَصَوَا
 نَسْتِ بَلَدِي دُكُلِ بِسْمِ اللَّهِ بَرَكْتَنَدَن چَن نَوْبَتِ مَوْضِعُهُ
 دُكُلِ وَرَبِّي **تَكْرِي** لُزْنِ جَبَرْدَلِي **وَكَرْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ**
 لُقَيْنِ مَوْضِعِ لُكْرِ مَوْضِعِ خُورِ قُصُورِ غِيَمَانِ وَلَدَانِ لِسْتِي
 لُولُوسَا دُخِي دِيَنْدَارِ وَخَلَعَتِ حَزِينِ لُولُوسَا عَجَبِ دُكُلِ
الْحِكَايَةُ اِبْلِيشِ كَيْتَدِي لِسْتِي وَلَزِ مَوْضِعِ لُكْرِ لُكْرِنِ
 دُنْيَا تَفْوِيشِ قِيمِ لُكْرِنِ دُنْيَا تَشْوِيشِ اِلْجَانِ دَلَرِنِ
 دُخِي دُنْيَا كَلْجِنِ لُولَه لَنْدَنِ يُولُوه دِلْغِي سُنَانِ سُوْرَا
 لَلِيْقِنِ لُولَه **تَلَرِي تَعَالِي** كَيْتَدِي لِي لَعِينِ كَنْدِ حِيَا

dîvânına yazam laţîfe Süleymân ‘aleyhi’s-selâm **Bismi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm** yazdı ölecek iletdi Belkıs okıdı şehâdet buldı ölecek tâc ve kerâmet buldı viribiyen vişâl ve muvâneset buldı dükeli Bismi’llâhi bereketinden kaçan nevbet mü’minlere degicek viribiyen Tañrı getüren Cebrâ’ile degüren Muhammed ‘aleyhi’s-selâm okıyan mü’minler eger mü’min hûr kuşûr gılmân vildân ıssı olırısı dañı dîzâr ve hil’at mezîd olırısı ‘aceb degüldür el-hikâyetü İblîs eyitdi ilâhî var mü’minlerüñ gönline dünyâ teşvîşi koyam gönüllerinde dünyâ teşvîşi olıcak dillerinde dañı dünyâ kelecisi ola andan girü ne dilleri senüñ sözüne lâıyık ola Tañrı Ta’âlâ eyitdi iy la’în kendü hileñe

onun divanına da seninki kadar çok sevap yazacağım” dedi.

LATİFE: Süleyman (a.s.) *Bismillâhi’r-rahmâni’r-rahîm*’i yazdı. Öleceği zaman Belkıs’a verdi. Belkıs okudu, şehâdet etti. Öleceği zaman taç ve keramet buldu. Sevdğine kavuştu ve onunla ünsiyet buldu, ona alıştı. (Bunların) hepsi Bismillâh bereketindendir. Ne zaman ki sıra müminlere geldi, (Besmele’yi) veren Tanrı’nın, getiren Cebrâil’in, (müminlere) ulaştıran Hz. Muhammed’in (a.s.), zikir eden (okuyan) müminlerin; (Cennet nimetlerinden) hûrî, köşkler, gılman, vildan sahibi olması ve hatta didar ve hil’atının artması şaşılacak şey değildir.

HIKÂYE: İblîs, “İlâhî mü’minlerin gönlüne dünya teşvîşi koyayım. Gönüllerinde dünya teşvîşi olursa dillerinde de dünya sözü olur. Dolayısıyla ne dilleri ne de gönülleri sana lâıyık olur” dedi.

Tanrı Te’âlâ “Ey lanetli, kendi hileni düşünüyorsun.

28a endîşe kılsursın hîç bizüm lütfumuz bularuñ haqqında var-
dur anı endîşe kılmaz mısın benüm izzetüm haqqıçün bu-
laruñ dillerin dünyâ kelecisine meşgûl olursa buñlara **e'üzü**
bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm bismi'llâhi'r-rahmâni'r-
rahîm kelimelerin veribidüm e'üzü desünler dilleri arınsun
Bismi'llâh okısunlar gönülleri arınsun kim benüm aduma
dilleri sevgüme gönülleri lâıyık olsun bu söz bi'aynihî Yûsuf
hikâyetine beñzer ol vaktin kim Yûsuf Zeliḥâ ile bir yere
girdiler kapuyı bağladılar Yûsuf gönli bizden Zeliḥâdın
yaña meyl eyledi gibi oldu İblîs 'aleyhi'l-la'ne kendüzin taḥ-
tından aşığa bıraktı sevinmeginden oğlanları çeriler yöre-
sine derildiler

Bizim mü'minler için lütfumuz vardır. Hiç bunu düşün-
mez misin? Benim izzetim hakkı için mü'minlerin dilleri
dünya sözleri ile meşgul olursa, ben onlara *Eûzu billâhi mi-*
ne's-şeytani'r-racîm Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm kelimele-
rini verdim. *Eûzu* desinler dilleri arınsın. *Bismillâh* desinler
gönülleri temizlensin ki benim adıma dilleri, sevgime gö-
nülleri layık olsun. Bu söz tıpkı Yûsuf hikâyesine benzer.

Bir zaman Yûsuf ile Zeliḥâ bir yere girdiler, kapıyı örttü-
ler. Yûsuf'un gönlü Zeliḥâ'dan yana meyleder gibi oldu. İb-
lis (a.l.) kendini tahtından aşağı bıraktı. O kadar sevindi ki
oğlanları onun etrafına toplandılar,

اَنْدِيشَه قَارِسَن هِيَج رُبَّم لَطْفَمَز بِلَرِك حَقِيْدَه وَلَقَوْلِيَه
 اَنْدِيشَه قَلَمَز مَعْنِ بَنَم عَزَّتَم حَقِيْقِيُون بِلَرِك دِلَرِن قَتِيَا
 كَلَجِسِنَا مَشْغُول دَوْلَرَسَا بَنَدَا **اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ**
الرَّحِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ هَلَكَلَمَزِنِي وَرَبِّدَم
 دَعُوْذُ دَسَنَر دِلَرِ لَرِنَن **بِسْمِ اللّٰهِ** اَقْتَنَرَه
 مُكَلَطَرِي لَرِنَن هَم بَنَم لَوَمَا دِلَرِي سَوْمَه تُكَلَرِي
 لَدِثَق دَوْلَسُون بُوَسْز بَعْنَه يُوْسُف حَايِنَا بَلَرَز
 اَوَّل وَتَقِنَن كَم يُوْسُف زِيْنِيَا يَلَه بَرِيْر كَرْد كَرْتِيُوِي
 بَغَلَر كَر يُوْسُف كَلِي بَرْدَن زِيْنِيَا دَن يَكَا حَمِلَ لَبَلِي
 كَبِي دَوْلِي لَبَلِيْس عَلِيَه لَعْنَه اَنْدَرِن تَحْتَدِن اَشْغَا
 رَوَقِي سَوْطَلَدِن لَغْلَغَلِي يَجِر كَرِيْرِنَا دَر لَرَكَه

صَوِّرْ لَكَ نَمَ سَكَا نَهْ كَلَدِي رَمَ يَمِيدَه سَوْنِدِي لَوُئَدِي
 بِزِي بِيْلَه شَلَو. دَوَلْدَغِي كَرَحَلْ لَدَن بِلِيلِ لِيْتِي
 بَكَا بِنْدَن لَو قَوْت قَدَه لَو لَكَم يُوْسُفِ اِلَا زِيْحَالْ
 حَالَوْنَه بَقَرْنَه كُلْجِي رَكَلْن يَكْت لَطَوْن كُرُور وَاحَقَام
 خَلَوْن لَغِي بِلْد لَر بَرِي زَا يَغِيْن اَوَسَر لَر دِيْجِي مَه
حق حَقْدَن يُوْسُفِ بَنَجَلِيْن سَر سَر بَنَجَلَا طَايَا بِلَا
 كِر سَر بَر كَشِي نَم سَر سَن پِيْخَا خِيْز اَوَسَر دِي بَنَجَلِيْن
 لَغِيْت لَو سَر بَكَا لَدَن لَوْنَه قَوْلَت كَرَل بُوْسَر دِي لَو
 لَغِيْن دِيْجِي اَوْن كَلَدِي رَمَ يُوْسُفِ كُلْجِي يَكْت كُرُور
 يَكْت يَكْت لَكْن كُرُور حَقَام خَلَوْن لَبْ بِلْد غِي
 كُرُور رَمَ عِنَا يَمِيْرِي فَضْلَمِي اَنَلْ حَقِيْدَه نَتَا كَشُو

şordılar kim saña ne geldi kim böyle sevindün gökden yire 286
biz seni böyle şâd olduğun görmedük andan İblîs eyitdi
baña bundan ulu devlet kında oldu kim Yûsuf ile Zelîhânuñ
hâllerine bazarın gökçekliklerin yigitliklerin görürven
maķâm-ı ĥalvetliğin buldılar birbirine yakîn olısarlar daĥı
Ĥaķ Ĥazretinden Yûsuf bencileyin süziliser benümile
tamuya bile giriser bir kişi kim Mürsel Peyġamber olısardı
bencileyin la'net olısar bana andan ulu ne devlet gerek bu
sözi ol la'în deyiceķ ün geldi kim Yûsufun gökçekliğin
görklülüğün yigitliğin gördün maķâm-ı ĥalvet olub buluş-
duğın gördün bizüm inâyetümüzü fażlumuzu anuñ ĥaķķın-
da nite

sordular. "Sana ne haber geldi de kendini gökten yere bırakacak kadar sevindin. Senin bu kadar mutlu olduğunu görmedik".

İblis, "Bana bundan büyük saltanat ne zaman oldu ki. Yûsuf ile Zelîhâ'nın hâllerine bakıp, güzellik ve gençliklerini görüyorum. Onlar tenhada bir araya geldiler. Birbirlerine yakın olacaklar. Yûsuf Hakk'ın huzûrundan benim gibi kovulacak ve benimle birlikte cehenneme girecek. Mürsel peygamber olan bir kişinin benim gibi lanetlenmesinden daha saltanatlı ve yüce ne olabilir?" dedi.

Lanetli bu sözü söylediği an bir ses geldi. "Yûsuf'un güzelliğini, temizliğini, gençliğini gördün. Bir araya gelip buluştuklarını gördün. Bizim onun hakkındaki inâyetimizi niçin

29a añşurmaduñ yâ la'în Yûsuf ne var oğlanısa anuñ atasınuñ dedesinüñ yüzi şuyı bereketinde anı zinâdan kırtaram girü Mürsel peygamber kılam seni hõr tãmuva kıoyam anı şâd uçmağã viribiyem şöyledür kim ol la'în 'âşilerde yazuk çoğın sevinür sevinmekden yatur yuvalanur kıavümleri danışurlar eydürler saña ne geldi kim böyle sevinürsin eydür bundan ulu devlet baña ne ola kim 'âşiler hãllerine bıkãrven günãh çokluğın bunlarda gãflet bunlarda dünyã hevesi bunlarda yazuk hõr görmek bunlarda tevbe unıtmağ bunlarda bir kıavüm kim Firdevüs uçmağı bulara mağãm olısardı benümile tãmuda bile olurlar andan ulu ne devlet gerek baña ol la'în bu sözi deyicek

düşünmedin? Ya lanetli, genç Yûsuf'u dedesinin yüzü suyu bereketiyle zinâdan kurtarırm. Onu tekrar Mürsel peygamber ederim. Seni her şeyi yok eden cehenneme, onu ise mutluluk veren cennete koyayım.

Şöyledir ki o la'în, günahlı kulların günahlarının çokluğuna sevinir. O kadar sevinir ki yatar yuvarlanır. Onun kavimleri "Sana ne geldi ki böyle sevinirsin?" derler. O "Bana bundan daha büyük saltanat olur mu? Allah'a asi olanların günahlarının çokluğunu görürüm. Günah çokluğu bunlarda, gãflet bunlarda, dünya hevesi bunlarda, günah, hor görmek bunlarda, tövbeyi unutmak bunlarda. Bunlar öyle bir kavimdir ki Firdevs cenneti bunlara makam olmasına rağmen, onlar cehennemde benimle birlikte olurlar. Benim için bundan daha büyük saltanat olur mu?" der.

O lanetli bu sözü der demez

کَشْرَمُکْ یَا لَعِینِ یُوسُفُ نَوَازِ لُغْنِسَا لَنْکَ لَتَا
 سِنُکْ دَوَسِنُکْ یَزِی صَوِی بَر کَشِنُکْ لَیْ زِلَا نَ
 قَرَمَ کِرْمَرَسُکْ پَنِغَا بَر قَلَم سَنِ حَوَر کَا سَوِیَا قِیم کَلِی
 شَا لَیْ جَا وِرِیم شِیدَرَمَ اَوَل لَعِینِ کَا صِر دِیَارُکْ جَعِنِ
 سَوَر سَوَنَلَن یَزِ یَوَا لَتَا قَوَمَا ی دَشَر کَر
 لَیْ دَر کَر سَا هَ کَلِی کَم یِیدَ سَوَر سَنِ کَیْ دَر بِنَدَ لَوُتَو لَن
 بَا نَه لَلَا کَم عَا صِر حَا لَر نَا بَقَر وَن کَنَاه جَقَا وِغَنِ بَلَر
 خَفَلَس بَلَر دُنِیَا مَوِرس بَلَر یَا زَق حَوَر کَر مَل بَلَر
 تَوَبَه لَشَق بَلَر بَر قَوَم کَم فِر دَوَس اِجَاغ بَلَر مَقَلَم
 اَوَل سَر دِی بَنَلَا کَا حَوَر لَیْ لَیْ لَوَلَر لَر لَن دَوَل
 نَه قَوَمَت لَوَلَا کَر کَل بَا لَوَل لَعِینِ بُو سَر دِی حَیْک

سِرَّتِ خِطَابِ كُلِّ سَمْعٍ عَصِي لَدُنْ دُكُلِي عَيْبِن لَدُنْ
 بَرْتَمِ عَنَابِ تَمْرُ لَدُنْ لَدُنْ حَقْنُكْ وَاِزْ دُغْنِ اَيْنِ نَسِي لَكْشَر
 حَمَلْ يَا لَعِينِ لَكْ رِجْه كَمِ عَاصِدْ دَرِ بَنَارْ لَدُنْ پَنَغَامِبَر
 لَدِي مُحَمَّدُ الْمُصْطَفَى **مُحَمَّدُ الْمُصْطَفَى** شَوْلِ قَدَرِ يُونِزِي صَوِي
 وَاِزْ دَرِ كَمِ لَدُنْ بَنِ تَكْرِي لَدُنْ كَمِ عَاصِدْ عَذَابِ قَلَمْنَا
 لَدُنْ شَفَاعَتِ بَرَكْتِنْدَا كَلِ عَاصِدْ رَحْمَتِ قَلَمِ لَدُنْ
رَسُو بِلَا هَهُ شَا لَدُنْ جَعَا وِرِيْمِ سَنِي حَوْزِ طَاعِيَا
 يَمِ سَنِ رَحْمَتِهِ لَوْلِي لَدُنْ رَا حَتَا لَوْلَا كَرْدِ لَرِ كَمِ
 دُوبِ يُونِزِ طَبَقِ بَاغْدِلَوِي كَاغْدِلَا **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ**
الرَّحِيْمِ تَفْسِيْرِنِ يَزَادِنِ لَدُنْ شَبُو قَدَرِ يَزِيدِ طَبَقِ
 لَوْلِي سَنِي وَلَلّٰهُ اعْلَمُ بِالْحَقِيْقَةِ **رَسُوْلُ خَلْقَانِ**

‘izzet-i hitâb geldi kim ‘âşîlerüñ dükeli ‘aybıñ gördüñ bizüm 296
‘inâyetümüz anlaruñ hakkında varduğın anı nitesi aňsur-
maduñ yâ la‘în egerçi kim ‘âşîlerdür bunlaruñ peygamber-
leri Muhammed el-Muştafâdur Muştafânuñ şol kadar yüzi
suı vardır kim andan ben Tañrı utanam ‘âşîlere ‘azâb kıl-
mağa anuñ şefâ‘ati bereketinden dükeli ‘âşîlere rahmet
kılam anları Rasûlıla şâd uçmağa viribiyem seni hûr tamu-
ya koyam sen zahmetde olasın anlar rahatda olalar diler-
sem üç yüz tabak Bağdâdî kağıdıla **Bismi‘illâhi’r-rahmâni’r-
rahîm** tefsîrin yazarven illâ işbu kadar yeter tab olsun tem-
met va’llâhu â’lemu bi’s-şavâb.

ona bir hitap geldi. “Âsîlerin bütün ayıplarını gördün. On-
lar için bizim gayretimizin olduğunu niçin düşünmedin? Ya
lanetli, âsîlerin peygamberi Muhammed el-Mustafa’dır.
Mustafa’nın o kadar yüzü suyu var ki ben Tanrı ondan uta-
nır, âsîlere azap etmem. Onun şefaati bereketinden bütün
âsîlere rahmet ederim. Onları Resûl ile cennete gönderirim,
seni de yok edici cehenneme korum. Sen eziyet içinde, on-
lar rahatta olsunlar.”

Dilersem üç yüz tabak Bağdadî kâğıtla *Bismillâhi’r-rah-
mâni’r-rahîm*’in açıklamasını yazarım. Buna rağmen bu ka-
darı yeter. Güç olsun. Kitap bitti. Doğrusunu Allâh bilir.

Sözlük

A

anber : Hint Denizi'nin batı sahillerinde bulunan ada balığının midesinde çıkarıldığı güzel kokulu madde.

arş : Dokuzuncu kat, Allah'ın bulunduğu tasavvur edilen yer.

atâ : Bağış, ihsan, verme.

azamet : Allah'ın büyüklüğü; ululuk, büyüklük.

azâb : Ahirette günah işleyenlere, inançsızlara, Allah'a ortaklık koşanlara verilecek ceza, eziyet.

âferîn : Dünyayı yaratan, Halik.

ağırlamak : Saygı göstermek, ululamak, yüceltmek.

alacuk : Göçebe çadırı.

alıcı : Avını kaçırmayan, avcı.

andan : Ötürü, ondan.

arturmak : Yükseltmek, üstün tutmak

ayruk : Başka, diğer, gayri.

B

bâ : İle, birlikte.

bahş : Bölüm, kısım

beşâret : Güzellik, müjde, iyi haber.

bezemek : Süslemek.

bi-'aynihî : Aynısıyla.

bî-çûn : Eşsiz, emsalsiz, Tanrının sıfatlarından.

bile : Birlikte.

biregü : Bir kimse, başkası.

bişe : Orman, meşelik ,sazlık.

biti : Amel defteri, yazılmış şey, belge.

buhl : Cimrilik.

bunalmak : Sıklamak.

C-Ç

- celâlet** : Büyüklük, yücelik
çeşni : Tat, lezzet, darphanede altın ve gümüş paraların sağlık de-
recesini belirleme.
çün : Gibi, benzer, nasıl, nice.

D

- danışmak** : Tanışmak, müşâvere etmek.
degdürmek : İsâbet etmek, dokunmak, ulaşmak.
degme : Herhangi bir, her biri.
degme : Her bir.
degşürmek : Değıştirmek.
delim : Bir çok, fazla.
depmek : Ezmek, çiğnemek, hücum etmek, saldırmak
derincek : Baş örtüsü.
devlet : Saltanat.
dizar : Yüz, çehre; görüş, görme.
dipdinsüz : Ayak üzerinde hareketsiz durmak.
dirmek : Toplamak, biriktirmek.
dulmak : Tulmak; kaybolmak, batmak.
dürüd : Dua, selam.
dutmak : Farzetmek, saymak, kabul etmek
düzmek : Tertib etmek, hazırlamak, yapmak.

E

- egin** : Sirt, arka.
endişe : Düşünce, gam, keder, şüphe, merak.
erişmek : Uğraşmak, sataşmak, münakaşa etmek, şakalaşmak;
ermiş olmak.
esirgemek : Acıyarak korumak, kayırmak, gözetmek.

esrik : Sarhoş.
etmek : Ekmek.

Ş

fadıl : Güzel ahlak.
fazl : Değer, üstünlük, hüner, marifet.
ferâgat : Vazgeçme, el çekme.
ferş : Yeryüzü.
feza' : Korkma, ümitsizlik.
firâk : Ayrılık.
fusûskârlık : Yazık, hayf, dirîgâ.

G

gâ'ib : Hazır olmayan, göz önünde bulunmayan.
gâlib : Üstün gelen, kuvvetli, yenen.
geñez : Kolay.
gill : Kin, garaz, düşmanlık.
gilmân : Cennet hizmetkarları.
gök : Mavi, yeşil.
gökçeklik : Güzellik, hoşluk, sevimlilik.
göklülük : Temizlik, iyilik, mübarek, gösterişli, çekici.
götürmek : Yukarı kaldırmak.
götürmek : Taşımak, yukarı kaldırmak, toplamak.
göyindürmek: Yanmak.
gözügü : Ayna.
gümân : Zan, şüphe, sanma.
gussa : Kaygı, keder, gam, tasa.

H

hân : Sofra, yemek, taâm, nimet.
hâcet : İhtiyaç, lüzum, Allah'tan istenen dilek.

halayık : Yaratılmış canlılar, insanlar.
halvet : Yalnız kalma, iki kişinin bir araya gelmesi, tenhaya çekilme.
hamd : Övme, yüceltme, şükr(yalnız Allah için) .
haseki : Padişah gözdesi.
hasûd : Kıskanç.
havf : Korku.
hazret : Huzur, kat.
helâk : Ölme, tükenme, bitme.
hemîn : Bu bile, tıpkı bu, çok.
hergiz : Hiçbir vakit, hiçbir suretle, asla.
hikmet : Üstün akıl ve yüksek ilim, hakîkat.
hil'at : Padişah tarafından takdir edilen elbise, kaftan.
hırs : Açgözlülük, şiddetli istek.
hitâb : Birine söz söyleme.
hıyânet : Hainlik.
hor : Yiyen, yiyici.
hüccet : Delil.
hulle : Cennet elbisesi.
hun : Sofra.

ق-ق

ıssı : Sahibi.
i'tibâr : İbret alma.
ifâde : Beyân, bildirme.
ihsân : İyilik etme, güzel davranma, bağışlanan şey, lütuf.
illâ : -den başka, meğer, aksi halde, mutlaka.
in'âm : İyilik etme, nimet verme.
inâyet : İhsan, lütuf, iyilik, cömertlik; gayret, çalışma.
iş bu : İşte bu.
izzet : İtibar, şeref, saygı, kuvvet, kudret.

K-A

kaçan : Ne zaman ki, ne suretle.

kaçmak : Tedirgin olmak.

kağrınmak : Bükünmek?

kalı : Halı.

kanda : Nerede.

kararsız : Karar verememek.

karımak : İhtiyarlamak, yaşlanmak.

kat : Yan, huzur, ön.

katı : Çok fazla, pek şiddetli, ağır acı.

keleci : Söz, laf, lakırdı.

key : Pek çok, gayet, iyice.

kılmak : Yapmak, etmek, eylemek.

kıyâs : Benzetme, hüküm verme.

koca : Yaşlı, ihtiyar.

kopmak : Ayağa kalkmak, meydana çıkmak, haşr olmak

kudret : Güç, kuvvet, Allah'ın gücünün her şeye yetmesi, Allah'ın yaratma gücü.

kullukcı : Hizmetkar, cariye, bekçi, nöbetçi.

kulmaşlık : Aldatıcı, hileci ;kalleşlik, terbiyesizlik.

külünk : Ucu sivri kazma.

kusûr : Köşkler.

latîfe : Güzel söz, ince söz, mizâh.

lebbeyk : Efendim, buyurun, emriniz nedir?

M

ma'bûd : Kendisine tapılan.

ma'rifet : Bilme, ilim.

mağfûr : Allah'ın affına ulaşan.

mahmûr : Sarhoşluktan ya da uykudan ileri gelen sersemlik.

manzar : Görünüş, biçim, yüz,çehre .

meşâm : Burun.

mezîd : Artma, çoğalma; artmış, çoğalmış.
micmer : Buhurdan, içinde tütsü yakılan kap.
mihter : Daha büyük, en büyük; ekber.
mukarreb : Yaklaşmış, Allah'a yakın olan melek.
mukbil : Talihli, mesut, bahtiyar.
muktesid : Gayesi olan.
münezzeh : Bir sıfatla asla sıfatlanmamış veya bir şeye muhtaç olmayan.
mûnis : Yabancı olmayan, cana yakın.
murassa : Kıymetli taşlarla süslenmiş.
Mürsel : Gönderilmiş, kendisine bir şey gönderilen.
mûsâmaha : Görmemezliğe gelme, yumuşaklıkla muamele etme, göz yumma.
mûstağnî : İhtiyacı olmayan.
mûştâk : Özleyen, arzu eden.
mutâla'a : Bir işi iyice ve etraflıca düşünme; görüş, kanaat.
mutî : İtaat eden, baş eğen.
muvâfakat : Uyuma, uygun hâle gelme.
muvâsenet : (muvaneset?)Ünsiyet peyda etmek, birbirine alışıp beraber yaşama.
mûzd : Ücret, karşılık, mükafat.

N

nehali : Sofra altlığı.
nevâle : Bağış, ihsan, hisse, nasip.
nevbet : Nöbet bekleyen, nöbette bulunan.
nice : Nasıl.
nice : Ne türlü, ne biçimde.
nicesi : Nasıl, ne sûrette.
nite(si) : Benzerlik bildirir. Nasıl ki, olduğu gibi.
nûvâziş : Lütuf.

O-Ö

od : Ateş.

okumak : Çağırmak, davet etmek, söylemek.

öd : Hindistan'dan gelen yanarken güzel koku saçan ağaç, tütsü.

örü turmak : Ayakta durmak.

P-R

put : Güzel kimse, dilber.

recâ : Ümit.

resm : Biçim, görünüş, şekil, tarz, üslup.

revâ : Yakışır, uygun, yerinde.

revân olmak : Akmak.

riyâzat : Nefsi kırma, zühd ve takvâ ile hoşâ gidecek şeylerden uzak olma.

rızâ : İlâhî kadere boyun eğme, razı olma, hoşnutluk, memnunluk.

rûşen : Aydın, parlak, ıııklı, belli, açık, aşıkâr.

rûsvây : Rezil, ayıpları ile meşhur olmuş.

ruzi kılmak : Gün ışığına, dünyaya çıkarmak.

S-Ş

sâbit : Yerli, hareketsiz.

sad : Sevinçli, memnun.

samed : Hiç kimseye muhtaç olmayan, her şeye sahip olan Allah.

sanem : Put.

savma'a : İbâdet edilen yer.

ser-gerdan : Başı dönen, şaşkın, avâre; perîşân.

seyyid : Efendi, ağâ; Mevlâ.

sıgamak : Sıvamak, okşamak, mesh etmek.

sırça : Cam, billur.

sin : Mezar, kabir.

sipas : Şükür, hamd, sena.

siyâset : huk, Ceza. İdam cezası
şarâb-ı tahûr : Temizleyici şarap.
şem'a : Muma batırılmış fitil.
şemâlet : Güzel huy.
şeşmek : Çözmek.
şolok dem : O vakit, o anda.
şükr : İyiliğe karşı minnetkarlık ifade etme.
şükrâne : İyilik bilme.

tâ'at : İbâdet etme, itâat.
tab : Güç, kuvvet, takat, mecal, nur ziya, parlaklık.
tahiyyat : "Allah ömür versin" şeklinde dua; selam.
tahûr : Pek temiz.
takaza : Zorlama, baskı yapma.
takrîr : Anlatma, tarif etme.
taksîr : Bir işi eksik yapma, kusur, kabahat.
tañlamak : Hayret etmek, şaşmak.
tansuk : Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.
tazî : Arap, Arapla ilgili
tefsîr : Şerh, yorumlama.
ten : Vücut.
tesbih : Zikretmek.
teslîm : Kendisini Allah'ın iradesine terk etme.
teşvîş : Karma karışık etme, karıştırma.
tevâzû : Alçak gönüllülük.
tevekkül : Kaderin hükmüne razı olma.
tiz : Çabuk.
turfâ : Yeni.
turı kalmak : Dikilip kalmak.
turmak : Ayağa kalkmak; vazgeçmek.

U-Ü

unvân : Kitap, kitapçık, bölüm, başında yazılan yazı.

urmak : Belli bir sesi yüksek çıkararak haykırmak.

uyakmak : Gurup etmek, batmak.

ûns : Alışıklık, alışma.

ürmek : Üfürmek.

üşendirmek : Tedirgin ve rahatsız etmek.

üşendürmek : Tedirgin etmek, rahatsız etmek, usanmak, bıkmak.

üşenmek : Üzülmek, sıkılmak, rahatı kaçmak.

üşmek : Üşüşmek, topluca gelmek.

U

vâcip : Yapılması gerekli olan.

varı yürümek : Giderken?

varmak : Geçmek, gitmek.

vefâ : Sözünde durma, sevgide doğruluk.

vildân : Kullar, köleler.

viribimek : Göndermek, ihsan etmek.

viribimek : Göndermek.

visâl : Sevdğine kavuşma.

Y-Z

yaktulu : Işıklı, nurlu, parlak, aydın.

yavlak : Pek çok, gayet.

yavuz : Yaman, şiddetli.

yazuk : Günah.

yig : Kuvvetli, baskın, üstün, daha iyi.

yigit : Genç, delikanlı.

yörenmek : Dolaşmak, yaklaşmak, hatıra gelmek, gönlü kaplamak.

za'îf : Zayıf, güçsüz.

zihî : Ne güzel, ne hoş.

İndeks

- Abid 50
Acımak 16, 50
Aclûnî 15
Âdem 118, 121
afv 113
ahî 24, 28
Âhiret 15, 41, 45, 46, 73, 142
ahlak 101
Ahmet 31, 97, 101, 109
Ahmet Mürsel 101
alıcı sur 89
âlem 16, 24,33,61,121
Aliyyü'l-Murtazâ 24
Allâh 15, 16,17,20, 21, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 41, 42, 45, 46, 49, 50, 53, 77, 82, 85, 86, 89, 93, 94, 98, 102, 110, 113, 122, 125, 126, 129, 138, 153
Allâhu Te'ala 42
Allâh rızâsı 33
Amel 86, 94, 141, 142
Âmin Alayı 27
anber 134, 137
arabak 31
Arap 15, 32, 33, 54, 57, 58
Arapça 15
Arasat 69
arılık 78
Ârifler 22
arş 70, 105, 106, 134
arşın nûru 134
âsî 45, 58, 65, 66, 86, 101, 141, 153
aşaklık 130
âşıklar 49, 89
aşk 24, 122, 133
Atâ 106
Atâ denizi 102
avf 77
âyet 30, 134, 137, 138
ayp 129
Azamet 134
azap ferîşteleri 98
azap melekleri 69, 98
Azrail 98
bâ-i Besmele 23
bağış 65, 69, 73, 77, 122, 125
bağışlamak 16
bağışlayıcılık 31
Bahrü'l-Atâ 102
Bahrü'l-Cûd 102

Bahrü's-Semâha 102

Bed'-i Besmele 27

belâ 77, 78

Belkıs 145

Besmele 15, 16, 17, 19, 20,

21, 22, 23, 24, 26, 27, 28,

29, 31, 32, 36, 37, 41, 145

besmele çekmek 15

Besmele Tefsiri 29, 41

Besmele-i Şerîf 16

Beytullâh 26

billâh 22

Bismillâh 15, 19, 20, 21, 22,

23, 25, 26, 27, 42, 45, 93,

94, 97, 101, 102, 105, 106,

109, 110, 113, 114, 118,

129, 130, 133, 142, 145,

146, 153

Bismi'lâhi'r-rahmâni'r-rahîm

15, 17, 18, 32, 35, 41, 42,

45, 93, 94, 97, 101, 102,

106, 109, 110, 113, 114,

118, 129, 130, 133, 142,

145, 146, 153

bismillâh demek 15

bî-çûn 58, 118

buğl 133

Burak 118, 129, 138

büt 122, 125, 126, 138

Cafer bin Hasan 29

ceberût 58

Cebrâ'il 81, 82, 98, 125

cehennem 30, 49, 82, 86,

150

Celâl 16, 50

Celâlullâh 24

cemâl 24, 121, 142

Cenâb-ı Kibriyâ 23

Cenâb-ı Kudret 23

cennet elbisesi 118

cimri 133

cömerd 31, 45, 62

cömerd peygamber 45

Cûd 102, 105, 106, 109

Cüyendi 129

Cüneydî 31

Derviş 97, 98, 101

deniz halısı 133

dîdâr 82, 129, 145

dilek 122, 125

din 18, 23, 30, 32, 35, 41,

57, 61, 74, 77, 93, 105, 133,

149, 150, 153

duâ 27, 28, 41, 69, 98

dünyâ 15, 19, 25, 31, 33, 34,

35, 36, 70, 145, 146, 150

düşmân 31, 66

edep 66, 77

edepsüzlik 77	105, 106, 118, 121, 122,
ef'âl 16	126, 129, 138
Elham suresi 26	ferş 134
el-Lât 46	ferşin nûru 134
er-Rahim 49, 82, 89, 93, 94,	fetvane 22
106, 110, 113, 129	fıkıh 29
er-Rahmani'r-rahim 31, 114,	firâk 74, 121
144	firâk belâsı 121
er-Rahmân 82, 89, 93, 94,	Firdevs 109, 133, 150
105, 110, 113, 129	Firdevs cenneti 133
ervâh 73	Firdevs uçmağı 133
elest alemleri 73	Furkân 97
esirgemek 15, 16, 86, 117	Gafûr 21, 93
estağfirullâhelazîm 18	garîb 73, 74
Eûzu 146	gâzilik 93
Eûzü besmele 15	gill 133
Eûzü billâhimineşşeytânir-	Gilmân 82, 129, 145
racîm 15	Gökler 85, 86
evren 16	gönül 35, 62, 73, 130, 133,
Eyüp Peygamber 34, 50	138, 145, 146
eylûk 70	göñül okçısı 133
Fâtıma 86, 97	gusul 78
Fâtiha Suresi 16, 29, 37, 97	gül 18, 22, 34, 36, 70, 122,
fazlum 149	145
fazlıları 97	günah 23, 41, 45, 65, 66, 77,
fazîletli 28	86, 101, 137, 150
fenâ 50	habîb 130
ferağ 85	Hac 81
ferişte 53, 58, 69, 85, 86, 98,	hâcet 122, 137

Hâcî Bektâş-ı Velî 23, 36, 37, 41
hadîs 28, 30
hakîkat 15, 133
hakîkat makâmı 133
hakîkat seccâdesi 133
Hakk 19, 23, 25, 49, 53, 62, 69, 73, 81, 89, 109, 118, 137, 142, 149
hakk tecellîsi 137
Halîfe 23, 32, 33, 54, 57
Hâlik 46, 82, 101
Halîm 73
halk et 24
Hâlîk 23
hamd 20, 21, 41
harâm 35, 70
harf-i Bismillâh 22
Hârunu'r- Reşîd 54
Hasan 74, 86
Hasan-ı Basri 31, 35, 74
hasbeten li'llâh 22
Hasenât 101
hasûd 133
hattât 17
havf 133
hayât 15, 16, 30, 31
hayır 23, 27, 28
Hayy 27

Hazret-i Abdullah Mekkî 29
Hazret-i İbrahim 29
Hazret-i Selmân Pak 29
Hazret-i Şeyh Şâzeli 28
helâk olur 118
heybeti 49, 57, 86
Hıra 133
hırka 24
hırs 33, 58
hiyânet 133
hikmet 25, 36, 126
hor tamu 150
hoşgörü 16, 32
hoşluk 70
hubb-ı Hudâ 24
hulle 118, 129, 138
huri 122, 129, 130, 137
hüccet 23
Hüseyin 86
hürü 122, 129, 141, 145
Hz. Ali 16, 23
Hz. Enes 17
Hz. Muhammed 15, 23, 28, 30, 145
Hz. Peygamber 15, 23, 30, 31, 32
Hz. Rahman 58
ışkı 133
ibâdet 15, 31, 33, 35, 45, 50,

58, 74, 77, 90, 93, 97, 113,
121, 130
İblîs 146, 149
ihsân 15, 31, 69, 97, 106,
142
ilâhî 27, 42, 45, 69, 70, 86,
93, 98, 106, 110, 121, 126,
130, 142
îmân 109
îmîn 53
in'âm 66, 69, 106, 142
inâyet 45, 89
İncil 31, 97
insan 16, 20, 23, 27, 31, 32,
33, 34, 35, 45, 58, 93, 110
İslâmiyet 15, 27
ism-i a'zam 42, 46
İsm-i zâtı 23
İsrâfil 82, 85, 98
itikad 97, 109, 113
iyilik 31, 32, 33, 35, 45, 46,
58, 69, 70, 97, 101, 106
izzet 45, 58, 134, 146, 153
Kadîm 18
Kafâl Şâî 31, 101
kafir 35, 46, 69, 70, 77, 82,
86, 121
kahr-ı tecelli 66
kâmil insan 23
kelâm-ı kibar 30
kemâl 16
kerâmet 145
kerem 45, 61, 66, 74, 97,
101
kerem ıssı 74
Kerîm 25, 93
kırâat 29
kiyâm 85
Kiyâmet günü 35, 66, 70, 93,
118, 138
kibr 34, 53
kitâb 16, 19, 29, 41, 61, 65,
97
korku 85, 93, 94, 133, 138
korumak 16
korkma 122
köşk 82, 105, 122, 129, 130,
141, 142, 145
kudret 16, 23, 58, 141
kudret eli 141
kul 45, 49, 50, 53, 54, 66,
73, 85, 89, 90, 109, 113,
117, 118, 130, 141, 150
kulmaşlık 66
Kur'an 16, 17, 31, 34, 85, 97,
101, 134, 137, 138, 141, 142
kusur 129
kusûr gılmân vildân dizdâr 82

Kuşeyri 16
küfür 35, 69, 121, 126
küstahlık 61, 65, 69
Lâilâhe illallâh 32, 45, 65
Lâilâhe illallâh Muhammeden
Rasulullâh 32, 45
la'in 145, 149, 150, 153
la'net ol 149
lebbeyk 46, 125, 126
Lentebur 22
Letâif 16
Leylâ 22
lutf 23, 31, 42, 45, 74, 97,
106, 109, 146
Lüb 24
ma'bûd 46, 122
makâm-ı halvet 149
makâm-ı halvet ol 149
marifet 133, 137
marifet denizi 133
manevî 30
Mecnûn 22
Melâmî tarîkatı 23
Melek 33, 53, 86, 105, 118,
129
merhamet 15, 16, 18, 34, 53,
138
mescid 81
Mevlâ 22

Mikâil 98
minber 74
Mîrâç Gecesi 30, 42, 70, 89,
101, 109, 142
Miskîn 32, 33, 54, 57, 61,
117
muhabbet 133
Muhabbet sofrası 133
Muhammed 15, 16, 20, 23,
24, 28, 30, 36, 42, 46, 49,
53, 61, 70, 82, 85, 89, 90,
93, 102, 106, 109, 110, 126,
130, 145, 153
Muhammed el-Mustafâ 41,
153
mukaddime 18, 29
mukarreb 53, 89
mukarreblik 34
mukarrab ferîşteler 86
Mukbil 98
Muktesid 49, 53
mûnis 121
murâd 58
Mûsâ 77, 78, 81
Mûsâ kavmi 81
Mushâf 19
Mustafâ 41, 42, 81, 82, 86
mutî 50, 125
mübârek 26, 98, 117

müflislik 34, 53
mü'min 16, 25, 31, 35, 30,
46, 49, 69, 70, 73, 74, 81,
82, 94, 109, 113, 114, 118,
121, 122, 129, 130, 138,
141, 142, 145, 146
mü'minün 118, 134, 137,
141
münâcât 18, 20
münezzeh 50, 106, 130
Münîr 18
Mürsel peygamber 41, 101,
149, 150
mürseller 41
müsebbih 50
Müslim 25, 70
müslüman 15, 70
Müstecâb 21
müzdin 93
na't 18
namaz 30, 142
nârun minallâh 22
nefha 82, 85
nefha-i fezâ 85
Nefha-i Sâika 82
nefsî 118
Neml 15
Nesîmî 18
nimet 66, 70, 138, 142, 145

Nûh 121
nûr 26, 53, 73, 89, 101, 105,
134, 137, 141
od ol 134
Oklu besmele 17
On sekiz bin âlem 24
oruç 93
öd 134, 137
ölüm 61, 66, 122
ömrü 113
perde 49, 74, 98, 121, 130
Peygamber 29, 32, 35, 41,
45, 50, 66, 149, 150, 153
pişmanlık 33, 58, 133
Pişmanlık suyu 133
pîr 28
put 122, 125
Rab 18, 21, 30, 86, 138, 141
rahatlık 53, 70, 134
Rahîm 15, 16, 18, 21, 25, 31,
32, 35, 41, 42, 45, 49, 61,
69, 73, 77, 82, 89, 93, 94,
97, 101, 102, 106, 109, 110,
113, 114, 118, 122, 125,
129, 130, 133, 142, 145,
146, 153
Rahmân 15, 16, 19, 21, 32,
33, 34, 35, 41, 42, 45, 46,
49, 53, 58, 61, 69, 77, 82,

89, 93, 94, 101, 105, 110,
113, 114, 122, 125, 129,
130, 137
Rahmâni'r-racim 41, 42, 45,
69, 89, 93, 94, 97, 101, 102,
106, 109, 110, 113, 114,
118, 129, 130, 133, 142,
145, 146, 153
Rahmet 15, 33, 35, 54, 61,
65, 69, 69, 70, 101, 122, 153
Rasûl 31, 42, 45, 50, 70, 81,
86, 90, 93, 94, 101, 102,
105, 106, 109, 110, 113,
130, 142, 153
Raufven 93
râzî 125
recâ 133
reyhân 70
rızâ 34, 133
rızâ gösterme 34
ridâ 24
Riyâzet 25, 97
rûhânî 30
Rûz-i mahşer 18
sâbık 34, 49
sabır 34, 50, 53, 133
sâbit 20, 98
şabûr bağçesi 133
sâci 101

Sadaka 28
sâdiklar 89
şafîka 82, 85
salavât 41
sâlik 34
Samâhat 106, 109
Samâhat denizi 106
Samed 126
sanem 126
sebbih 50
secde 113, 122
Selâm 26, 41, 50, 70, 81, 82,
86, 101, 102, 109, 113, 121,
142, 145
Semâhat 106, 109
Seriyy-i Sakatî 31, 129, 130
sevap 27, 45, 93, 97, 133,
145, 153
sıdk 113
sıfat 15, 16, 46
sırat 94, 141
Sırat köprüsü 94, 141
sırlar 25, 90, 126
sin 94
siyâset: 62
Sultan: 62, 65, 114, 117
Sultân Mahmûd 62
Sûr 82, 85, 89
sûre 15, 16, 23, 26, 29, 30,
37

Süleyman 18, 145
şâd uçmağa virib 150
şahit 78
şarâben tahûr 110
şefâat 41, 45, 153
şehâdet 145
şekk 82
şerbet 138
şerîat 23, 41
Şey'en li'llah 98
Şeytânî'r-racim 18, 31, 114
şükr 21, 142
tâ'at 25, 45, 49, 50, 58, 77,
90, 93, 97, 113, 130
tac 24, 129, 138, 145
Tâî 31, 129
Tâhâ 89, 129
Tâhâ ve Yâsîn 129
Takvâ 138
Tâliplerge 25
Tamu 49, 66, 78, 81, 82, 86,
98, 149, 150, 153
Tanrı 25, 42, 45, 46, 49, 50,
53, 54, 58, 61, 65, 66, 69,
70, 77, 78, 82, 85, 89, 90,
93, 94, 98, 101, 102, 105,
106, 109, 110, 113, 114,
118, 121, 125, 126, 129,
130, 142, 145, 153
Tanrı Ta'âlâ 42, 45, 46, 53,
58, 61, 66, 77, 78, 82, 85,
89, 90, 93, 94, 101, 102,
106, 109, 110, 113, 114,
121, 125, 126, 130, 142, 145
tanrılık 65
tanuklık 77, 78, 81, 82, 114
tasavvuf 30
tecellî 66, 137
tecellî-i ilâhî 16
tefsîr 16, 29, 31, 36, 41, 101,
113
tehlîl 33
tekbîr 81
Tekke Edebiyatı 23
Terâzi 86
Terk-i dünya 25
Terk-i hestî 25
Terk-i terk 25
terk-i ukbâ 25
tesbîh 33, 50, 58, 81, 106
tesbîh tehlîl 58
teslîm 133
teslîmiyet 34
tevâzû 34, 50, 53, 130
tevâzûluk makamı 34
tevekkül 133
tevbe 16, 33, 58, 150
Tevhîd 18, 21, 45, 65, 133

Tevrat 31, 97
tövbe 33
Turfa 98
Türkçe 15, 30, 42
ucb 53
uçmağ 49, 109, 141, 150
ümit 33, 49, 133
ümme 31, 53, 90, 142
vâcib 41
vahdet 24
vahiy 30
vesvese 34, 118
vişâl 74, 145
vildân 82, 129, 145
yalavac 66
yaradılmışlar 85
Yâsîn 89, 129
yâvuz 69, 133
yazuklar 41, 86, 137
Yesevî 23
Yevm-i din 21
Yûnus 23
Yûsuf 81, 82, 122, 125, 126,
146, 149, 150
zâhid 25
zâhire 23
zâlim 49, 61
Zât 16, 23, 24
zebânî 66, 86
Zebûr 31, 97
Zelîhâ 82, 122, 125, 126,
146, 149
zevk u safâ 24
zıkr 18, 22, 25, 34, 50, 53,
106, 145

